

హనుమత్ సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేత శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీవారి షోడశదిన సుందరకాండ పారాయణ

అథ సంకల్పః

అఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య పద్మావతీజానేః శ్రీవేంకటేశ్వరపరబ్రహ్మణః రూపాంతరభూతస్య శ్రీరామచంద్రప్రభోః దాసస్య కార్యనిర్వాహకస్య చ శ్రీమదాంజనేయస్వామినః ప్రసాదేన అస్మిన్ సర్వజగదుపద్రవకాలే ప్రపంచశాంత్యర్థం, అపి చ కరోనా నామక నూతనవ్యాధి-ప్రభావజనితానాం నానావిధానాం సామాజిక-ఆర్థిక-రాజకీయాది సర్వోపద్రవాణాం నివారణాయ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానేన నిరుహ్యమాణానాం జపహెలూమపారాయణప్రవచనాదిరూపాణాం నానావిదానాం వేదోక్త కార్యక్రమాణాం, అపి చ సామాజిక-వైద్యకీయ-ఆర్థికసహాయాదిరూపాణాం బహుప్రకారాణాం సేవాకార్యక్రమాణాం చ ఇతోధిక వీర్యవత్తాసిద్ధ్యర్థం పూర్వోక్త తత్తత్సేవారూప-కర్తృణాం తన్నిర్వాహకాణాం తత్పరిపోషకాణాం చ సర్వేషాం శ్రీవేంకటేశ్వరానుగ్రహేణ ఇతోధిక శుభసంపత్సమృద్ధ్యర్థం, అపి చ తత్తత్సేవాకార్యక్రమ ద్వారా సర్వప్రపంచస్య, విశిష్య భారతదేశస్య ఉత్తరోత్తర శుభసంపత్సమృద్ధ్యర్థం, భారతదేశస్య శత్రుదురాక్రమణ-ఆర్థికమాంద్య-ప్రజాకల్లోలాది సర్వపీడానివృత్త్యర్థం, విశేషతః ఏతాదృశ జగత్కృత్యాణకరకార్యక్రమనిర్వహణశీలస్య శ్రీమత్తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానస్య ఇతోధిక సర్వతోముఖాభివృద్ధిసిద్ధ్యర్థం, ఇతోధిక హనుత్ప్రసాదసిద్ధ్యర్థం చ అక్షరలక్షాత్మక శ్రీరామ-సీతా-హనుమన్మంత్రజపతద్దశాంశతర్పణహెలూమపూర్వకం “రాఘవో విజయం దద్యాన్మమ సీతాపతిః ప్రభుః” ఇత్యేతన్మంత్రాంతర్గత కటపయాదిసంఖ్యాశాస్త్రానుసారం తత్తత్సర్గసంఖ్యాపారాయణహెలూమవిధానేన వాల్మీకిరామాయణాంతర్గత శ్రీమత్సుందరకాండ అనుష్ఠానయజ్ఞం ఆచార్యముఖేన అన్యోన్యసాహాయ్యేన లోకకళ్యాణార్థం కరిష్యామః.

శ్రీ శిషుప్రార్థన - రామాయ రామభద్రాయ రామచంద్రాయ వేధసే !  
రఘునాథాయ నాథాయ సీతాయాః పతయే నమః !! 1 !!

శ్రీ ఆంజనేయ ప్రార్థన - గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృతరాక్షసం !  
రామాయణమహామాలారత్నం వందేఽనిలాత్మజమ్ !! 2 !!

శ్రీ వాల్మీకి ప్రార్థన - కూజంతం రామ రామేతి మధురం మధురాక్షరమ్ !  
ఆరుహ్య కవితాశాఖాం వందే వాల్మీకి కోకిలమ్ !! 3 !!

శ్రీహనుమతే నమః

(అథ సుంశీరకొండ పాలెయణమ్)

రామభద్ర మహేష్వాసా రఘువీరనృపోత్తమ !  
భో దశాస్యాన్తకాస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రీయం చ తే !!

సుంశీరకొండ పాలెయణాస్మీరం

రామభద్ర మహేష్వాసా రఘువీరనృపోత్తమ !  
భో దశాస్యాన్తకాస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రీయం చ తే !!

శ్రీరెనుస్మృతిః - ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదాం !  
లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్ !!

ఫలశ్రుతిః - బుద్ధిర్బలం యశో ధైర్యం నిర్భయత్వమరోగితా !  
అజాడ్యం వాక్పటుత్వం చ హనూమత్ స్మరణాత్ భవేత్ !!

శ్రీ హనుమతే నమః

\*\*\*

“ సుందరకాండ పఠనం ”

అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే

ప్రథమస్కంధః

తతో రావణనీతాయాః సీతాయాః శత్రుకర్షణః !  
ఇయేష పదమన్వేష్టుం చారణాచరితే పథి !! 1.1 !!  
దుష్కరం నిష్ప్రతిద్వంద్వం చికిర్షన్ కర్మ వానరః !  
సముదగ్రశిరోగ్రీవో గవాంపతిరివాబభౌ !! 1.2 !!  
అథ వైడూర్యవర్ణేషు శాద్వలేషు మహాబలః !  
ధీరః సలిలకల్పేషు విచచార యథాసుఖమ్ !! 1.3 !!  
ద్విజాన్ విత్రాసయన్ ధీమాసురసా పాదపాన్ హరన్ !  
మృగాంశ్చ సుబాహున్నిఘ్నన్ ప్రవృద్ధ ఇవ కేసరీ !! 1.4 !!  
నీలలోహితమాజ్ఞేష్ఠపత్రవర్ణైః సితాసితైః !  
స్వభావవిహితైశ్చిత్రైర్దాతుభిః సమలంకృతమ్ !! 1.5 !!  
కామరూపిభిరావిష్టమభీక్షం సపరిచ్ఛిదైః !  
యక్షకిన్నరగంధర్వైర్దేవకల్పైశ్చ పన్నగైః !! 1.6 !!  
స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగవరాయుతే !  
తిష్ఠన్ కపివరస్తత్ర హ్రాదే నాగ ఇవాబభౌ !! 1.7 !!  
స సూర్యాయ మహేంద్రాయ పవనాయ స్వయంభువే !  
భూతేభ్యశ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిమ్ !! 1.8 !!  
అంజలిం ప్రాజ్ఞుభుః కృత్వా పవనాయాత్మయోనయే !  
తతోఽభి వవృధే గంతుం దక్షిణో దక్షిణాం దిశమ్ !! 1.9 !!  
ప్లవంగప్రవరైర్లక్ష్మణః ప్లవనే కృతనిశ్చయః !  
వవృధే రామవృద్ధ్యర్థం సముద్ర ఇవ పర్వసు !! 1.10 !!  
నిష్ప్రమాణశరీరస్యన్ లిలంఘయిషురర్ణవమ్ !  
బాహుభ్యాం పీడయామాస చరణాభ్యాం చ పర్వతమ్ !! 1.11!!

స చచాలాచలశ్చాపి ముహూర్తం కపిపీడితః !  
 తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం సర్వం పుష్పమశాతయత్ !! 1.12 !!  
 తేన పాదపముక్షేన పుష్పిఘేణ సుగంధినా !  
 సర్వతస్సంవృతశ్చైలో బభౌ పుష్పమయో యథా !! 1.13 !!  
 తేన చోత్తమవీర్యేణ పీడ్యమానస్స పర్వతః !  
 సలిలం సంప్రసుప్రావ మదం మత్త ఇవ ద్విపః !! 1.14 !!  
 పీడ్యమానస్తు బలినా మహేంద్రస్తేన పర్వతః !  
 రీతిర్నిర్వర్తయామాస కాంచనాంజనరాజతీః !! 1.15 !!  
 ముమోచ చ శిలాః శైలో విశాలాః సమనశ్శిలాః !  
 మధ్యమే నార్చిషా జుష్టో ధూమరాజీరివానలః !! 1.16 !!  
 గిరిణా పీడ్యమానేన పీడ్యమానాని సర్వతః !  
 గుహావిష్టాని భూతాని వినేదుర్వికృతైః స్వరైః !! 1.17 !!  
 స మహాసత్త్వసన్నాదః శైలపీడానిమిత్తజః !  
 పృథివీం పూరయామాస దిశశ్చోపవనాని చ !! 1.18 !!  
 శిరోభిః పృథుభిః సర్పా వ్యక్తస్వస్తికలక్షణైః !  
 వమంతః పావకం ఘోరం దదంశుర్దశనైశ్శిలాః !! 1.19 !!  
 తాస్తదా సవిష్టైర్దష్టాః కుపితైస్తైర్మహాశిలాః !  
 జజ్జ్వలుః పావకోద్దీప్తా బిభిదుశ్చ సహస్రధా !! 1.20 !!  
 యాని చౌషధజాలాని తస్మిన్ జాతాని పర్వతే !  
 విషఘ్నాన్యపి నాగానాం న శేకుశ్శమితుం విషమ్ !! 1.21 !!  
 భిద్యతేత్యం గిరిర్భూతైరితి మత్స్యా తపస్వినః !  
 త్రస్తా విద్యాధరాస్తస్మాదుత్పేతుః స్త్రీగణైస్సహ !! 1.22 !!  
 పానభూమిగతం హిత్వా హైమమాసవభాజనమ్ !  
 పాత్రాణి చ మహార్థాణి కరకాంశ్చ హిరణ్మయాన్ !! 1.23 !!

లేహ్యోనుచ్ఛావచాన్బజ్జ్యాన్ మాంసాని వివిధాని చ !  
 ఆర్షభాణి చ చర్మాణి ఖడ్గాంశ్చ కనకత్సరూన్ !! 1.24 !!  
 కృతకంఠగుణాః క్షీబా రక్తమాల్యానులేపనాః !  
 రక్తజ్ఞాః పుష్కరాక్షాశ్చ గగనం ప్రతిపేదిరే !! 1. 25 !!  
 హారనూపురకేయూరపారిహార్యధరాస్త్రియః !  
 విస్మితాస్సస్మితాస్తస్థరాకాశే రమణైస్సహ !! 1. 26 !!  
 దర్శయంతో మహావిద్యాం విద్యాధరమహర్షయః !  
 సహితాస్తస్థరాకాశే వీక్షాంచక్రుశ్చపర్వతమ్ !! 1.27 !!  
 శుశ్రువుశ్చ తదా శబ్దమృషీణాం భావితాత్మనామ్ !  
 చారణానాం చ సిద్ధానాం స్థితానాం విమలేఽమృరే !! 1.28 !!  
 ఏష పర్వతసంకాశో హనూమాన్ మారుతాత్మజః !  
 తిత్తిర్షతి మహావేగః సముద్రం మకరాలయమ్ !! 1.29 !!  
 రామార్థం వానరార్థం చ చిక్తీర్షన్ కర్మదుష్కరమ్ !  
 సముద్రస్య పరం పారం దుష్ప్రాపం ప్రాప్తుమిచ్ఛతి !! 1.30 !!  
 ఇతి విద్యాధరాశ్రుత్వా వచస్తేషాం మహాత్మనామ్ !  
 తమప్రమేయం దదృశుః పర్వతే వానరర్షభమ్ !! 1.31 !!  
 దుధువే చ స రోమాణి చకంపే చాచలోపమః !  
 ననాద సుమహానాదం సుమహానివ తోయదః !! 1.32 !!  
 ఆనుపూర్వ్యేణ వృత్తం చ లాంగూలం రోమభిశ్చితమ్ !  
 ఉత్పతిష్యన్ విచిక్షేప పక్షిరాజ ఇవోరగమ్ !! 1.33 !!  
 తస్య లాంగూలమావిద్ధమాత్తవేగస్య పృష్ఠతః !  
 దదృశే గరుడేనేవ హ్రీయమాణో మహెశ్వరగః !! 1.34 !!  
 బాహలా సంస్తంభయామాస మహాపరిఘసన్నిభా !  
 ససాద చ కపిః కట్యూం చరణౌ సంచుకోచ చ !! 1.35 !!

సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాన్ తథైవ చ శిరోధరామ్ !  
 తేజస్పత్యం తథా వీర్యమావివేశ స వీర్యవాన్ !! 1.36 !!  
 మార్గమాలోకయన్ దూరాదూర్ష్యం ప్రణిహితేక్షణః !  
 రురోధ హృదయే ప్రాణానాకాశమవలోకయన్ !! 1.37 !!  
 పద్భ్యాం దృఢమవస్థానం కృత్వా స కపికుంజరః !  
 నికుంచ్య కర్ణౌ హనూమానుత్పతిష్యన్ మహాబలః !  
 వానరాన్ వానరశ్రేష్ఠ ఇదం వచనమబ్రవీత్ !! 1.38 !!  
 యథా రాఘవనిరుక్తశ్శరశ్చ్యుసనవిక్రమః !  
 గచ్ఛేత్తద్వర్గమిష్యామి అంకాం రావణపాలితామ్ !! 1.39 !!  
 న హి ద్రక్ష్యామి యది తాం అంకాయాం జనకాత్మజామ్ !  
 అనేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయమ్ !! 1.40 !!  
 యది వా త్రిదివే సీతాం న ద్రక్ష్యామ్యకృతశ్రమః !  
 బద్ధ్వా రాక్షసరాజానం సమానేష్యామి రావణమ్ !! 1.41 !!  
 సర్వథా కృతకార్యోఽహమేష్యామి సహ సీతయా !  
 సమానేష్యామి వా అంకాం సముత్పాట్య సరావణామ్ !! 1.42 !!  
 వీవముక్త్యా తు హనూమాన్ వానరాన్వానరోత్తమః !! 1.43 !!  
 ఉత్పాతాథ వేగేన వేగవానవిచారయన్ !  
 సుపర్ణమివ చాత్మానం మేనే స కపికుంజరః !! 1.44 !!  
 సముత్పతతి తస్మింస్తు వేగాత్తే నగరోహిణః !  
 సంహృత్య విటపాన్ సర్వాన్ సముత్పేతుస్సమంతతః !! 1.45 !!  
 స మత్తకోయష్టిబకాన్ పాదపాన్ పుష్పశాలినః !  
 ఉద్వహన్నూరువేగేన జగామ విమలేఽంబరే !! 1.46 !!  
 ఊరువేగోద్ధతా వృక్షా ముహూర్తం కపిమన్వయః !  
 ప్రస్థితం దీర్ఘమధ్వానం స్వబంధుమివ బాంధవాః !! 1.47 !!

తమూరువేగోన్మథితాః సాలాశ్చాన్యే నగోత్తమాః !  
 అనుజగ్ముర్హనూమంతం సైన్యా ఇవ మహీపతిమ్ !! 1.48 !!  
 సుపుష్పితాగ్రైర్బహుభిః పాదపైరన్వితః కపిః !  
 హనూమాన్ పర్వతాకారో బభూవాద్భుతదర్శనః !! 1.49 !!  
 సారపంతోఽథ యే వృక్షాన్యమజ్జన్ అవణాంభసి !  
 భయాదివ మహేంద్రస్య పర్వతా వరుణాలయే !! 1.50 !!  
 స నానాకుసుమైః కీర్ణః కపిస్సాంకురకోరకైః !  
 శుశుభే మేఘసంకాశః ఖద్యోతైరివ పర్వతః !! 1.51 !!  
 విముక్తాస్తస్య వేగేన ముక్త్యా పుష్పాణి తే ద్రుమాః !  
 అవశీర్యంత సలిలే నివృత్తాస్సహృదో యథా !! 1.52 !!  
 అఘుత్వేనోపపన్నం తద్విచిత్రం సాగరేఽపతత్ !  
 ద్రుమాణాం వివిధం పుష్పం కపివాయుసమీరితమ్ !! 1.53 !!  
 తారాచితమివాకాశం ప్రబభౌ స మహార్ణవః !! 1.54 !!  
 పుష్పౌఘేణానుబద్ధేన నానావర్ణేన వానరః !  
 బభౌ మేఘ ఇవాకాశే విద్యుద్గణవిభూషితః !! 1.55 !!  
 తస్య వేగసమాధూతైః పుష్పైస్తోయమదృశ్యత !  
 తారాభిరభిరామాభిరుదితాభిరివాంబరమ్ !! 1.56 !!  
 తస్యాంబరగతౌ బాహూ దదృశాతే ప్రసారితౌ !  
 పర్వతాగ్రాద్వినిష్క్రాంతౌ పంచాస్యావివ పన్నగౌ !! 1.57 !!  
 పిబన్నివ బభౌ చాపి సోర్మిజాలం మహార్ణవమ్ !  
 పిపాసురివ చాకాశం దదృశే స మహాకపిః !! 1.58 !!  
 తస్య విద్యుత్ప్రభాకారే వాయుమూర్గానుసారిణః !  
 నయనే విప్రకాశేతే పర్వతస్థావివానలౌ !! 1.59 !!  
 పింగే పింగాక్షముఖ్యస్య బృహతీ పరిమండలే !  
 చక్షుషీ సంప్రకాశేతే చంద్రసూర్యావివోదితౌ !! 1.60 !!

ముఖం నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్రమాబభౌ !  
సంధ్యయా సమభిస్పృష్టం యథా తత్సూర్యమణ్డలమ్ !! 1.61 !!  
లాంగూలం చ సమావిద్ధం ప్లవమానస్య శోభతే !  
అంబరే వాయుపుత్రస్య శక్రధ్వజ ఇవోచ్ఛ్రితః !! 1.62 !!  
లాంగూలచక్రేణ మహాన్ శుక్లదంష్ట్రోఽనిలాత్మజః !  
వ్యరోచత మహాప్రాజ్ఞః పరివేషీవ భాస్కరః !! 1.63 !!  
స్పిగ్దేశేనాభితామ్రేణ రరాజ స మహాకపిః !  
మహతా దారితేనేవ గిరిరైరికధాతునా !! 1.64 !!  
తస్య వానరసింహస్య ప్లవమానస్య సాగరమ్ !  
కక్షాంతరగతో వాయుర్జీమూత ఇవ గర్జతి !! 1.65 !!  
భే యథా నిపతంతు్యల్కా హ్యుత్తరాంతాద్వినిఃసృతా !  
దృశ్యతే సానుబంధా చ తథా స కపికుంజరః !! 1.66 !!  
పతతృతంగసంకాశో వ్యాయతః శుశుభే కపిః !  
ప్రవృద్ధ ఇవ మాతంగః కక్ష్యయా బధ్యమానయా !! 1.67 !!  
ఉపరిష్టాచ్ఛరీరేణ ఛాయయా చావగాఢయా !  
సాగరే మారుతావిష్టా నౌరివాసీత్తదా కపిః !! 1.68 !!  
యం యం దేశం సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః !  
స స తస్యోరువేగేన సోన్మాద ఇవ లక్ష్యతే !! 1.69 !!  
సాగరస్యోర్మిజాలానామురసా శైలవర్షణామ్ !  
అభిఘ్నంస్తు మహావేగః పుఘ్వే స మహాకపిః !! 1.70 !!  
కపివాతశ్చ బలవాన్ మేఘవాతశ్చ నిఃసృతః !  
సాగరం భీమనిర్ఘోషం కంపయామాసతుర్భృశమ్ !! 1.71 !!  
వికర్షన్నూర్మిజాలాని బృహంతి అవణాంభసి !  
పుఘ్వే కపిశార్దూలో వికిరన్నివ రోదసీ !! 1.72 !!

మేరుమందరసంకాశానుద్ధతాన్ స మహార్ణవే !  
అతిక్రామన్మహావేగః తరంగాన్ గణయన్నివ !! 1.73 !!  
తస్య వేగసముద్ధాతం జలం సజలదం తదా !  
అంబరస్థం విబభ్రాజ శారదాభ్రమివాతతమ్ !! 1.74 !!  
తిమినక్రఙ్గుషాః కూర్మా దృశ్యంతే వివృతాస్తదా !  
వస్త్రాపకర్షణేనేవ శరీరాణి శరీరిణామ్ !! 1.75 !!  
ప్లవమానం సమీక్ష్యాథ భుజంగాః సాగరాలయాః !  
వ్యోమ్ని తం కపిశార్దూలం సుపర్ణ ఇతి మేనిరే !! 1.76 !!  
దశయోజనవిస్తీర్ణా త్రింశద్యోజనమాయతా !  
ఛాయా వానరసింహస్య జలే చారుతరాఽభవత్ !! 1.77 !!  
శ్వేతాభ్రఘనరాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ !  
తస్య సా శుశుభే ఛాయా వితతా అవణాంభసి !! 1.78 !!  
శుశుభే స మహాతేజా మహాకాయో మహాకపిః !  
వాయుమార్గే నిరాలంబే పక్షవానివ పర్వతః !! 1.79 !!  
యేనాసౌ యాతి బలవాన్ వేగేన కపికుంజరః !  
తేన మార్గేణ సహసా ద్రోణీకృత ఇవార్ణవః !! 1.80 !!  
ఆపాతే పక్షిసంఘానాం పక్షిరాజ ఇవ వ్రజన్ !  
హనూమాన్ మేఘజాలాని ప్రకర్షన్ మారుతో యథా !! 1.81 !!  
పాణ్డురారుణవర్ణాని నీలమాంజిష్ఠకాని చ !  
కపినాఽఽ కృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే !! 1.82 !!  
ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః !  
ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ లక్ష్యతే !! 1.83 !!  
ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా ప్లవంగం త్వరితం తదా !  
వవర్షుః పుష్పవర్షాణి దేవగంధర్వదానవాః !! 1.84 !!

తతాప న హి తం సూర్యః ప్లవంతం వానరోత్తమమ్ !  
 సిషేవే చ తదా వాయూ రామకార్యార్థసిద్ధయే !! 1.85 !!  
 ఋషయస్తుష్టువుశ్చైవనం ప్లవమాసం విహాయసా !  
 జగుశ్చ దేవగంధర్వాః ప్రశంసంతో మహాజసమ్ !! 1.86 !!  
 నాగాశ్చ తుష్టువుర్యజ్ఞా రక్షాంసి విబుధాః ఖగాః !  
 ప్రేక్ష్య సర్వే కపివరం సహసా విగతక్లమమ్ !! 1.87 !!  
 తస్మిన్ ప్లవగశార్దూలే ప్లవమానే హనూమతి !  
 ఇక్ష్యాకుకులమానార్థి చింతయామాస సాగరః !! 1.88 !!  
 సాహాయ్యం వానరేన్ద్రస్య యది నాహం హనూమతః !  
 కరిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతామ్ !! 1.89 !!  
 అహమిక్ష్యాకునాథేన సగరేణ వివర్ధితః !  
 ఇక్ష్యాకుసచివశ్చాయం నావసేదితుమర్హతి !! 1.90 !!  
 తథా మయా విధాతవ్యం విశ్రమేత యథా కపిః !  
 శేషం చ మయి విశ్రాంతః సుఖేనాతిపతిష్యతి !! 1.91 !!  
 ఇతి కృత్వా మతిం సాధ్వీం సముద్రశ్చన్నమమ్బుసి !  
 హిరణ్యనాభం మైనాకమువాచ గిరిసత్తమమ్ !! 1.92 !!  
 త్వమిహోసురసంఘానాం పాతాళతలవాసినాం !  
 దేవరాజ్ఞా గిరిశ్రేష్ఠ పరిఘః సన్నివేశితః !! 1.93 !!  
 త్వమేషాం జాతవీర్యాణాం పునరేవోత్పతిష్యతామ్ !  
 పాతాళస్యాఽప్రమేయస్య ద్వారమావృత్య తిష్ఠసి !! 1.94 !!  
 తిర్యగూర్ద్వమధశ్చైవ శక్తిస్తే శైలవర్ధితుమ్ !  
 తస్మాత్సంచోదయామి త్వాముత్తిష్ఠ గిరిసత్తమ !! 1.95 !!  
 స ఏష కపిశార్దూలస్త్వాముపర్యేతి వీర్యవాన్ !  
 హనూమాన్ రామకార్యార్థం భీమకర్మా ఖమాఘ్నతః !! 1.96 !!

అస్య సాహ్యం మయా కార్యమిక్ష్యాకుకులవర్తినః !  
 మమ హీక్ష్యాకవః పూజ్యాః పరం పూజ్యతమాస్తవ !! 1.97 !!  
 కురు సాచివ్యమస్మాకం న నః కార్యమతిక్రమేత్ !  
 కర్తవ్యమకృతం కార్యం సతాం మన్యుముదీరయేత్ !! 1.98 !!  
 సలీలాదూర్ద్వముత్తిష్ఠ తిష్ఠత్వేష కపిస్త్యయి !  
 అస్మాకమతిథిశ్చైవ పూజ్యశ్చ ప్లవతాం వరః !! 1.99 !!  
 చామీకరమహానాభ దేవగన్ధర్వసేవిత !  
 హనూమాంస్త్యయి విశ్రాన్తస్తతశ్శేషం గమిష్యతి !! 1.100 !!  
 కాకుత్స్థస్యాన్మశంస్యం చ మైథిల్యాశ్చ వివాసనమ్ !  
 శ్రమం చ ప్లవగేన్ద్రస్య సమీక్ష్యోత్థాతుమర్హసి !! 1.101 !!  
 హిరణ్యనాభో మైనాకో నిశమ్య లవణామ్బుసః !  
 ఉత్పసాత జలాత్పార్థం మహాద్రుమలతాయుతః !! 1.102 !!  
 స సాగరజలం భిత్త్వా బభూవాభ్యుత్థితస్తదా !  
 యథా జలధరం భిత్త్వా దీప్తరశ్మిర్ద్రివాకరః !! 1.103 !!  
 స మహాత్మా ముహూరేన పర్వతస్సలీలావృతః !  
 దర్శయామాస శృంగాణి సాగరేణ నియోజితః !! 1.104 !!  
 శాతకుమ్భనిభైశ్చుంగైః సకిన్నరమహెలారగైః !  
 ఆదిత్యోదయసంకాశైరాలిఖద్భిరివామ్బురమ్ !! 1.105 !!  
 తస్తజామ్బూనదైః శృంగైః పర్వతస్య సముత్థితైః !  
 ఆకాశం శస్త్రసంకాశమభవత్కాంచనప్రభమ్ !! 1.106 !!  
 జాతరూపమయైః శృంగైర్బ్రాజమావైః స్వయంప్రభైః !  
 ఆదిత్యశతసంకాశస్సోఽభవద్గిరిసత్తమః !! 1.107 !!  
 తముత్థితమసంగేన హనూమానగ్రతః స్థితమ్ !  
 మధ్యే లవణతోయస్య విఘ్నోఽయమితి నిశ్చితః !! 1.108 !!

స తముచ్చితమత్యర్థం మహావేగో మహాకపిః !  
 ఉరసా పాతయామాస జీమూతమివ మారుతః !! 1.109 !!  
 స తదా పాతితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః !  
 బుద్ధ్యా తస్య కపేర్వేగం జహర్ష చ ననన్ద చ !! 1.110 !!  
 తమాకాశగతం వీరమాకాశే సముపస్థితః !  
 ప్రీతో హ్యష్టమనా వాక్యమబ్రవీత్పర్వతః కపిమ్ !  
 మానుషం ధారయన్రూపమాత్మనశ్శిఖరే స్థితః !! 1.111 !!  
 దుష్కరం కృతవాన్కర్మ త్వమిదం వానరోత్తమ !  
 నిపత్య మమ శృంగేషు విశ్రమస్వ యథాసుఖమ్ !! 1.112 !!  
 రాఘవస్య కులే జాతైరుదధిః పరివర్ధితః !  
 స త్వాం రామహితే యుక్తం ప్రత్యర్చయతి సాగరః !! 1.113 !!  
 కృతే చ ప్రతికర్తవ్యమేష ధర్మః సనాతనః !  
 సోఽయం త్వత్ప్రతికారార్థీ త్వత్తస్మానమర్హతి !! 1.114 !!  
 త్వన్నిమిత్తమనేనాహం బహుమానాత్ప్రచోదితః !  
 తిష్ఠ త్వం కపిశార్దూల మయి విశ్రమ్య గమ్యతామ్ !! 1.115 !!  
 యోజనానాం శతం చాపి కపిరేష సమాఘ్నతః !  
 తవ సానుషు విశ్రాన్తశ్శేషం ప్రక్రమతామితి !! 1.116 !!  
 తదిదం గన్ధవత్స్వాదు కన్ధమూలఫలం బహు !  
 తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రాన్తోఽను గమిష్యసి !! 1.117 !!  
 అస్మాకమపి సమ్బున్ధః కపిముఖ్య త్వయాస్తి వై !  
 ప్రఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు మహాగుణపరిగ్రహః !! 1.118 !!  
 వేగవన్తః ప్లవన్తో యే ప్లవగా మారుతాత్మజ !  
 తేషాం ముఖ్యతమం మన్యే త్వామహం కపికుంజర !! 1.119 !!  
 అతిధిః కిల పూజార్హః ప్రాకృతోఽపి విజానతా !  
 ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన కిం పునస్త్వాద్యశో మహాన్ !! 1.120 !!

త్వం హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః !  
 పుత్రస్తస్యైవ వేగేన సదృశః కపికుంజర !! 1.121 !!  
 పూజితే త్వయి ధర్మజ పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః !  
 తస్మాత్త్వం పూజనీయో మే శృణు చాప్యత్ర కారణమ్ !! 1.122 !!  
 పూర్వం కృతయుగే తాత పర్వతాః పక్షిణోఽభవన్ !  
 తే హి జగ్గుర్నిశః సర్వా గరుడానిలవేగినః !! 1.123 !!  
 తతస్తేషు ప్రయాతేషు దేవసంఘాస్పహర్షిభిః !  
 భూతాని చ భయం జగ్గుస్తేషాం పతనశంకయా !! 1.124 !!  
 తతః క్రుద్ధః సహస్రాక్షః పర్వతానాం శతక్రతుః !  
 పక్షాన్ చిచ్ఛేద వజ్రేణ తత్ర తత్ర సహస్రశః !! 1.125 !!  
 స మాముపాగతః క్రుద్ధో వజ్రముద్యమ్య దేవరాట్ !  
 తతోఽహం సహసా క్షిప్తశ్చ్యవనేన మహాత్మనా !! 1.126 !!  
 అస్మిన్ లవణతోయే చ ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ !  
 గుప్తపక్షసమగ్రశ్చ తవ పిత్రాభిరక్షితః !! 1.127 !!  
 తతోఽహం మానయామి త్వాం మాన్యో హి మమ మారుతః !  
 త్వయా మే హ్యేష సంబంధః కపిముఖ్య మహాగుణః !! 1.128 !!  
 తస్మిన్నేవంగతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ !  
 ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం త్వమర్హసి మహాకపి !! 1.129 !!  
 శ్రమం మోక్షయ పూజాం చ గృహాణ కపిసత్తమ !  
 ప్రీతిం చ బహుమన్యస్వ ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్ !! 1.130 !!  
 ఏవముక్తః కపిశ్రేష్ఠః తం నగోత్తమమబ్రవీత్ !! 1.131 !!  
 ప్రీతోఽస్మి కృతమాతిథ్యం మన్యురేషోఽపనీయతామ్ !  
 త్వరతే కార్యకాలో మే అహశ్చాప్యతివర్తతే !  
 ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్యమిహాన్తరే !! 1.132 !!



ఇత్యుక్త్యా పాణినా శైలమాలభ్య హరిపుంగవః !  
 జగామాకాశమావిశ్య వీర్యవాన్ ప్రహసన్నివ !! 1.133 !!  
 స పర్వతసముద్రాభ్యాం బహుమానాదవేక్షితః !  
 పూజితశ్చోపపన్నాభిరాశీర్భిరనిలాత్మజః !! 1.134 !!  
 అథోర్ద్వం దూరముత్కుత్య హిత్వా శైలమహార్ణవౌ !  
 పితుః పన్థానమాస్థాయ జగామ విమలేఽమ్బరే !! 1.135 !!  
 భూయశ్చోర్ద్వగతిం ప్రాప్య గిరిం తమవలోకయన్ !  
 వాయుసూనుర్నిరాలమ్బే జగామ విమలేఽమ్బరే !! 1.136 !!  
 తద్ద్వితీయం హనూమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్ !  
 ప్రశశంసుః సురాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః !! 1.137 !!  
 దేవతాశ్చాభవన్ హృష్టాస్తత్రస్థాస్తస్య కర్మణా !  
 కాంచనస్య సునాభస్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః !! 1.138 !!  
 ఉవాచ వచనం ధీమాన్ పరితోషాత్పగద్గదమ్ !  
 సునాభం పర్వతశ్రేష్ఠం స్వయమేవ శచీపతిః !! 1.139 !!  
 హిరణ్యనాభ శైలేంద్ర పరితుష్టోస్మి తే భృశమ్ !  
 అభయం తే ప్రయచ్ఛామి తిష్ఠ సౌమ్య యథాసుఖమ్ !! 1.140 !!  
 సాహ్యం కృతం తే సుమహద్విక్రాంతస్య హనూమతః !  
 క్రమతో యోజనశతం నిర్భయస్య భయే సతి !! 1.141 !!  
 రామస్యైష హి దూత్యేన యాతి దాశరథేర్హరిః !  
 సత్క్రియాం కుర్వతా తస్య తోషితోఽస్మి దృఢం త్వయా !! 1.142 !!  
 తతః ప్రహర్షమగమద్విపులం పర్వతోత్తమః !  
 దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా పరితుష్ఠం శతక్రతుమ్ !! 1.143 !!  
 స వై దత్తవరశ్చైలో బభూవావస్థితస్తదా !  
 హనూమాంశ్చ ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరమ్ !! 1.144 !!

తతో దేవాస్సగన్ధర్వాస్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః !  
 అబ్రువన్నూర్యసంకాశాం సురసాం నాగమాతరమ్ !! 1.145 !!  
 అయం వాతాత్మజః శ్రీమాన్ ప్లవతే సాగరోపరి !  
 హనూమాన్నామ తస్య త్వం ముహూర్తం విఘ్నమాచర !! 1.146 !!  
 రాక్షసం రూపమాస్థాయ సుఘోరం పర్వతోపమమ్ !  
 దంష్ట్రాకరాళం పింగాక్షం వక్త్రం కృత్వా నభస్సమమ్ !! 1.147 !!  
 బలమిచ్ఛామహే జ్ఞాతుం భూయశ్చాస్య పరాక్రమమ్ !  
 త్వాం విజేష్యత్యుపాయేన విషాదం వా గమిష్యతి !! 1.148 !!  
 ఏవముక్తా తు సా దేవీ దైవతైరభినత్సృతా !  
 సముద్రమధ్యే సురసా బిభ్రతీ రాక్షసం వపుః !! 1.149 !!  
 వికృతం చ విరూపం చ సర్వస్య చ భయావహమ్ !  
 ప్లవమానం హనూమంతమావృత్యేదమువాచ హ !! 1.150 !!  
 మమ భక్షః ప్రదిష్ఠస్త్వమీశ్వరైర్వానరర్షభ !  
 అహం త్వా భక్షయిష్యామి ప్రవిశేదం మమాననమ్ !! 1.151 !!  
 ఏవముక్తస్సురసయా ప్రాంజలిర్వానరర్షభః !  
 ప్రహృష్టవదనః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ !! 1.152 !!  
 రామో దాశరథిర్నామ ప్రవిష్టో దణ్డాకావనమ్ !  
 అక్షణేన సహ భ్రాత్రా వైదేహ్యో చాపి భార్యయా !! 1.153 !!  
 అన్యకార్యవిషక్తస్య బద్ధవైరస్య రాక్షసైః !  
 తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్వినీ !! 1.154 !!  
 తస్యాస్సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్ !  
 కర్తుమర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసిని !! 1.155 !!  
 అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణమ్ !  
 ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే !! 1.156 !!

ఏవముక్తా హనూమతా సురసా కామరూపిణీ !  
 అబ్రవీన్నాతివర్తేన్నాం కశ్చిదేష వరో మమ !! 1.157 !!  
 తం ప్రయాంతం సముద్వీక్ష్య సురసా వాక్యమబ్రవీత్ !  
 బలం జిజ్ఞాసమానా వై నాగమాతా హనూమతః !! 1.158 !!  
 ప్రవిశ్య వదనం మేఽద్య గంతవ్యం వానరోత్తమ !  
 వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్యరా !! 1.159 !!  
 వ్యాదాయ వక్త్రం విపులం స్థితా సా మారుతేః పురః !  
 ఏవముక్తస్సురసయా క్రుద్ధో వానరపుంగవః !! 1.160 !!  
 అబ్రవీత్కురు వై వక్త్రం యేన మాం విషహిష్యసే !  
 ఇత్యుక్త్వా సురసాం క్రుద్ధో దశయోజనమాయతః !! 1.161 !!  
 దశయోజనవిస్తారో బభూవ హనుమాంస్తదా !  
 తం దృష్ట్వా మేఘసంకాశం దశయోజనమాయతమ్ !! 1.162 !!  
 చకార సురసాచాస్యం వింశద్యోజనమాయతమ్ !  
 తాం దృష్ట్వా విస్తృతాస్యాం తు వాయుపుత్రస్సుబుద్ధిమాన్ !! 1.163 !!  
 హనూమాంస్తు తతః క్రుద్ధస్త్రింశద్యోజనమాయతః !  
 చకార సురసా వక్త్రం చత్వారింశత్తథోచ్చితమ్ !! 1.164 !!  
 బభూవ హనూమాన్వీరః పంచాశద్యోజనోచ్చితః !  
 చకార సురసా వక్త్రం షష్టియోజనమాయతమ్ !! 1.165 !!  
 తథైవ హనూమాన్ వీరః సప్తతీయోజనోచ్చితః !  
 చకార సురసా వక్త్రం అశీతీయోజనాయతమ్ !! 1.166 !!  
 హనూమానచలప్రభ్యో నవతీయోజనోచ్చితః !  
 చకార సురసా వక్త్రం శతయోజనమాయతమ్ !! 1.167 !!  
 తద్దృష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం వాయుపుత్రస్సుబుద్ధిమాన్ !  
 దీర్ఘజిహ్వం సురసయా సుఘోరం నరకోపమమ్ !  
 సుసంక్షిప్యాయతనః కాయం బభూవాంగుష్ఠమాత్రకః !! 1.168 !!

సోఽభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిష్పత్య చ మహాజవః !  
 అన్తరిక్షే స్థితః శ్రీమాన్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ !! 1.169 !!  
 ప్రవిష్టోఽస్మి హి తే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోఽస్తు తే !  
 గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యశ్చాసీద్వరస్తవ !! 1.170 !!  
 తం దృష్ట్వా వదనాన్ముక్తం చన్త్రం రాహుముఖాదివ !  
 అబ్రవీత్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరమ్ !! 1.171 !!  
 అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్ !  
 సమానయస్వ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా !! 1.172 !!  
 తత్ప్రతీయం హనూమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్ !  
 సాధు సాధ్యతి భూతాని ప్రశశంసుస్తదాహరిమ్ !! 1.173 !!  
 స సాగరమనాధృప్యమభ్యేత్య వరుణాలయమ్ !  
 జగామాకాశమావిశ్య వేగేన గరుడోపమః !! 1.174 !!  
 సేవితే వారిధారాభిః పతగైశ్చ నిషేవితే !  
 చరితే కైశికాచార్యైరైరావతనిషేవితే !! 1.175 !!  
 సింహకుంజరశార్దూలపతగోరగవాహనైః !  
 విమానైః సంపతద్భిశ్చ విమలైః సమలంకృతే !! 1.176 !!  
 వజ్రాశనిసమాఘాతైః సావకైరుపశోభితే !  
 కృతపుణ్యైర్మహాభాగైః స్వర్గజిద్భిరలంకృతే !! 1.177 !!  
 వహతా హవ్యమత్యర్థం సేవితే చిత్రభానునా !  
 గ్రహనక్షత్రచంద్రార్కతారాగణవిభూషితే !! 1.178 !!  
 మహర్షిగణగన్ధర్వనాగయక్షసమాకులే !  
 వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసునిషేవితే !! 1.179 !!  
 దేవరాజగజాక్రాన్తే చన్ద్రసూర్యపథే శివే !  
 వితానే జీవలోకస్య వితతే బ్రహ్మనిర్మితే !! 1.180 !!

బహుశస్సేవితే వీరైర్విద్యాధరగణైర్వరైః !  
 జగామ వాయుమార్గే తు గరుత్మానివ మారుతిః !! 1.181 !!  
 ప్రద్యుశ్యమానస్సర్వత్ర హనూమాన్ మారుతాత్మజః !  
 భేజేఽమృతం నిరాలమృతం లంబపక్ష ఇవాదిరాట్ !! 1.182 !!  
 ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా సింహికా నామ రాక్షసీ !  
 మనసా చింతయామాస ప్రవృద్ధా కామరూపిణీ !! 1.183 !!  
 అద్య దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యామ్యహమాశితా !  
 ఇదం హి మే మహాత్సత్త్వం చిరస్య వశమాగతమ్ !! 1.184 !!  
 ఇతి సంచింత్య మనసా ఛాయామస్య సమాక్షిపత్ !  
 ఛాయాయాం గృహ్యమాణాయాం చింతయామాస వానరః !! 1.185 !!  
 సమాక్షిప్తోఽస్మి సహసా పంగూకృతపరాక్రమః !  
 ప్రతిలోమేన వాతేన మహానౌరివ సాగరే !! 1.186 !!  
 తిర్యగూర్వమధశ్చైవ వీక్షమాణస్తతః కపిః !  
 దదర్శ స మహాత్సత్త్వముత్థితం లవణామ్బుసి !! 1.187 !!  
 తద్దుష్ట్యా చింతయామాస మారుతిర్వికృతాననమ్ !  
 కపిరాజేన కథితం సత్త్వమద్భుతదర్శనమ్ !! 1.188 !!  
 ఛాయాగ్రాహి మహావీర్యం తదిదం నాత్ర సంశయః !  
 స తాం బుద్ధ్వార్థతత్త్యేన సింహికాం మతిమాన్కపిః !  
 వ్యవర్థత మహాకాయః ప్రావృషీవ బలాహకః !! 1.189 !!  
 తస్య సా కాయముద్వీక్ష్య వర్ణమానం మహాకపిః !  
 వక్త్రం ప్రసారయామాస పాతాళాన్తరసన్నిభమ్ !! 1.190 !!  
 ఘనరాజీవ గర్జంతీ వానరం సమభిద్రవత్ !! 1.191 !!  
 స దదర్శ తతస్తస్యా వివృతం సుమహస్ముఖమ్ !  
 కాయమాత్రం చ మేధావీ మర్మాణి చ మహాకపిః !! 1.192 !!

స తస్యా వివృతే వక్త్రే వజ్రసంహననః కపిః !  
 సంక్షిప్య ముహురాత్మానం నిష్పపాత మహాబలః !! 1.193 !!  
 ఆస్యే తస్యా నిమజ్జంతం దదృశుః సిద్ధచారణాః !  
 గ్రస్యమానం యథా చంద్రం పూర్ణం పర్వణి రాహుణా !! 1.194 !!  
 తతస్తస్యా నఖైస్తీక్ష్ణైర్మూర్ఖ్యాత్కృత్య వానరః !  
 ఉత్పపాతాథ వేగేన మనస్సంపాతవిక్రమః !! 1.195 !!  
 తాం తు దృష్ట్వా చ ధృత్యా చ దాక్షిణ్యేన నిపాత్య చ !  
 స కపిప్రవరో వేగాద్వప్యధే పునరాత్మవాన్ !! 1.196 !!  
 హృతహృత్సా హనూమతా పపాత విధురాంభసి !  
 తాం హతాం వానరేణాశు పతితాం వీక్ష్య సింహికామ్ !  
 భూతాన్యాకాశచారీణి తమూచుః ప్లవగోత్తమమ్ !! 1.197 !!  
 భీమమద్య కృతం కర్మ మహాత్సత్త్వం త్వయా హతమ్ !  
 సాధయార్థమభిప్రేతమరిష్టం ప్లవతాం వర !! 1.198 !!  
 యస్య త్యేతాని చత్వారి వానరేంద్ర యథా తవ !  
 ధృతిర్హ్విష్టిర్మతిర్దాక్ష్యం స్వకర్మసు న సీదతి !! 1.199 !!  
 స తైః సంభావితః పూజ్యః ప్రతిపన్నప్రయోజనః !  
 జగామాకాశమావిశ్య పన్నగాశనవత్కపిః !! 1.200 !!  
 ప్రాప్తభూయిష్ఠపారస్తు సర్వతః ప్రతిలోకయన్ !  
 యోజనానాం శతస్యాంతే వనరాజిం దదర్శ సః !! 1.201 !!  
 దదర్శ చ పతన్నేవ వివిధద్రుమభూషితమ్ !  
 ద్వీపం శాఖామృగశ్రేష్ఠో మలయోపవనాని చ !! 1.202 !!  
 సాగరం సాగరానూపం సాగరానూపజాన్ ద్రుమాన్ !  
 సాగరస్య చ పత్నీనాం ముఖాన్యపి విలోకయన్ !! 1.203 !!  
 స మహామేఘసంకాశం సమీక్ష్యాత్మానమాత్మవాన్ !  
 నిరుంధంతమివాకాశం చకార మతిమాన్ మతిమ్ !! 1.204 !!

కాయవృద్ధిం ప్రవేగం చ మమ దృష్ట్యైవ రాక్షసాః !  
 మయి కౌతూహలం కుర్యురితి మేనే మహాకపిః !! 1.205 !!  
 తతః శరీరం సంక్షిప్య తన్మహీధరసన్నిభమ్ !  
 పునః ప్రకృతిమాపేదే వీతమోహ ఇవాత్మవాన్ !! 1.206 !!  
 తద్రూపమతిసంక్షిప్య హనుమాన్ ప్రకృతౌ స్థితః !  
 త్రీన్ క్రమానివ విక్రమ్య బలివీర్యహరో హరిః !! 1.207 !!  
 స చారునానావిధరూపధారీ పరం సమాసాద్య సముద్రతీరమ్ !  
 పరైరశక్యః ప్రతిపన్నరూపస్సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః !! 1.208 !!  
 తతః స లంబస్య గిరేస్సప్పద్ధే విచిత్రకూటే నిపపాత కూటే !  
 సకేతకోద్దాలకనాళికేరే మహాద్రికూటప్రతిమో మహాత్మా !! 1.209 !!  
 తతస్తు సంప్రాప్య సముద్రతీరం  
 సమీక్ష్య అంకాం గిరివర్యమూర్ధ్ని !  
 కపిస్తు తస్మిన్నిపపాత పర్వతే విధూయ  
 రూపం వ్యథయన్ప్రగద్విజాన్ !! 1.210 !!  
 స సాగరం దానవపన్నగాయుతం  
 బలేన విక్రమ్య మహెలార్మిమాలినమ్ !  
 నిపత్య తీరే చ మహెలాదధేస్తదా  
 దదర్శ అంకామమరావతీమివ !! 1.211 !!

**ఇత్యార్షే శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**ప్రథమస్కంధః**

## “ సుందరకాండ పఠనం ”

!! అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వితీయస్కంధః!!

01. స సాగరమనాధృష్యమతిక్రమ్య మహాబలః !  
త్రికూట శిఖరే లంకాం స్థితాం స్వస్థో దదర్శ హా !! 2.1 !!
02. తతః పాదపముక్తేన పుష్పవర్షేణ వీర్యవాన్ !  
అభివృష్టః స్థితస్తత్ర బభౌ పుష్పమయో యథా !! 2.2 !!
03. యోజనానాం శతం శ్రీమాంస్తీర్థ్యాప్యత్తమవిక్రమః !  
అనిశ్వసన్ కపిస్తత్ర న గ్లానిమధిగచ్ఛతి !! 2.3 !!
04. శతాన్యహం యోజనానాం క్రమేయం సుబహూన్యపి !  
కిం పునః సాగరస్యాంతం సంఖ్యాతం శతయోజనమ్ !! 2.4 !!
05. స తు వీర్యవతాం శ్రేష్ఠః ప్లవతామపి చోత్తమః !  
జగామ వేగవాన్ లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిమ్ !! 2.5 !!
06. శాద్వలాని చ నీలాని గంధవన్తి వనాని చ !  
గండవన్తి చ మధ్యేన జగామ నగవన్తి చ !! 2.6 !!
07. శైలాంశ్చ తరుసంచన్నాన్వనరాజీశ్చ పుష్పితాః !  
అభిచక్రామ తేజస్వీ హనూమాన్ ప్లవగర్షభః !! 2.7 !!
08. స తస్మిన్నచలే తిష్ఠన్వనాన్యపవనాని చ !  
స నగాగ్రే చ తాం లంకాం దదర్శ పవనాత్మజః !! 2.8 !!

09. సరలాన్ కర్ణికారాంశ్చ ఖర్జూరాంశ్చ సుపుష్పితాన్ !  
ప్రియాలాన్ ముచుళిందాంశ్చ కుటజాన్ కేతకానపి !! 2.9 !!
10. ప్రియంగూన్ గన్ధపూర్ణాంశ్చ నీపాన్ సప్తచ్ఛదాంస్తథా !  
అసనాన్ కోవిదారాంశ్చ కరవీరాంశ్చ పుష్పితాన్ !! 2.10 !!
11. పుష్పభారనిబద్ధాంశ్చ తథా ముకులితానపి !  
పాదపాన్ విహగాకీర్ణాన్ పవనాధూతమస్తకాన్ !! 2.11 !!
12. హంసకారణ్ణవాకీర్ణాః వాపీః పద్మోత్పలాయుతాః !  
ఆక్రీడాన్ వివిధాన్ రమ్యాన్వివిధాంశ్చ జలాశయాన్ !!2.12 !!
13. సంతతాన్ వివిధైర్వృక్షైః సర్వర్తుఫలపుష్పితైః !  
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి దదర్శ కపికుజ్జరః !! 2.13 !!
14. సమాసాద్య చ అక్షీవాన్ అంకాం రావణపాలితామ్ !  
పరిఖాభిః సపద్మాభిః సోత్పలాభిరలంకృతామ్ !! 2.14 !!
15. సీతాపహరణార్థేన రావణేన సురక్షితామ్ !  
సమంతాద్విచరద్భిశ్చ రాక్షసైరుగ్రధన్విభిః !! 2.15 !!
16. కాంచనేనావృతాం రమ్యాం ప్రాకారేణ మహాపురీమ్ !  
గృహైశ్చ గ్రహసంకాశైః శారదామ్బుదసన్నిభైః !! 2.16 !!
17. పాణ్డరాభిః ప్రతోలీభిరుచ్ఛాభిరభిసంవృతామ్ !  
అట్టాలకశతాకీర్ణాం పతాకాధ్వజమాలినీమ్ !! 2.17 !!
18. తోరణైః కాంచనైర్దివ్యైః అతాపంక్తివిచిత్రితైః !  
దదర్శ హనుమాన్ అంకాం దివి దేవపురీమివ !! 2.18 !!

19. గిరిమూర్ధ్ని స్థితాం అంకాం పాణ్డురైర్భవనైః శుభైః !  
దదర్శ స కపిశ్రేష్ఠః పురమాకాశగం యథా !! 2.19 !!
20. పాలితాం రాక్షసేన్ద్రేణ నిర్మితాం విశ్వకర్మణా !  
ప్లవమానామివాకాశే దదర్శ హనుమాన్ పురీమ్ !! 2.20 !!
21. వప్రప్రాకారజఘనాం విపులామ్బునవామ్బురామ్ !  
శతఘ్నేశూలకేశాన్తామట్టాలకవతంసకామ్ !  
మనసేవ కృతాం అంకాం నిర్మితాం విశ్వకర్మణా !! 2.21!!
22. ద్వారముత్తరమాసాద్య చింతయామాస వానరః !! 2.22 !!
23. కైలాసశిఖరప్రఖ్యామాలిఖన్తిమివామ్బురమ్ !  
డీయమానామివాకాశముచ్ఛ్రితైర్భవనోత్తమైః !! 2.23 !!
24. సంపూర్ణాం రాక్షసైర్ఘోరైర్నాగైర్భోగవతీమివ !  
అచిన్త్యాం సుకృతాం స్పష్టాం కుబేరాధ్యుషితాం పురా !! 2.24 !!
25. దంష్ట్రీభిర్బహుభిః శూరైః శూలపట్టిసపాణిభిః !  
రక్షితాం రాక్షసైర్ఘోరైర్గుహామాశీవిషైరివ !! 2.25 !!
26. తస్యాశ్చ మహతీం గుప్తిం సాగరం చ నిరీక్ష్య సః !  
రావణం చ రిపుం ఘోరం చింతయామాస వానరః !! 2.26 !!
27. ఆగత్యాపీహ హరయో భవిష్యన్తి నిరర్థకాః !  
న హి యుద్ధేన వై అంకా శక్యా జేతుం సురైరపి !! 2.27 !!
28. ఇమాం తు విషమాం దుర్గాం అంకాం రావణపాలితామ్ !  
ప్రాప్యాపి స మహాబాహుః కిం కరిష్యతి రాఘవః !! 2.28 !!

29. అవకాశో న సాన్త్యస్య రాక్షసేష్యభిగమ్యతే !  
న దానస్య న భేదస్య వైవ యుద్ధస్య దృశ్యతే !! 2.29 !!
30. చతుర్థామేవ హి గతిర్వానరాణాం మహాత్మనామ్ !  
వాలిపుత్రస్య నీలస్య మమ రాజ్ఞశ్చ ధీమతః !! 2.30 !!
31. యావజ్ఞానామి వైదేహీం యది జీవతి వా న వా !  
తత్రైవ చిన్తయిష్యామి దృష్ట్వా తాం జనకాత్మజామ్ !! 2.31 !!
32. తతః స చిన్తయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః !  
గిరిశృంగే స్థితస్తస్మిన్ రామస్యాభ్యుదయే రతః !! 2.32 !!
33. అనేన రూపేణ మయా న శక్యా రక్షసాం పురీ !  
ప్రవేష్టుం రాక్షసైర్గుప్తా క్రూరైర్బలసమన్వితైః !! 2.33 !!
34. ఉగ్రాజసో మహావీర్యా బలవన్తశ్చ రాక్షసాః !  
వంచనీయా మయా సర్వే జానకీం పరిమార్గతా !! 2.34 !!
35. లక్ష్మ్యాలక్ష్మ్యేణ రూపేణ రాత్రౌ లజ్ఞాపురీ మయా !  
ప్రవేష్టుం ప్రాప్తకాలం మే కృత్యం సాధయితుం మహత్ !! 2.35 !!
36. తాం పురీం తాదృశీం దృష్ట్వా దురాధర్షాం సురాసురైః !  
హనూమాంశ్చింతయామాస వినిశ్చిత్య ముహుర్ముహుః !! 2.36 !!
37. కేనోపాయేన పశ్యేయం మైథిలీం జనకాత్మజామ్ !  
అదృష్టో రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా !! 2.37 !!
38. న వినశ్యేత్కథం కార్యం రామస్య విదితాత్మనః !  
ఏకామేకశ్చ పశ్యేయం రహితే జనకాత్మజామ్ !! 2.38 !!

39. భూతాశ్చార్థా విపద్యన్తే దేశకాలవిరోధితాః !  
విక్లబం దూతమాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా !! 2.39 !!
40. అర్థానర్థాన్తరే బుద్ధిర్నిశ్చితాపి న శోభతే !  
ఘాతయన్తి హి కార్యాణి దూతాః పణ్డితమానినః !! 2.40 !!
41. న వినశ్యేత్కథం కార్యం వైక్లవ్యం న కథం భవేత్ !  
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్ !! 2.41 !!
42. మయి దృష్టే తు రక్షోభీ రామస్య విదితాత్మనః !  
భవేద్వ్యర్థమిదం కార్యం రావణానర్థమిచ్ఛతః !! 2.42 !!
43. న హి శక్యం క్వచిత్ స్థాతుమవిజ్ఞాతేన రాక్షసైః !  
అపి రాక్షసరూపేణ కిముతాన్యేన కేనచిత్ !! 2.43 !!
44. వాయురప్యత్ర నాజ్ఞాతశ్చరేదితి మతిర్మమ !  
న హ్యస్త్యవిదితం కించిద్రాక్షసానాం బలీయసామ్ 2.44 !!
45. ఇహోహం యది తిష్ఠామి స్వేన రూపేణ సంవృతః !  
వినాశముపయాస్యామి భర్తురర్థశ్చ హీయతే !! 2.45 !!
46. తదహం స్వేన రూపేణ రజన్యాం హ్రాస్వతాం గతః !  
లంకామధిపతిష్ఠామి రాఘవస్యార్థసిద్ధయే !! 2.46 !!
47. రావణస్య పురీం రాత్రౌ ప్రవిశ్య సుదురాసదామ్ !  
విచిన్వన్ భవనం సర్వం ద్రక్ష్యామి జనకాత్మజామ్ !! 2.47 !!
48. ఇతి సంచిన్త్య హనుమాన్ సూర్యస్యాస్తమయం కపిః !  
ఆచకాంక్షే తదా వీరో వైదేహ్యో దర్శనోత్సుకః !! 2.48 !!

49. సూర్యే చాస్తం గతే రాత్రౌ దేహం సంక్షిప్య మారుతిః !  
వృషదంశకమాత్రః సన్ బభూవాద్భుతదర్శనః !! 2.49 !!
50. ప్రదోషకాలే హనుమాంస్తూర్ణముత్స్యత్య వీర్యవాన్ !  
ప్రవివేశ పురిం రమ్యాం సువిభక్తమహాపథామ్ !! 2.50 !!
51. ప్రాసాదమాలావితతాం స్తంభైః కాంచనరాజతైః !  
శాతకుంభమయైర్జాలైర్లగ్నర్వనగరోపమామ్ !! 2.51 !!
52. సప్తభూమాప్తభూమైశ్చ స దదర్శ మహాపురీమ్ !  
తలైః స్ఫటికసంక్షీరైః కార్తస్వరవిభూషితైః !! 2.52 !!
53. వైడూర్యమణిచిత్రైశ్చ ముక్తాజాలవిభూషితైః !  
తలైః శుశుభిరే తాని భవనాన్యత్ర రక్షసామ్ !! 2.53 !!
54. కాంచనాని విచిత్రాణి తోరణాని చ రక్షసామ్ !  
లంకాముద్ద్యోతయామాసుః సర్వతః సమలంకృతామ్ !!2.54!!
55. అచిన్త్యామద్భుతాకారాం దృష్ట్వా లంకాం మహాకపిః !  
ఆసీద్విషణ్ణో హృష్టశ్చ వైదేహ్యో దర్శనోత్సుకః !! 2.55 !!
56. స పాణ్డురోద్విద్ధవిమానమాలినీం  
మహార్హజామ్బూనదజాలతోరణామ్ !  
యశస్వినీం రావణబాహుపాలితాం  
క్షపాచరైర్భీమబలైః సమావృతామ్ !!2.56!!
57. చన్ద్రోపి సాచివ్యమివాస్య కుర్వన్  
తారాగణైర్మధ్యగతో విరాజన్ !

- జ్యోత్స్నావితానేన వితత్య లోకమ్  
ఉత్తిష్ఠతే నైకసహస్రరశ్మిః !! 2.57 !!
58. శంఖప్రభం క్షీరమృణాలవరఃమ్  
ఉద్గచ్ఛమానం వ్యవభాసమానమ్ !  
దదర్శ చన్ద్రం స హరిప్రవీరః  
పోష్టాయమానం సరసేవ హంసం !! 2.58!!
- !! ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వితీయః సర్గః !!  
!! అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే తృతీయసర్గః !!
59. స లంబశిఖరే లంబే లంబతోయదసన్నిభే !  
సత్త్వమాస్థాయ మేధావీ హనూమాన్ మారుతాత్మజః !! 3.1!!
60. నిశి లంకాం మహాసత్త్వో వివేశ కపికుంజరః !  
రమ్యకాననతోయాధ్యాం పురిం రావణాపాలితామ్ !! 3.2 !!
61. శారదాంబుధరప్రఖ్యైః భవనైరుపశోభితామ్ !  
సాగరోపమనిర్హోషాం సాగరానిలసేవితాం !! 3.3 !!
62. సుపుష్టబలసంఘుష్టాం యథైవ విటపావతీమ్ !  
చారుతోరణనిర్యాహం పాణ్డురద్వారతోరణాం !! 3.4 !!
63. భుజగాచరితాం గుప్తాం శుభాం భోగవతీమివ !  
తాం సవిద్యుద్ధనాకీర్ణాం జ్యోతిర్మార్గనిషేవితామ్ !! 3.5 !!
64. మందమారుతసంచారాం యథేంద్రస్యామరావతీమ్ !  
శాతకుంభేన మహతా ప్రాకారేణాభిసంవృతామ్ !! 3.6 !!



65. కింకిణీజాలఘోషాభిః పతాకాభిరలంకృతామ్ !  
ఆసాద్య సహసా హృష్టః ప్రాకారమభిపేదివాన్ !! 3.7 !!
66. విస్మయావిప్లవృద్ధయః పురీమాలోక్య సర్వతః !  
జాంబూనదమయైర్ద్వారైర్వైడూర్యకృతవేదికైః !! 3.8 !!
67. వజ్రస్ఫటికముక్తాభిర్మణికుట్టిమభూషితైః !  
తప్తహోటకనిర్యూహై రాజతామలపాణ్డూరైః !! 3.9 !!
68. వైడూర్యకృతసోపానైః స్ఫాటికాస్తరపాంసుభిః !  
చారు సంజవనోపేతైః ఖమివోత్పత్తితైశ్చుభైః !! 3.10 !!
69. క్రౌంచబర్హణసంఘుష్టైః రాజహంసనిషేవితైః !  
తూర్యాభరణ నిర్ఘోష్టైః సర్వతః ప్రతినాదితామ్ !! 3.11 !!
70. వస్వోకసారాప్రతిమాం తాం వీక్ష్య నగరీం తతః !  
ఖమివోత్పత్తితుం కామాం జహర్ష హనుమాన్ కపిః !! 3.12!!
71. తాం సమీక్ష్య పురీం రమ్యాం రాక్షసాధిపతేశ్శుభాం !  
అనుత్తమామృద్ధియుతాం చిస్తయామాస వీర్యవాన్ !! 3.13 !!
72. నేయమన్యేన నగరీ శక్యా ధర్షయితుం బలాత్ !  
రక్షితా రావణబలైరుద్యతాయుధధారిభిః !! 3.14 !!
73. కుముదాంగదయోర్వాపి సుషేణస్య మహాకపిః !  
ప్రసిద్ధేయం భవేద్భూమిరైన్ద్రద్వివిదయోరపి !! 3.15 !!
74. వివస్వతస్తనూజస్య హరేశ్చ కుశపర్వణః !  
ఋక్షస్య కేతుమాలస్య మమచైవ గతిర్భవేత్ !! 3.16 !!

75. సమీక్ష్య తు మహాబాహూ రాఘవస్య పరాక్రమమ్ !  
లక్ష్మణస్య చ విక్రాంతమభవత్ ప్రీతిమాన్ కపిః !! 3.17 !!
76. తాం రత్నవసనోపేతాం కోష్ఠాగారావతంసకామ్ !  
యంత్రాగారస్తనీమృద్ధాం ప్రమదామివ భూషితామ్ !! 3.18 !!
77. తాం నష్టతిమిరాం దీప్తైర్భాస్వరైశ్చ మహాగృహైః !  
నగరీం రాక్షసేంద్రస్య దదర్శ స మహాకపిః !! 3.19 !!
78. అథ సా హరిశార్దూలం ప్రవిశంతం మహాబలమ్ !  
నగరీ స్వేన రూపేణ దదర్శ పవనాత్మజమ్ !! 3.20 !!
79. సా తం హరివరం దృష్ట్వా లంకా రావణపాలితా !  
స్వయమేవోత్థితా తత్ర వికృతానన దర్శనా !! 3.21 !!
80. పురస్తాత్కపివర్యస్య వాయుసూనోరతిష్ఠత !  
ముంచమానా మహానాదమబ్రవీత్పవనాత్మజమ్ !! 3.22 !!
81. కస్త్యం కేన చ కార్యేణ ఇహ ప్రాప్తో వనాలయ !  
కథయస్వేహ యత్తత్వం యావత్ప్రాణా ధరంతితే !! 3.23 !!
82. న శక్యం ఖల్వియం లంకా ప్రవేష్టుం వానర త్వయా !  
రక్షితా రావణబలైరభిగుప్తా సమంతతః !! 3.24 !!
83. అథ తామబ్రవీద్వీరో హనూమానగ్రతస్థితాం !  
కథయిష్యామి తే తత్వం యన్మాంత్వం పరిప్పచ్చసి !! 3.25 !!
84. కాత్వం విరూపనయనా పురద్వారేవ తిష్ఠసి !  
కిమర్థం చాపి మాం రుద్ధ్వా నిర్భర్షయసి దారుణా !! 3.26 !!

85. హనూమద్వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ !  
ఉవాచ వచనం క్రుద్ధా పరుషం పవనాత్మజమ్ !! 3.27 !!
86. అహం రాక్షసరాజస్య రావణస్య మహాత్మనః !  
ఆఙ్ఞాప్రతీక్షా దుర్ధర్షా రక్షామి నగరీమిమామ్ !! 3.28 !!
87. న శక్యా మామవజ్ఞాయ ప్రవేష్టుం నగరీ త్వయా !  
అద్య ప్రాణైః పరిత్యక్తః స్వస్యసే నిహతో మయా !! 3.29 !!
88. అహం హి నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ !  
సర్వతః పరిరక్షామి హ్యేతత్తే కథితం మయా !! 3.30 !!
89. లంకాయా వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః !  
యత్నవాన్ స హరిశ్రేష్ఠః స్థితశ్చైల ఇవాపరః !! 3.31 !!
90. స తాం స్త్రీరూపవికృతాం దృష్ట్వా వానరపుంగవః !  
ఆబభాషేఽథ మేధావీ సత్యవాన్ ప్లవగర్షభః !! 3.32 !!
91. ద్రక్ష్యామి నగరీం లంకాం సాట్టప్రాకారతోరణామ్ !  
ఇత్యర్థమిహ సంప్రాప్తః పరం కౌతూహలం హి మే !! 3.33 !!
92. వనాన్యపవనానీహ లంకాయాః కాననాని చ !  
సర్వతో గృహముఖ్యాని ద్రష్టుమాగమనం హి మే !! 3.34 !!
93. తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ !  
భూయ ఏవ పునర్వాక్యం బభాషే పరుషాక్షరమ్ !! 3.35 !!
94. మామనిర్జిత్య దుర్బుద్ధే రాక్షసేశ్వరపాలితా !  
న శక్యమద్య తే ద్రష్టుం పురీయం వానరాధమ !! 3.36 !!

95. తతః స కపిశార్దూలస్తామువాచ నిశాచరీమ్ !  
దృష్ట్వా పురీమిమాం భద్రే పునర్యాస్యే యథాగతమ్ !! 3.37 !!
96. తతః కృత్వా మహానాదం సా వై లంకా భయావహామ్ !  
తలేన వానరశ్రేష్ఠం తాడయామాస వేగితా !! 3.38 !!
97. తతః స కపిశార్దూలో లంకయా తాడితో భృశమ్ !  
ననాద సుమహానాదం వీర్యవాన్ పవనాత్మజః !! 3.39 !!
98. తతస్సంవర్తయామాస వామహస్తస్య సోఽంగుళీః !  
ముష్ఠినాభిజఘనైనాం హనూమాన్ క్రోధమూర్ఛితః !! 3.40 !!
99. స్త్రీచేతి మన్యమానేన నాతిక్రోధస్స్వయం కృతః !! 3.41 !!
100. సా తు తేన ప్రహారేణ విహ్వలాంగీ నిశాచరీ !  
పపాత సహసా భూమౌ వికృతాననదర్శనా !! 3.42 !!
101. తతస్తు హనుమాన్ ప్రాఙ్ఞస్తాం దృష్ట్వా వినిపాతితామ్ !  
కృపాం చకార తేజస్వీ మన్యమానః స్త్రియం తు తామ్ !! 3.43 !!
102. తతో వై భృశసంవిగ్నా లంకా సా గద్గదాక్షరమ్ !  
ఉవాచాగర్వితం వాక్యం హనూమంతం ప్లవంగమం !! 3.44 !!
103. ప్రసీద సుమహాబాహో త్రాయస్వ హరిసత్తమ !  
సమయే సౌమ్య తిష్ఠంతి సత్త్వవంతో మహాబలాః !! 3.45 !!
104. అహం తు నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ !  
నిర్జితాహం త్వయా వీర విక్రమేణ మహాబల !! 3.46 !!
105. ఇదం తు తథ్యం శృణు వై బ్రువంత్యా మే హరీశ్వర !  
స్వయంభువా పురా దత్తం వరదానం యథా మమ !! 3.47 !!

106. యదా త్వాం వానరః కశ్చిద్విక్రమాద్వశమానయేత్ !  
తదా త్వయా హి విజ్ఞేయం రక్షసాం భయమాగతం !! 3.48 !!
107. స హి మే సమయస్సౌమ్య ప్రాప్తోఽద్య తవ దర్శనాత్ !  
స్వయంభూవిహితస్సత్యో న తస్యాస్తి వ్యతిక్రమః !! 3.49 !!
108. సీతానిమిత్తం రాజ్ఞస్తు రావణస్య దురాత్మనః !  
రక్షసాం చైవ సర్వేషాం వినాశస్సముపాగతః !! 3.50 !!
109. తత్రప్రవిశ్య హరిశ్రేష్ఠ పురీం రావణపాలితామ్ !  
విధత్స్వ సర్వకార్యాణి యాని యానీహ వాంఛసి !! 3.51 !!
110. ప్రవిశ్య శాపోపహతాం హరీశ్వర  
శుభాం పురీం రాక్షసముఖ్యపాలితాం !  
యద్యచ్ఛయా త్వం జనకాత్మజాం సతీం !  
విమార్గ సర్వత్ర గతో యథాసుఖమ్ !!3.52!!
- !! ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే తృతీయస్కంధః !!  
!! అథ శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుర్థస్కంధః!!
111. స నిర్జిత్య పురీం శ్రేష్ఠాం లంకాం తాం కామరూపిణీమ్ !  
విక్రమేణ మహాతేజా హనూమాన్ కపిసత్తమః !  
అద్వారేణ మహాబాహుః ప్రాకారమభిపుష్ణవే !! 4.1 !!
112. ప్రవిశ్య నగరీం లంకాం కపిరాజహితంకరః !  
చక్రేఽథ పాదం సవ్యం చ శత్రూణాం స తు మూర్ధని !!4.2!!
113. ప్రవిష్టః సత్త్వసంపన్నో నిశాయాం మారుతాత్మజః !  
స మహాపథమాస్థాయ ముక్తాపుష్పవిరాజితమ్ !! 4.3 !!

114. తతస్తు తాం పురీం లంకాం రమ్యామభియయౌ కపిః !! 4.4!!
115. హసితోత్కృష్ట నినదైస్తూర్యఘోషపురస్సరైః !  
వజ్రాంకుశనికాశైశ్చ వజ్రజాలవిభూషితైః !  
గృహమేధైః పురీ రమ్యా బభాసే ద్యౌరివామ్బుధైః !! 4.5 !!
116. ప్రజబ్బాల తదా లంకా రక్షోగణగృహైశ్శుభైః !! 4.6 !!
117. సితాభ్రసదృశైశ్చిత్రైః పద్మస్పస్తికసంస్థితైః !  
వర్ణమానగృహైశ్చాపి సర్వతః సువిభూషితా !! 4.7 !!
118. తాం చిత్రమాల్యాభరణాం కపిరాజహితంకరః !  
రాఘవార్థే చరన్ శ్రీమాన్ దదర్శ చ ననంద చ !! 4.8 !!
119. భవనాద్భవనం గచ్ఛన్ దదర్శ పవనాత్మజః !  
వివిధాకృతిరూపాణి భవనాని తతస్తతః !! 4.9 !!
120. శుశ్రావ మధురం గీతం త్రిస్థానస్వరభూషితమ్ !  
స్త్రీణాం మదసమృద్ధానాం దివిచాప్సరసామివ !! 4.10 !!
121. శుశ్రావ కాంచీ నినదం నూపురాణాం చ నిస్వనమ్ !  
సోపాననినదాంశ్చైవ భవనేషు మహాత్మనామ్ !  
ఆస్ఫోటితనినదాంశ్చ క్షేలితాంశ్చ తతస్తతః !! 4.11 !!
122. శుశ్రావ జపతాం తత్ర మంత్రాన్ రక్షోగృహేషు వై !! 4.12 !!
123. స్వాధ్యాయనిరతాంశ్చైవ యాతుధానాన్ దదర్శ సః !  
రావణస్తవ సంయుక్తాన్లర్జతో రాక్షసానపి !! 4.13 !!

124. రాజమార్గం సమావృత్య స్థితం రక్షో బలం మహత్ !  
దదర్శ మధ్యమే గుల్మే రావణస్య చరాన్బహూన్ !! 4.14 !!
125. దీక్షితాన్ జటిలాన్ముణ్డాన్ గోజినామ్బుర వాససః !  
దర్శముష్టిప్రహరణానగ్ని కుణ్డాయుధాన్స్తథా !! 4.15 !!
126. కూటముద్గరపాణీంశ్చ దణ్డాయుధధరానపి !  
ఏకాక్షానేకకర్ణాంశ్చ అమ్బోదరపయోధరాన్ !! 4.16 !!
127. కరాలాన్బుగ్నవక్త్రాంశ్చ వికటాన్వామనాన్స్తథా !  
ధన్వినః ఖడ్గినశ్చైవ శతఘ్నీ ముసలాయుధాన్ !! 4.17 !!
128. పరిఘోత్తమహస్తాంశ్చ విచిత్రకవచోజ్జ్వలాన్ !  
నాతిస్థాలాన్నాతికృశాన్నాతిదీర్ఘాతిప్రాస్వకాన్ !! 4.18 !!
129. నాతిగౌరాన్నాతికృష్ణాన్నాతికుబ్జాన్న వామనాన్ !  
విరూపాన్బహురూపాంశ్చ సురూపాంశ్చ సువర్చసః !  
ధ్వజీన్ పతాకినశ్చైవ దదర్శ వివిధాయుధాన్ !! 4.19 !!
130. శక్తివృక్షాయుధాన్శ్చైవ పట్టిశాశనిధారిణః !! 4.20 !!
131. క్షేపణీ పాశహస్తాంశ్చ దదర్శ స మహాకపిః !  
స్రగ్వీణస్త్వనులిప్తాంశ్చ వరాభరణభూషితాన్ !! 4.21 !!
132. నానావేషసమాయుక్తాన్ యథాస్వైరగతాన్ బహూన్ !  
తీక్ష్ణశూలధరాన్శ్చైవ వజ్రీణశ్చ మహాబలాన్ !! 4.22 !!
133. శతసాహస్రమవ్యగ్రం ఆరక్షం మధ్యమం కపిః !  
రక్షోధిపతినిర్దిష్టం దదర్శాన్తఃపురాగ్రతః !! 4.23 !!

134. స తదా తద్గుహం దృష్ట్వా మహాహాటకతోరణమ్ !  
రాక్షసేన్ద్రస్య విఖ్యాతం అద్రిమూర్ధ్ని ప్రతిష్ఠితమ్ !! 4.24 !!
135. పుణ్డరీకావతంసాభిః పరిఘాభిరలంకృతం !  
ప్రాకారావృతమత్యన్తం దదర్శ స మహాకపిః !! 4.25 !!
136. త్రివిష్టపనిభం దివ్యం దివ్యనాదవినాదితమ్ !  
వాజిహేషితసంఘుష్టం నాదితం భూషణైస్తథా !! 4.26 !!
137. రథైర్వానైర్విమానైశ్చ తథా హయగజైశ్చుభైః !  
వారణైశ్చ చతుర్దన్తైః శ్వేతాభ్రనిచయోపమైః !! 4.27 !!
138. భూషితం రుచిరద్వారం మత్తైశ్చ మృగపక్షిభిః !  
రక్షితం సుమహావీర్యైః యాతుధానైః సహస్రశః !  
రాక్షసాధిపతేర్గుప్తమావివేశ మహాకపిః !! 4.28 !!
139. సహేమజామ్బూనదచక్రవాలం  
మహార్హముక్తామణిభూషితాన్తమ్ !  
పరార్థ్యకాలాగరుచందనాక్తం  
స రావణాన్తఃపురమావివేశ !! 4.29!!
- !! ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుర్థః సర్గః!!
- !! అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచమః సర్గః !!
140. తతః స మధ్యంగతమంశుమన్తం  
జ్యోత్స్నావితానం మహదుద్వమన్తమ్ !  
దదర్శ ధీమాన్ దివి భానుమన్తం  
గోష్ఠే వృషం మత్తమివ భ్రుమన్తమ్ !! 5.1 !!

141. లోకస్య సాపాని వినాశయన్తం  
మహోదధిం చాపి సమేధయన్తమ్ !  
భూతాని సర్వాణి విరాజయన్తం  
దదర్శ శీతాంశుమధాభియాన్తమ్ !! 5.2 !!
142. యా భాతి లక్ష్మీర్భువి మందరస్థా  
తథా ప్రదోషేషు చ సాగరస్థా !  
తద్దైవ తోయేషు చ పుష్కరస్థా  
రరాజ సా చారునిశాకరస్థా !! 5.3 !!
143. హంసో యథా రాజతపంజరస్థః  
సింహో యథా మందరకందరస్థః !  
వీరో యథా గర్వితకుంజరస్థః  
చంద్రో విబ్రాజ తథామృరస్థః !! 5.4 !!
144. స్థితః కకుద్మానివ తీక్ష్ణశృంగో  
మహాచలశ్చేత ఇవోచ్ఛశృంగః !  
హస్తీవ జాంబూనదబద్ధశృంగో  
రరాజ చంద్రః పరిపూర్ణశృంగః !! 5.5 !!
145. వినష్టశీతాంబుతుషారపంకో  
మహాగ్రహగ్రాహవినష్టపంకః !  
ప్రకాశలక్ష్మ్యాశ్రయనిర్మలాంకః  
రరాజ చంద్రో భగవాన్ శశాంకః !! 5.6 !!

146. శిలాతలం ప్రాప్య యథా మృగేంద్రో  
మహారణం ప్రాప్య యథా గజేంద్రః !  
రాజ్యం సమాసాద్య యథా నరేంద్రః  
తథా ప్రకాశో విరరాజ చంద్రః !! 5.7 !!
147. ప్రకాశచంద్రోదయనష్టదోషః  
ప్రవృద్ధరక్షః పిశితాశదోషః !  
రామాభిరామేరితచిత్తదోషః  
స్వర్గప్రకాశో భగవాన్ప్రదోషః !! 5.8 !!
148. తన్త్రీస్వనాః కర్ణసుఖాః ప్రవృత్తాః  
స్వపన్తి నార్యః పతిభిః సువృత్తాః !  
నక్తంచరాశ్చాపి తథా ప్రవృత్తాః  
విహర్తుమత్యద్భుతరౌద్రవృత్తాః !! 5.9 !!
149. మత్తప్రమత్తాని సమాకులాని  
రథాశ్వభద్రాసనసంకులాని !  
వీరశ్రియా చాపి సమాకులాని  
దదర్శ ధీమాన్ స కపిః కులాని !! 5.10 !!
150. పరస్పరం చాధికమాక్షిపంతి  
భుజాంశ్చ పీనానధి నిక్షిపంతి !  
మత్తప్రలాపానధికం క్షిపన్తి  
మత్తాని చాన్యోన్యమధిక్షిపన్తి !! 5.11 !!

151. రక్షాంసి వక్షాంసి చ విక్షిపన్తి  
గాత్రాణి కాన్తాసు చ విక్షిపన్తి !  
రూపాణి చిత్రాణి చ విక్షిపన్తి  
దృఢాని చాపాని చ విక్షిపన్తి !! 5.12 !!
152. దదర్శ కాన్తాశ్చ సమాలభన్త్య  
స్తథా పరాస్తత్ర పునః స్వపన్త్యః !  
సురూపవక్త్రాశ్చ తథా హసన్త్యః  
క్రుద్ధాః పరాశ్చాపి వినిశ్చ్యసన్త్యః !! 5.13 !!
153. మహాగజైశ్చాపి తథా నదద్భిః  
సుపూజితైశ్చాపి తథా సుసద్భిః !  
రరాజ వీరైశ్చ వినిశ్చ్యసద్భిః  
హ్రదో భుజంగైరివ నిశ్చ్యసద్భిః !! 5.14 !!
154. బుద్ధిప్రధానాన్ రుచిరాభిధానాన్  
సంశ్రద్ధధానాన్ జగతః ప్రధానాన్ !  
నానావిధానాన్ రుచిరాభిధానాన్  
దదర్శ తస్యాం పురి యాతుధానాన్ !! 5.15!!
155. ననంద దృష్ట్వా స చ తాన్ సురూపాన్  
నానాగుణానాత్మగుణాసురూపాన్ !  
విద్యోతమానాస్య తదాసురూపాన్  
దదర్శ కాంశ్చిచ్ఛ పునర్విరూపాన్ !! 5.16 !!

156. తతో వరార్థాః సువిశుద్ధభావాః  
తేషాం స్త్రియస్తత్ర మహాసుభావాః !  
ప్రియేషు పానేషు చ సక్తభావా  
దదర్శ తారా ఇవ సుప్రభావాః !! 5.17 !!
157. శ్రియా జ్వలన్తీస్త్రపయోపగూఢా  
నిశీథకాలే రమణోపగూఢాః !  
దదర్శ కాశ్చిత్ప్రమదోపగూఢా  
యథా విహంగాః కుసుమోపగూఢాః !!5.18 !!
158. అన్యః పునర్హర్షతలోపవిష్టాః  
తత్ర ప్రియాంకేషు సుఖోపవిష్టాః !  
భర్తుః ప్రియా ధర్మపరానివిష్టా  
దదర్శ ధీమాన్మదనాభివిష్టాః !! 5.19 !!
159. అప్రావృతాః కాంచనరాజివర్ణాః  
కాశ్చిత్ప్రారాధ్యాస్తపనీయవర్ణాః !  
పునశ్చ కాశ్చిచ్ఛలక్షణవర్ణాః  
కాన్తప్రహీణా రుచిరాంగవర్ణాః !! 5.20 !!
160. తతః ప్రియాన్వాప్య మనోభిరామాన్  
సుప్రీతియుక్తాః ప్రసమీక్ష్యరామాః !  
గృహేషు హృష్టాః పరమాభిరామాః  
హరిప్రవీరః స దదర్శ రామాః !! 5.21 !!
161. చంద్రప్రకాశాశ్చ హి వక్త్రమాలా  
వక్త్రాక్షిపక్ష్యాశ్చ సునేత్రమాలాః !

విభూషాణానాం చ దదర్శ మాలాః  
శతప్రదానామివ చారుమాలాః !! 5.22 !!

162. న త్వేవ సీతాం పరమాభిజాతాం  
పథి స్థితే రాజకులే ప్రజాతామ్ !  
లతాం ప్రపుల్లామివ సాధుజాతాం  
దదర్శ తన్వీం మనసాఽభిజాతామ్ !!5.23!!

163. సనాతనే వర్తూని సన్నివిష్టాం  
రామేక్షణాంతాం మదనాభివిష్టామ్ !  
భర్తుర్మనః శ్రీమదనుప్రవిష్టాం  
స్త్రీభ్యో వరాభ్యశ్చ సదా విశిష్టామ్ !! 5.24 !!

164. ఉష్ణార్థితాం సానుస్పృతాప్రకణ్ఠీం  
పురా వరార్హోత్తమనిష్కకణ్ఠీమ్ !  
సుజాతపక్ష్యామభిరక్తకంఠీం  
వనేప్రస్పృతామివ నీలకంఠీమ్ !! 5.25 !!

165. అవ్యక్తరేఖామివ చంద్రలేఖాం  
పాంసుప్రదిగ్ధామివ హేమరేఖామ్ !  
క్షతప్రరూఢామివ బాణరేఖాం  
వాయుప్రభిన్నామివ మేఘరేఖామ్ !!5.26 !!

166. సీతామపశ్యన్మనుజేశ్వరస్య  
రామస్య పత్నీం వదతాం వరస్య !  
బభూవ దుఃఖాభిహతశ్చిరస్య  
ప్లవంగమో మంద ఇవాచిరస్య !! 5.27 !!

!!ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచమస్కంధే!!

!! అథ శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షష్ఠః స్కంధః !!

167. స నికామం విమానేషు విషణ్ణః కామరూపధృక్ !  
విచచార పునర్లంకాం లాఘవేన సమన్వితః !! 6.1 !!

168. ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్రాక్షసేన్ద్రనివేశనమ్ !  
ప్రాకారేణార్కవర్ణేన భాస్వరేణాభిసంవృతమ్ !! 6.2 !!

169. రక్షితం రాక్షసైర్హోరైః సింహైరివ మహద్వనమ్ !  
సమీక్షమాణో భవనం చకాశే కపి కుంజరః !! 6.3 !!

170. రూప్య కోప హితైశ్చిత్రైః తోరణైర్హేమభూషితైః !  
విచిత్రాభిశ్చ కక్ష్యాభిర్ద్వారైశ్చ రుచిరైర్వృతమ్ !! 6.4 !!

171. గజాస్థితైర్మహా మాత్రైః శూరైశ్చ విగతశ్రమైః !  
ఉపస్థితమసంహార్యైః హయైః స్యన్దనయాయిభిః !! 6.5 !!

172. సింహవ్యాఘ్రుతనుత్రాణైర్దాన్తకాఞ్చనరాజతైః !  
ఘోషవద్భిర్విచిత్రైశ్చ సదా విచరితం రథైః !! 6.6 !!

173. బహురత్నసమాకీర్ణం పరార్థ్యాసనభాజనమ్ !  
మహారథసమావాసం మహారథమహాస్వనమ్ !! 6.7 !!

174. దృశ్యైశ్చ పరమోదారైస్తైస్తైశ్చ మృగపక్షిభిః !  
వివిధైర్బహుసాహస్రైః పరిపూర్ణం సమన్తతః !! 6.8 !!

175. వినీతైరన్తపాలైశ్చ రక్షోభిశ్చ సురక్షితమ్ !  
ముఖ్యాభిశ్చ వరస్త్రీభిః పరిపూర్ణం సమన్తతః !! 6.9 !!

176. ముదితప్రమదారత్నం రాక్షసేంద్రనివేశనమ్ !  
వరాభరణసంప్రోదైః సముద్రస్వననిస్వనమ్ !! 6.10 !!
177. తద్రాజగుణసమ్పన్నం ముఖ్యైశ్చాగరుచందనైః !  
మహాజనైః సమాకీర్ణం సింహైరివ మహద్వనం !! 6.11 !!
178. భేరీమృదంగాభిరుతం శంఖఘోషనినాదితమ్ !  
నిత్యార్చితం పర్వహుతం పూజితం రాక్షసైః సదా !! 6.12 !!
179. సముద్రమివ గమ్భీరం సముద్రమివ నిస్వనమ్ !  
మహాత్మనో మహద్వేశ్మ మహారత్నపరిచ్ఛదమ్ !  
మహారత్నసమాకీర్ణం దదర్శ స మహాకపిః !! 6.13 !!
180. విరాజమానం వపుషా గజాశ్వరథసంకులమ్ !  
లంకాభరణమిత్యేవ సోఽమన్యత మహాకపిః !! 6.14 !!
181. చచార హనుమాంస్తత్ర రావణస్య సమీపతః !! 6.15 !!
182. గృహోద్భవం రాక్షసానాముద్యానాని చ వానరః !  
వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః !! 6.16 !!
183. అవస్తుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనమ్ !  
తతోఽన్యత్పుష్లవే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్ !! 6.17 !!
184. అథ మేఘప్రతీకాశం కుమ్భకర్ణనివేశనమ్ !  
విభీషణస్య చ తదా పుష్లవే స మహాకపిః !! 6.18 !!
185. మహోదరస్య చ గృహం విరూపాక్షస్య చైవ హి !  
విద్యుజ్జిహ్వస్య భవనం విద్యున్మాలేస్తథైవ చ !

- వజ్రదంష్ట్రస్య చ తథా పుష్లవే స మహాకపిః !! 6.19 !!
186. శుకస్య చ మహాతేజాః సారణస్య చ ధీమతః !  
తథా చేంద్రజితో వేశ్మ జగామ హరి యూథపః !! 6.20 !!
187. జమ్బుమాలేః సుమాలేశ్చ జగామ హరిసత్తమః !  
రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యశత్రోస్తథైవ చ !! 6.21 !!
188. వజ్రకాయస్య చ తథా పుష్లవే స మహాకపిః !  
ధూమ్రాక్షస్య చ సమ్పాతేర్భవనం మారుతాత్మజః !! 6.22 !!
189. విద్యుద్రూపస్య భీమస్య ఘనస్య విఘనస్య చ !! 6.23 !!
190. శుకనాసస్య వక్రస్య శరస్య వికటస్య చ !  
బ్రహ్మకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః !! 6.24 !!
191. యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య నాదినః !  
విద్యుజ్జిహ్వేంద్రజిహ్వనాం తథా హస్తీముఖస్య చ !! 6.25 !!
192. కరాళస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి !  
క్రమమాణః క్రమేణైవ హనూమాన్మారుతాత్మజః !! 6.26 !!
193. తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః !  
తేషామృద్ధిమతామృద్ధిం దదర్శ స మహాకపిః !! 6.27 !!
194. సర్వేషాం సమతిక్రమ్య భవనాని సమస్తతః !  
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్రనివేశనమ్ !! 6.28 !!
195. రావణస్యోపశాయిన్యో దదర్శ హరిసత్తమః !  
విచరన్ హరిశార్దూలో రాక్షసీర్వికృతేక్షణాః !



శూలముద్గరహస్తాశ్చ శక్తితోమరధారిణీః !! 6.29 !!

196. దదర్శ వివిధాన్సుల్కాన్ తస్య రక్షః పతేర్భహే !  
రాక్షసాంశ్చ మహాకాయాన్నానాప్రహరణోద్యతాన్ !! 6.30 !!
197. రక్తాన్ శ్వేతాన్ సితాంశ్చైవ హరింశ్చాపి మహాజవాన్ !  
కులీనాన్ రూపసమ్పన్నాన్ గజాన్పరగజారుజాన్ !! 6.31 !!
198. నిష్ఠితాన్ గజశిక్షాయామైరావతసమాన్యధి !  
నిహన్త్రాన్ పర సైన్యానాం గృహే తస్మిన్ దదర్శ సః !! 6.32 !!
199. క్షరతశ్చ యథా మేఘాన్ ప్రవతశ్చ యథా గిరిన్ !  
మేఘస్తనితనిర్ఘోషాన్ దుర్ధర్షాన్ సమరే పరైః !! 6.33 !!
200. సహస్రం వాహినీస్తత్ర జామ్బూనద పరిష్కృతాః !  
హేమజాలపరిచ్ఛన్నాస్తరుణాదిత్యసన్నిభాః !! 6.34 !!
201. దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే !! 6.35 !!
202. శిబికా వివిధాకారాః స కపిర్కారుతాత్మజః !  
లతాగృహాణి చిత్రాణి చిత్రశాలా గృహాణి చ !! 6.36 !!
203. క్రీడాగృహాణి చాన్యాని దారుపర్వతకానపి !  
కామస్య గృహకం రమ్యం దివా గృహకమేవ చ !  
దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే !! 6.37 !!
204. స మందరగిరిప్రఖ్యం మయూరస్థానసంకులమ్ !  
ధ్వజయష్టిభిరాకీర్ణం దదర్శ భవనోత్తమమ్ !! 6.38 !!

205. అనేకరత్నసంకీర్ణం నిధిజాలం సమస్తతః !  
ధీరనిష్ఠితకర్మాన్తం గృహం భూతపతేరివ !! 6.39 !!
206. అర్చిర్భిశ్చాపి రత్నానాం తేజసా రావణస్య చ !  
విరరాజాథ తద్వేశ్మ రశ్మిమానివ రశ్మిభిః !! 6.40 !!
207. జామ్బూనదమయాన్వేవ శయనాన్యాసనాని చ !  
భాజనాని చ ముఖ్యాని దదర్శ హరియూథపః !! 6.41 !!
208. మధ్వాసవకృత క్షేదం మణిభాజనసంకులమ్ !  
మనోరమమసంబాధం కుబేరభవనం యథా !  
నూపురాణాం చ ఘోషేణ కాంచీనాం నినదేన చ !! 6.42 !!
209. మృదంగతలఘోషైశ్చ ఘోషవద్భిర్వినాదితమ్ !  
ప్రాసాదసంఘాతయుతం స్త్రీరత్నశతసంకులమ్ !! 6.43 !!
210. సువ్యాధకక్ష్యం హనూమాన్ ప్రవివేశ మహాగృహమ్ !!6.44!!  
!!ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షష్ఠః సర్గః!!  
!! అథ శ్రీ వాల్మీకీయే రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తమః సర్గః!!
211. స వేశ్మజాలం బలవాన్ దదర్శ  
వ్యాసక్తవైడూర్యసువర్ణజాలమ్ !  
యథా మహాత్ప్రావృషి మేఘజాలం  
విద్యుత్పినద్దం స విహంగజాలమ్ !! 7.1 !!

212. నివేశనానాం వివిధాశ్చ శాలాః  
 ప్రధానశంఖాయుధచాపశాలాః !  
 మనోహరాశ్చాపి పునర్విశాలా  
 దదర్శ వేశ్మాద్రిషు చంద్రశాలాః !! 7.2 !!
213. గృహాణి నానావసురాజితాని  
 దేవాసురైశ్చాపి సుపూజితాని !  
 సర్వైశ్చ దోషైః పరివర్జితాని  
 కపిర్దదర్శ స్వబలార్జితాని !! 7.3 !!
214. తాని ప్రయత్నాభిసమాహితాని  
 మయేన సాక్షాదీవ నిర్మితాని !  
 మహీతలే సర్వగుణోత్తరాణి  
 దదర్శ లంకాధిపతేర్భహాణి !! 7.4 !!
215. తతో దదర్శోచ్చితమేఘరూపం  
 మనోహరం కాంచనచారురూపమ్ !  
 రక్షోఽధిపస్యాత్మబలానురూపం  
 గృహోత్తమం హ్యప్రతిరూపరూపమ్ !! 7.5!!
216. మహీతలే స్వర్గమివ ప్రకీర్ణం  
 శ్రియా జ్వలంతం బహురత్నకీర్ణమ్ !  
 నానాతరూణాం కుసుమావకీర్ణం  
 గిరేరివాగ్రం రజసావకీర్ణమ్ !! 7.6 !!
217. నారీప్రవేశైరివ దీప్యమానం  
 తటిద్భిరమౌద్భదవదర్శ్యమానమ్ !

- హంసప్రవేశైరివ వాహ్యమానం  
 శ్రియా యుతం ఖే సుకృతాం విమానమ్!!7.7!!
218. యథా నగాగ్రం బహుధాతుచిత్రం  
 యథా నభశ్చ గ్రహచంద్రచిత్రమ్ !  
 దదర్శ యుక్తీకృతమేఘచిత్రం  
 విమానరత్నం బహురత్నచిత్రమ్ !! 7.8 !!
219. మహీకృతా పర్వతరాజిపూర్ణా  
 శైలాః కృతా వృక్షవితానపూర్ణాః !  
 వృక్షాః కృతాః పుష్పవితానపూర్ణాః  
 పుష్పం కృతం కేసరపత్రపూర్ణమ్ !! 7.9 !!
220. కృతాని వేశ్మాని చ పాణ్డురాణి  
 తథా సుపుష్పాణ్యపి పుష్కరాణి !  
 పునశ్చ పద్మాని సకేసరాణి  
 ధన్యాని చిత్రాణి తథా వనాని !! 7.10 !!
221. పుష్పాహ్వయం నామ విరాజమానం  
 రత్నప్రభాభిశ్చ వివర్ణమానమ్ !  
 వేశ్మోత్తమానామపి చోచ్చమానం  
 మహాకపిస్తత మహావిమానమ్ !! 7.11 !!
222. కృతాశ్చ వైడూర్యమయా విహంగా  
 రూప్యప్రవాళైశ్చ తథా విహంగాః !  
 చిత్రాశ్చ నానా వసుభిర్భుజంగా  
 జాత్యానురూపాస్తురగాః శుభాంగాః !!7.12!!

223. ప్రవాలజామ్బూనదపుష్పపక్షాః  
 సలీలమావర్జితజిహ్వాపక్షాః !  
 కామస్య సాక్షాదివ భాంతి పక్షాః  
 కృతా విహంగాస్సుముఖాః సుపక్షాః !!7.13!!
224. నియుజ్యమానాస్తు గజాస్సుహస్తాః  
 సవేసరాశ్చోత్పలపత్రహస్తాః !  
 బభూవ దేవీ చ కృతా సుహస్తా  
 అక్షీస్తథా పద్మిని పద్మహస్తా !! 7.14 !!
225. ఇతీవ తద్గుహమభిగమ్యశోభనం  
 సవిస్మయో నగమివ చారుశోభనమ్ !  
 పునశ్చ తత్పురమసుగంధిసుందరం  
 హిమాత్యయే నగమివ చారుకందరమ్!!7.15!!
226. తతస్య తాం కపిరభిపత్యపూజితాం  
 చరన్పురీం దశముఖబాహుపాలితామ్ !  
 అదృశ్య తాం జనకసుతాం సుపూజితాం  
 సుదుఃఖితః పతి గుణవేగనిర్జితామ్ !! 7.16!!
227. తతస్తదా బహువిధభావితాత్మనః  
 కృతాత్మనో జనకసుతాం సువర్తనః !  
 అపశ్యతోఽభవదతిదుఃఖితం మనః  
 సుచక్షుషః ప్రవచరతో మహాత్మనః !!7.17!!
- !!ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తమస్కంధః!!

“నుందరకాండ పఠనం”

అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే నుందరకాండే

అష్టమస్తర్గః

- 1 స తస్య మధ్యే భవనస్య సంస్థితం  
మహద్విమానం మణివజ్రచిత్రితం ।  
ప్రతప్తజామ్బూనదజాలకృత్రిమం  
దదర్శ వీరః పవనాత్మజః కపిః ॥ 8.1 ॥
- 2 తదప్రమేయాప్రతికారకృత్రిమం  
కృతం స్వయం సాధ్వితి విశ్వకర్మణా ।  
దివం గతం వాయుపథప్రతిష్ఠితం  
వ్యరాజతాదిత్యపథస్య లక్ష్మవత్ ॥ 8.2 ॥
- 3 న తత్ర కించిన్నకృతం ప్రయత్నతో  
న తత్ర కించిన్న మహోర్హరత్నవత్ ।  
న తే విశేషా నియతాస్పరేష్యపి  
న తత్ర కించిన్న మహావిశేషవత్ ॥ 8.3 ॥
- 4 తపస్సమాధానపరాక్రమార్జితం  
మనస్సమాధానవిచారచారిణం ।  
అనేకసంస్థానవిశేషనిర్మితం  
తతస్తతస్తుల్యవిశేషదర్శనమ్ ॥ 8.4 ॥

5 మనస్సమాధాయ తు శీఘ్రగామినం  
దురావరం మారుతతుల్యగామినం ।  
మహాత్మనాం పుణ్యకృతాం మహర్దినాం  
యశస్వినామగ్ర్యముదామివాలయం ॥ 8.5 ॥

6 విశేషమాలంబ్యవిశేషసంస్థితం  
విచిత్రకూటం బహుకూటమణ్డితం ।  
మనోభిరామం శరదెందునిర్మలం  
విచిత్రకూటం శిఖరం గిరేర్యథా ॥ 8.6 ॥

7 వహంతి యం కుండలశోభితాననా  
మహాశనా వ్యోమచరా నిశాచరాః ।  
వివృత్తవిధ్వస్తవిశాలలోచనా  
మహాజవా భూతగణాస్సహస్రశః ॥ 8.7 ॥

8 వసంతపుష్పోత్కరచారుదర్శనం  
వసంతమాసాదపి కాంతదర్శనమ్ ।  
స పుష్పకం తత్ర విమానముత్తమం  
దదర్శ తద్వానరవీరసత్తమః ॥ 8.8 ॥

**ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**అష్టమః సర్గః**

**అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**నవమః సర్గః**

9 తస్యాలయవరిష్టస్య మధ్యే విపులమాయతం ।  
దదర్శ భవనశ్రేష్ఠం హనూమాన్మారుతాత్మజః ॥ 9.1 ॥

10 అర్థయోజనవిస్తీర్ణమాయతం యోజనం హి తత్ ।  
భవనం రాక్షసేంద్రస్య బహుప్రాసాదసంకులమ్ ॥ 9.2 ॥

11 మార్గమాణస్తు వైదేహీం సీతామాయతలోచనాం ।  
సర్వతః పరిచక్రామ హనూమానరిసూదనః ॥ 9.3 ॥

12 ఉత్తమం రాక్షసావాసం హనూమానవలోకయన్ ।  
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్రనివేశనమ్ ॥ 9.4 ॥

13 చతుర్విషాణైర్విరదైస్త్రివిషాణైస్తథైవ చ ।  
పరిక్షిప్తమసంబాధం రక్ష్యమాణముదాయుధైః ॥ 9.5 ॥

14 రాక్షసీభిశ్చ పత్నీభీ రావణస్య నివేశనం ।  
ఆహృతాభిశ్చ విక్రమ్య రాజకన్యాభిరావృతమ్ ॥ 9.6 ॥

15 తన్నక్రమకరాకీర్ణం తిమింగలఝషాకులం ।  
వాయువేగసమాధూతం పన్నగైరివ సాగరమ్ ॥ 9.7 ॥

16 యా హి వైశ్రవణే లక్ష్మీర్యా చేంద్రే హరివాహనే ।  
సా రావణగృహే సర్వా నిత్యమేవాసపాయినీ ॥ 9.8 ॥

17 యా చ రాజ్ఞః కుబేరస్య యమస్య వరుణస్య చ ।  
తాదృశీ తద్విశిష్టా వా ఋద్ధీ రక్షో గృహేషిహా ॥ 9.9 ॥

- 18 తస్య హర్షస్య మధ్యస్థం వేశ్మ చాన్యత్సునిర్మితం ।  
బహునిర్యూహ సంకీర్ణం దదర్శ పవనాత్మజః ॥ 9.10 ॥
- 19 బ్రహ్మణోఽర్థే కృతం దివ్యం దివి యద్విశ్వకర్మణా ।  
విమానం పుష్పకం నామ సర్వరత్నవిభూషితమ్ ।  
పరేణ తపసా లేభే యత్కుబేరః పితామహాత్ ॥ 9.11 ॥
- 20 కుబేరమోజసా జిత్వా లేభే తద్రాక్షసేశ్వరః ॥ 9.12 ॥
- 21 ఈహామృగసమాయుక్తైః కార్తస్వరహిరణ్మయైః ।  
సుకృతైరాచితం స్తంభైః ప్రదీప్తమివ చ శ్రియా ॥ 9.13 ॥
- 22 మేరుమందరసంకాశైరుల్లిఖద్భిరివాంబరం ।  
కూటాగారైశ్చుభాకారైస్సర్వతస్సమలంకృతమ్ ॥ 9.14 ॥
- 23 జ్వలనార్కప్రతీకాశం సుకృతం విశ్వకర్మణా ।  
హేమసోపానసంయుక్తం చారుప్రవరవేదికమ్ ॥ 9.15 ॥
- 24 జాలవాయునైర్మృక్తం కాంచనైస్సాటికైరపి ।  
ఇంద్రనీలమహానీలమణిప్రవరవేదికమ్ ॥ 9.16 ॥
- 25 విద్రుమేణ విచిత్రేణ మణిభిశ్చ మహాధనైః ।  
నిస్తులాభిశ్చ ముక్తాభిస్తలేనాభివిరాజితమ్ ॥ 9.17 ॥
- 26 చందనేన చ రక్తేన తపనీయనిభేన చ ।  
సుపుణ్యగంధినా యుక్తమాదిత్యతరుణోపమమ్ ॥ 9.18 ॥
- 27 కూటాగారైర్వరాకారైర్విధైస్సమలంకృతం ।  
విమానం పుష్పకం దివ్యమారురోహ మహాకపిః ॥ 9.19 ॥

- 28 తత్రస్థస్య తదా గంధం పానభక్ష్యాన్నసమ్భవం ।  
దివ్యం సమ్మూర్చితం జిఘ్రుద్రూపవంతమివానిలమ్ ॥ 9.20 ॥
- 29 స గంధస్తం మహాసత్త్వం బంధుర్బంధుమివోత్తమం ।  
ఇత ఏహీత్యువాచేవ తత్ర యత్ర స రావణః ॥ 9.21 ॥
- 30 తతస్తాం ప్రస్థితశ్శాలాం దదర్శ మహతీం శుభాం ।  
రావణస్య మనఃకాంతాం కాంతామివ వరస్త్రియమ్ ॥ 9.22 ॥
- 31 మణిసోపానవికృతాం హేమజాలవిభూషితాం ।  
స్ఫాటికైరావృతతలాం దంతాంతరితరూపికామ్ ॥ 9.23 ॥
- 32 ముక్తాభిశ్చ ప్రవాలైశ్చ రూప్యచామీకరైరపి ।  
విభూషితాం మణిస్తంభైస్సుబహుస్తంభభూషితామ్ ॥ 9.24 ॥
- 33 సమైర్వజుభిరత్యుచ్చైస్సమన్తాత్సవిభూషితైః ।  
స్తంభైః పక్షైరివాత్యుచ్చైర్దివం సంప్రస్థితామివ ॥ 9.25 ॥
- 34 మహత్యా కుథయాస్తీర్ణాం పృథివీ లక్షణాంకయా ।  
పృథివీమివ విస్తీర్ణాం సరాష్ట్రగృహమాలినీమ్ ॥ 9.26 ॥
- 35 నాదితాం మత్తవిహగైర్దివ్యగంధాధివాసితాం ।  
పరార్థ్యాస్తరణోపేతాం రక్షోధిపనిషేవితామ్ ॥ 9.27 ॥
- 36 ధూమ్రామగరుధూపేన విమలాం హంసపాండురాం ।  
చిత్రాం పుష్పోపహారేణ కల్మాషీమివ సుప్రభామ్ ॥ 9.28 ॥
- 37 మనస్సంఘోదజననీం వర్ణస్యాపి ప్రసాధినీం ।  
తాం శోకనాశినీం దివ్యాం శ్రియస్సంజననీమివ ॥ 9.29 ॥

- 38 ఇంద్రియాణీంద్రియారైస్తు పంచపంచభిరుత్తమైః ।  
తర్చయామాస మాతేవ తదా రావణపాలితా ॥ 9.30 ॥
- 39 స్వర్గోఽయం దేవలోకోఽయమింద్రస్యేయం పురీ భవేత్ ।  
సిద్ధిర్వేయం పరా హి స్యాదిత్యమన్యత మారుతిః ॥ 9.31 ॥
- 40 ప్రధ్యాయతేవాపశ్యత్ప్రదీపాంస్తత్ర కాంచనాన్ ।  
ధూర్తానివ మహాధూర్తైర్దేవనేన పరాజితాన్ ॥ 9.32 ॥
- 41 దీపానాం చ ప్రకాశేన తేజసా రావణస్య చ ।  
అర్చిర్చిర్భూషణానాం చ ప్రదీప్తేత్యభ్యమన్యత ॥ 9.33 ॥
- 42 తతోఽపశ్యత్కుఠాసీనం నానావర్ణామ్బురస్రజం ।  
సహస్రం వరనారీణాం నానావేషవిభూషితమ్ ॥ 9.34 ॥
- 43 పరివృత్తేఽర్ధరాత్రే తు పాననిద్రావశం గతం ।  
క్రీడితోపరతం రాత్రౌ సుష్యాప బలవత్తదా ॥ 9.35 ॥
- 44 తత్ప్రసుప్తం విరురుచే నిశ్శబ్దాంతరభూషణం ।  
నిశ్శబ్దహంసభ్రమరం యథా పద్మవనం మహత్ ॥ 9.36 ॥
- 45 తాసాం సంవృతదంతాని మీలితాక్షాణి మారుతిః ।  
అపశ్యత్పద్మగంధీని వదనాని సుయోషితామ్ ॥ 9.37 ॥
- 46 ప్రబుద్ధానీవ పద్మాని తాసాం భూత్వా క్షపాక్షయే ।  
పునస్సంవృతపత్రాణి రాత్రావివ బభువ్త్వదా ॥ 9.38 ॥
- 47 ఇమాని ముఖపద్మాని నియతం మత్తషట్పదాః ।  
అమ్బుజానీవ పుల్లాని ప్రార్థయంతి పునః పునః ॥ 9.39 ॥

- 48 ఇతి చామన్యత శ్రీమానుపపత్వ్యా మహాకపిః ।  
మేనే హి గుణతస్తాని సమాని సలిలోద్భవైః ॥ 9.40 ॥
- 49 సా తస్య శుశుభే శాలా తాభిస్త్రీభిర్విరాజితా ।  
శారదీవ ప్రసన్నా ద్యౌస్తారాభిరభిశోభితా ॥ 9.41 ॥
- 50 స చ తాభిః పరివృతశ్శుశుభే రాక్షసాధిపః ।  
యథా హ్యడుపతిః శ్రీమాంస్తారాభిరభిసంవృతః ॥ 9.42 ॥
- 51 యాశ్చ్యవంతేఽమ్బురాత్తారాః పుణ్యశేషసమావృతాః ।  
ఇమాస్తాస్సంగతాః కృత్వా ఇతి మేనే హరిస్తదా ॥ 9.43 ॥
- 52 తారాణామివ సువ్యక్తం మహతీనాం శుభార్చిషాం ।  
ప్రభావర్ణప్రసాదాశ్చ విరేజుస్తత్ర యోషితామ్ ॥ 9.44 ॥
- 53 వ్యావృత్త గురుపీనస్రక్రృక్రీర్ణ వరభూషణాః ।  
పానవ్యాయామకాలేషు నిద్రాపహృతచేతసః ॥ 9.45 ॥
- 54 వ్యావృత్తతిలకాః కాశ్చిత్కాశ్చిదుద్భ్రాంతనూపురాః ।  
సార్వే గళితహారాశ్చ కాశ్చిత్పరమయోషితః ॥ 9.46 ॥
- 55 ముక్తాహారావృతాశ్చాన్యాః కాశ్చిద్విస్రస్తవాససః ।  
వ్యావిద్ధరశనాదామాః కిశోర్య ఇవ వాహితాః ॥ 9.47 ॥
- 56 సుకుండలధరాశ్చాన్యా విచ్ఛిన్నమృదితస్రజః ।  
గజేంద్రమృదితాః పుల్లా లతా ఇవ మహావనే ॥ 9.48 ॥
- 57 చంద్రాంశుకిరణాభాశ్చ హారాః కాసాంచిదుత్కటాః ।  
హంసా ఇవ బభుస్సుప్తాః స్తనమధ్యేషు యోషితామ్ ॥ 9.49 ॥

- 58 అపరాసాం చ వైదూర్యాః కాదంబా ఇవ పక్షిణః ।  
హేమసూత్రాణి చాన్యాసాం చక్రవాకా ఇవాభవన్ ॥ 9.50 ॥
- 59 హంసకారండవాకీర్ణాశ్చక్రవాకోపశోభితాః ।  
ఆపగా ఇవ తా రేజుః జఘనైః పుళినైరివ ॥ 9.51 ॥
- 60 కింకిణీజాలసంకోశాస్తా హైమవిపులాంబుజాః ।  
భావగ్రాహోయశస్తీరాస్సుప్తా నద్య ఇవా బభుః ॥ 9.52 ॥
- 61 మృదుష్వంగేషు కాసాంచిత్కుచాగ్రేషు చ సంస్థితాః ।  
బభూవుర్భూషణానీవ శుభాభూషణరాజయః ॥ 9.53 ॥
- 62 అంశుకాంతాశ్చ కాసాంచిన్ముఖమారుతకంపితాః ।  
ఉపర్యుపరివక్త్రాణాం వ్యాధూయంతే పునః పునః ॥ 9.54 ॥
- 63 తాః పతాకా ఇవోద్ధూతాః పత్నీనాం రుచిరప్రభాః ।  
నానావర్ణసువర్ణానాం వక్త్రమూలేషు రేజిరే ॥ 9.55 ॥
- 64 వవల్గుశ్చాత్ర కాసాంచిత్కుండలాని శుభార్చిషాం ।  
ముఖమారుతసంసర్గాన్మందం మందం సుయోషితామ్ ॥ 9.56 ॥
- 65 శర్కరాసవగంధైశ్చ ప్రకృత్యా సురభిస్సుఖః ।  
తాసాం వదన నిశ్చాసస్పిషేవే రావణం తదా ॥ 9.57 ॥
- 66 రావణాననశంకాశ్చ కాశ్చిద్రావణయోషితః ।  
ముఖానిస్మ సపత్నీనాముపాజిఘ్రున్పునః పునః ॥ 9.58 ॥
- 67 అత్యర్థం సక్తమనసో రావణే తా వరస్త్రియః ।  
అస్వతంత్రాస్సపత్నీనాం ప్రియమేవాచరంస్తదా ॥ 9.59 ॥

- 68 బాహూనుపనిధాయాన్యాః పారిహార్యవిభూషితాన్ ।  
అంశుకాని చ రమ్యాణి ప్రమదాస్తత్ర శిశ్యరే ॥ 9.60 ॥
- 69 అన్యా వక్షసి చాన్యస్యాస్తస్యాః కాశ్చిత్పునర్భుజం ।  
అపరా త్వంకమన్యస్యాస్తస్యాశ్చాప్యపరా భుజౌ ॥ 9.61 ॥
- 70 ఊరుపార్శ్వకటీప్యప్తమన్యోన్యస్య సమాశ్రితాః ।  
పరస్పరనివిష్టాంగ్యో మదన్నేహవశానుగాః ॥ 9.62 ॥
- 71 అన్యోన్యభుజసూత్రేణ స్త్రీమాలాగ్రథితా హి సా ।  
మాలేవ గ్రథితా సూత్రే శుశుభే మత్తషట్పదా ॥ 9.63 ॥
- 72 లతానాం మాధవే మాసి పుల్లనాం వాయుసేవనాత్ ।  
అన్యోన్యమాలాగ్రథితం సంసక్తకుసుమోచ్చయమ్ ॥ 9.64 ॥
- 73 వ్యతివేష్టితసుస్కంధమన్యోన్యభ్రమరాకులం ।  
ఆసీద్వనమివోద్ధూతం స్త్రీ వనం రావణస్య తత్ ॥ 9.65 ॥
- 74 ఉచితేష్వపి సువ్యక్తం న తాసాం యోషితాం తదా ।  
వివేకశ్చక్య ఆధాతుం భూషణాంగాంబరస్రజామ్ ॥ 9.66 ॥
- 75 రావణే సుఖసంవిష్టే తాస్త్రియో వివిధప్రభాః ।  
జ్వలంతః కాంచనాదీపాః ప్రైక్షంతానిమిషా ఇవ ॥ 9.67 ॥
- 76 రాజర్షిషితృదైత్యానాం గంధర్వాణాం చ యోషితః ।  
రాక్షసానాం చ యాః కన్యాస్తస్య కామవశం గతాః ॥ 9.68 ॥
- 77 యుద్ధకామేన తాస్సర్వా రావణేన హృతాః స్త్రియః ।  
సమదా మదనేనైవ మోహితాః కాశ్చిదాగతాః ॥ 9.69 ॥



- 78 న తత్ర కాశ్చిత్రమదాః ప్రసహ్య  
వీర్యోపపన్నేన గుణేన లబ్ధాః ।  
న చాన్యకామాపి న చాన్య పూర్వా  
వినా వరార్థాం జనకాత్మజాం తామ్ ॥ 9.70 ॥
- 79 న చాఽకులీనా న చ హీనరూపా  
నాదక్షిణా నానుపచారయుక్తా ।  
భార్యాఽభవత్తస్య న హీనసత్త్వా  
న చాపి కాంతస్య న కామనీయా ॥ 9.71 ॥
- 80 బభూవ బుద్ధిస్తు హరిశ్చరస్య  
యదీదృశీ రాఘవధర్మపత్నీ ।  
ఇమా యథా రాక్షసరాజభార్యాః  
సుజాతమస్యేతి హి సాధుబుద్ధేః ॥ 9.72 ॥
- 81 పునశ్చ సోఽచింతయాదార్తరూపో  
ధృవం విశిష్టాగుణతో హి సీతా ।  
అథాఽయమస్యాం కృతవాన్మహాత్మా  
లంకేశ్వరః కష్టమనార్యకర్మ ॥ 9.73 ॥
- ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికాండే**  
**నమవః సర్గః**  
**అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికాండే**  
**దశమః సర్గః**
- 82 తత్ర దివ్యోపమం ముఖ్యం స్పృటికం రత్నభూషితం ।  
అవేక్షమాణో హనూమాన్ దదర్శ శయనాసనమ్ ॥ 10.1 ॥

- 83 దాంతకాంచనచిత్రాంగైర్వైడూర్యైశ్చ వరాసనైః ।  
మహార్హస్తరణోపేతైరుపపన్నం మహాధనైః ॥ 10.2 ॥
- 84 తస్య చైకతమే దేశే సోఽగ్ర్య మాలావిభూషితం ।  
దదర్శ పాణ్డూరచ్ఛత్రం తారాధిపతిసన్నిభమ్ ॥ 10.3 ॥
- 85 జాతరూపపరిక్షిప్తం చిత్రభానుసమప్రభం ।  
అశోకమాలావితతం దదర్శ పరమాసనమ్ ॥ 10.4 ॥
- 86 వాలవ్యజనహస్తాభిర్వీజ్యమానం సమంతతః ।  
గండైశ్చ వివిధైర్బుష్టం వరధూపేన ధూపితమ్ ॥ 10.5 ॥
- 87 పరమాస్తరణాస్తీర్లమావికాజినసంవృతం ।  
దామభిర్వరమాల్యానాం సమంతాదుపశోభితమ్ ॥ 10.6 ॥
- 88 తస్మిన్ జీమూతసంకాశం ప్రదీప్తోత్తమకుండలం ।  
లోహితాక్షం మహాబాహుం మహారజతవాససమ్ ॥ 10.7 ॥
- 89 లోహితేనానులిప్తాంగం చందనేన సుగంధినా ।  
సంధ్యారక్తమివాకాశే తోయదం సతటిద్గణమ్ ॥ 10.8 ॥
- 90 వృతమాభరణైర్దివ్యైస్సూరూపం కామరూపిణం ।  
సవృక్షవనగుల్మాఢ్యం ప్రసుప్తమివ మందరమ్ ॥ 10.9 ॥
- 91 క్రీడిత్యోపరతం రాత్రౌ వరాభరణభూషితం ।  
ప్రియం రాక్షసకన్యానాం రాక్షసానాం సుఖావహం ।  
పీత్యాఽపుపరతం చాపి దదర్శ స మహాకపిః ॥ 10.10 ॥

- 92 భాస్వరే శయనే వీరం ప్రసుప్తం రాక్షసాధిపమ్ || 10.11 ||
- 93 నిశ్చ్యుసంతం యథా నాగం రావణం వానరర్షభః ।  
ఆసాద్య పరమోద్విగ్నస్సోఽపాసర్పత్సుభీతవత్ || 10.12 ||
- 94 అథారోహణమాసాద్య వేదికాంతరమాశ్రితః ।  
సుప్తం రాక్షసశార్దూలం ప్రేక్షతేస్మ మహాకపిః || 10.13 ||
- 95 శుశుభే రాక్షసేంద్రస్య స్వపతశ్శయనోత్తమం ।  
గంధహస్తిని సంవిష్టే యథా ప్రవ్రవణం మహత్ || 10.14 ||
- 96 కాంచనాంగదనద్దౌ చ దదర్శ స మహాత్మనః ।  
విక్షిప్తౌ రాక్షసేంద్రస్య భుజావింద్రధ్వజోపమౌ || 10.15 ||
- 97 ఐరావతవిషాణాగ్రైరాపీడనకృతవ్రణౌ ।  
వజ్రోల్లిఖితపీనాంసౌ విష్ణుచక్రపరిక్షతౌ || 10.16 ||
- 98 పీనౌ సమసుజాతాంసౌ సంగతౌ బలసంయుతౌ ।  
సులక్షణనఖాంగుష్ఠౌ స్వంగుళీతలక్షితౌ || 10.17 ||
- 99 సంహతౌ పరిఘాకారౌ వృత్తౌ కరికరోపమౌ ।  
విక్షిప్తౌ శయనే శుభ్రే పంచశీర్షాద్వివోరగా || 10.18 ||
- 100 శశక్షతజకల్పేన సుశీతేన సుగంధినా ।  
చందనేన పరార్థ్యేన స్పనులిప్తౌ స్వలంకృతౌ || 10.19 ||
- 101 ఉత్తమస్త్రీవిమృదితౌ గంధోత్తమనిషేవితౌ ।  
యక్షపన్నగంధర్పదేవదానవరావినౌ || 10.20 ||

- 102 దదర్శ స కపిస్తస్య బాహూ శయనసంస్థితౌ ।  
మందరస్యాంతరే సుప్తౌ మహాహీ రుషితావివ || 10.21 ||
- 103 తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః ।  
శుశుభేఽచలసంకాశః శృంగాభ్యామివ మందరః || 10.22 ||
- 104 చూతపున్నాగసురభిర్వకుళోత్తమసంయుతః ।  
మృష్టాన్నరససంయుక్తః పానగంధపురస్సరః || 10.23 ||
- 105 తస్య రాక్షససింహస్య నిశ్చక్రామ మహాముఖాత్ ।  
శయానస్య వినిశ్చాసః పూరయన్నివ తద్భూహమ్ || 10.24 ||
- 106 ముక్తామణివిచిత్రేణ కాంచనేన విరాజితం ।  
ముకుటేనాపవృత్తేన కుండలోజ్జ్వలితాననమ్ || 10.25 ||
- 107 రక్తచందనదిగ్దేన తథా హారేణ శోభినా ।  
పీనాయతవిశాలేన వక్షసాభివిరాజితమ్ || 10.26 ||
- 108 పాండరేణాపవిద్దేన క్షౌమేణ క్షతజేక్షణం ।  
మహార్హేణ సుసంవీతం పీతేనోత్తమ వాససా || 10.27 ||
- 109 మాషరాశి ప్రతీకాశం నిశ్చ్యుసంతం భుజంగవత్ ।  
గాంగే మహతి తోయాన్తే ప్రసుప్తమివ కుంజరమ్ || 10.28 ||
- 110 చతుర్భిః కాంచనైః దీపైర్దిప్యమానచతుర్దిశం ।  
ప్రకాశీకృతసర్వాంగం మేఘం విద్యుద్గణైరివ || 10.29 ||

- 111 పాదమూలగతాశ్చాపి దదర్శ సుమహాత్మనః ।  
పత్నీస్య ప్రియభార్యస్య తస్య రక్షఃపతేర్హహే ॥ 10.30 ॥
- 112 శశిప్రకాశవదనాశ్చారుకుండలభూషితాః ।  
అమ్లానమాల్యాభరణా దదర్శ హరియూథపః ॥ 10.31 ॥
- 113 నృత్తవాదిత్రకుశలా రాక్షసేంద్ర భుజాంకగాః ।  
వరాభరణధారిణ్యో నిషణ్ణా దదృశే హరిః ॥ 10.32 ॥
- 114 వజ్రవైడూర్యగర్భాణి శ్రవణాంతేషు యోషితాం ।  
దదర్శ తాపనీయాని కుండలాన్యంగదాని చ ॥ 10.33 ॥
- 115 తాసాం చంద్రోపమైర్వక్త్రైశ్శుభైర్లలితకుండలైః ।  
విరరాజ విమానం తన్నభస్తారాగణైరివ ॥ 10.34 ॥
- 116 మదవ్యాయామఖిన్నాస్తా రాక్షసేంద్రస్య యోషితః ।  
తేషు తేష్వవకాశేషు ప్రసుప్తాస్తనుమధ్యమాః ॥ 10.35 ॥
- 117 అంగహారైస్తథైవాన్యా కోమలైర్బుత్తశాలినీ ।  
విన్యస్తకుభసర్వాంగీ ప్రసుప్తా వరవర్ణినీ ॥ 10.36 ॥
- 118 కాచిద్వీణాం పరిష్వజ్య ప్రసుప్తా సంప్రకాశతే ।  
మహానదీప్రకీర్ణేవ నఖినీ పోతమాశ్రితా ॥ 10.37 ॥
- 119 అన్యాకక్షగతేనైవ మడ్డుకేనాసితేక్షణా ।  
ప్రసుప్తా భామినీ భాతి బాలపుత్రేవ వత్సలా ॥ 10.38 ॥

- 120 పటహం చారు సర్వాంగీ పీడ్య శేతే శుభస్తనీ ।  
చిరస్య రమణం అబ్ధ్వా పరిష్వజ్యేవ భామినీ ॥ 10.39 ॥
- 121 కాచిద్వంశం పరిష్వజ్య సుప్తా కమలలోచనా ।  
రహః ప్రియతమం గృహ్య సకామేవ చ కామినీ ॥ 10.40 ॥
- 122 విపంచీం పరిగృహ్యన్యా నియతా నృత్తశాలినీ ।  
నిద్రావశమనుప్రాప్తా సహ కాంతేవ భామినీ ॥ 10.41 ॥
- 123 అన్యా కనక సంకాశైర్బ్రుదుపీవైర్మనోరమైః ।  
మృదంగం పరిపీడ్యాంగైః ప్రసుప్తా మత్తలోచనా ॥ 10.42 ॥
- 124 భుజపార్శ్వాంతరస్థేన కక్షగేన కృశోదరీ ।  
పణవేన సహానింద్యా సుప్తా మదకృతశ్రమా ॥ 10.43 ॥
- 125 డిండిమం పరిగృహ్యన్యా తథైవాసక్త డిండిమా ।  
ప్రసుప్తా తరుణం వత్సముపగూహ్యేవ భామినీ ॥ 10.44 ॥
- 126 కాచిదాడంబరం నారీ భుజసంయోగపీడితం ।  
కృత్వా కమలపత్రాక్షీ ప్రసుప్తా మదమోహితా ॥ 10.45 ॥
- 127 కలశీమపవిద్ధ్యాన్యా ప్రసుప్తా భాతి భామినీ ।  
వసంతే పుష్పశబలా మాలేవ పరిమార్జితా ॥ 10.46 ॥
- 128 పాణిభ్యాం చ కుచౌ కాచిత్పువర్ణకలశోపమౌ ।  
ఉపగూహ్యబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా ॥ 10.47 ॥

- 129 అన్య కమలపత్రాక్షీ పూర్ణేందు సదృశాననా ।  
అన్యమాలింగ్య సుశ్రోణీం ప్రసుప్తా మదవిహ్వలా ॥ 10.48॥
- 130 ఆతోద్యాని విచిత్రాణి పరిష్వజ్య వరస్త్రీయః ।  
నిషీడ్య చ కుచైస్సుప్తాః కామిన్యః కాముకానివ ॥ 10.49 ॥
- 131 తాసామేకాంతవిన్యస్తే శయానాం శయనే శుభే ।  
దదర్శ రూపసంపన్నామపరాం స కపిః స్త్రియమ్ ॥ 10.50 ॥
- 132 ముక్తామణీసమాయుక్తైర్భూషణైస్సువిభూషితాం ।  
విభూషయంతీమివ తత్స్వశ్రియా భవనోత్తమమ్ ॥ 10.51 ॥
- 133 గౌరిం కనకవర్ణాంగీమిష్టామంతఃపురేశ్వరీమ్ ।  
కపిర్మందోదరీం తత్ర శయానాం చారురూపిణీమ్ ॥ 10.52॥
- 134 స తాం దృష్ట్వా మహాబాహుర్భూషితాం మారుతాత్మజః ।  
తర్కయామాస సీతేతి రూపయౌవనసంపదా ।  
హర్షేణ మహతా యుక్తో ననంద హరియూధపః ॥ 10.53 ॥
- 135 ఆస్ఫోటయామాస చుచుంబ పుచ్చం  
ననంద చిక్రీడ జగౌ జగామ  
స్తంభానరోహన్నిపపాత భూమౌ  
నిదర్శయన్ స్వాం ప్రకృతిం కపీనామ్ ॥ 10.54 ॥

**ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే అదికావ్యే సుందరకాండే**

**దశమస్కంధః**

**అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే అదికావ్యే సుందరకాండే**

**ఏకాదశః స్కంధః**

- 136 అవధూయ చ తాం బుద్ధిం బభూవావస్థితస్తదా ।  
జగామ చాఽపరాం చింతాం సీతాం ప్రతి మహాకపిః ॥ 11.1 ॥
- 137 న రామేణ వియుక్తా సా స్వప్తుమర్హతి భామినీ ।  
న భోక్తుం నాప్యలంకర్తుం న పానముపసేవితుమ్ ॥ 11.2 ॥
- 138 నాన్యం నరముపస్థాతుం సురాణామపి చేశ్వరమ్ ।  
న హి రామసమః కశ్చిద్విద్యతే త్రిదశేష్యపి ।  
అన్యేయమితి నిశ్చిత్య పానభూమౌ చచార సః ॥ 11.3 ॥
- 139 క్రీడితేనాపరాః క్లాంతా గీతేన చ తథాఽపరాః ।  
నృతేన చాపరాః క్లాంతాః పానవిప్రహతాస్తథా ॥ 11.4 ॥
- 140 మురజేషు మృదంగేషు పీఠికాసు చ సంస్థితాః ।  
తథాస్తరణముఖ్యేషు సంవిష్టాశ్చాపరాః స్త్రియః ॥ 11.5 ॥
- 141 అంగనానాం సహస్రేణ భూషితేన విభూషణైః ।  
రూపసల్లాపశీలేన యుక్తగీతార్థభూషిణా ॥ 11.6 ॥
- 142 దేశకాలాభియుక్తేన యుక్తవాక్యాభిధాయినా ।  
రతాభిరతసంసుప్తం దదర్శ హరియూధపః ॥ 11.7 ॥
- 143 తాసాం మధ్యే మహాబాహుః శుశుభే రాక్షసేశ్వరః ।  
గోష్ఠే మహతి ముఖ్యానాం గవాం మధ్యే యథా వృషః ॥ 11.8 ॥

- 144 స రాక్షసేంద్రః శుశుభే తాభిః పరివృతస్వయమ్ ।  
కరేణుభిర్యథారణ్యే పరికీర్ణో మహద్విపః ॥ 11.9 ॥
- 145 సర్వకామైరుపేతాం చ పానభూమిం మహాత్మనః ।  
దదర్శ హరిశార్దూలస్తస్య రక్షఃపతేర్భహే ॥ 11.10 ॥
- 146 మృగాణాం మహిషాణాం చ వరాహాణాం చ భాగశః ।  
తత్ర న్యస్తాని మాంసాని పానభూమౌ దదర్శ సః ॥ 11.11 ॥
- 147 రాకేషు చ విశాలేషు భాజనేష్వర్ణభక్షితాన్ ।  
దదర్శ హరిశార్దూలో మయూరాన్ కుక్కుటాంస్తథా ॥11.12॥
- 148 వరాహ వార్ధాణసకాన్ దధిసౌవర్చలాయుతాన్ ।  
శల్యాన్ మృగమయూరాంశ్చ హనూమానస్వవైక్షత ॥ 11.13 ॥
- 149 క్రకరాన్వివిధాన్ సిద్ధాన్ చకోరానర్థభక్షితాన్ ॥ 11.14 ॥  
మహిషానేకశల్యాంశ్చ ఛాగాంశ్చ కృతనిష్ఠితాన్ ।
- 150 లేహ్యసుచ్చావచాన్వేయాన్ భోజ్యాని వివిధాని చ ॥ 11.15 ॥
- 151 తథాష్టలవణోత్తంసైర్వివిధైరాగషాడవైః ।  
హారనూపురకేయూరైరపవిదైర్మహాధవైః ॥ 11.16 ॥
- 152 పానభాజనవిక్షిప్తైః ఫలైశ్చ వివిధైరపి ।  
కృతపుష్పోపహారా భూః అధికం పుష్పతి శ్రియమ్ ॥ 11.17॥
- 153 తత్ర తత్ర చ విన్యస్తైః సుశ్లీష్టైః శయనాసవైః ।  
పానభూమిర్వినా వహ్నిం ప్రదీప్తేవోపలక్ష్యతే ॥ 11.18 ॥

- 154 బహుప్రకారైర్వివిధైర్వరసంస్కారసంస్కృతైః ।  
మాంసైః కుశలసంయుక్తైః పానభూమిగతైః పృథక్ ॥ 11.19॥
- 155 దివ్యాః ప్రసన్నా వివిధాః సురాః కృతసురా అపి ।  
శర్కరాసవమాధ్వీకపుష్పాసవఫలాసవాః ॥ 11.20 ॥
- 156 వాసచూర్ణైశ్చ వివిధైః దృష్టాస్తైస్తైః పృథక్ పృథక్ ।  
సంతతా శుశుభే భూమిర్మాత్రైశ్చ బహుసంస్థితైః ॥ 11.21 ॥
- 157 హిరణ్మయైశ్చ వివిధైర్భాజనైః స్ఫాటికైరపి ।  
జామ్బూనదమయైశ్చాన్వైః కరకైరభిసంవృతా ॥ 11.22 ॥
- 158 రాజతేషు చ కుంభేషు జామ్బూనదమయేషు చ ।  
పానశ్రేష్ఠం తదా భూరి కపిస్తత్ర దదర్శ హ ॥ 11.23 ॥
- 159 సోఽపశ్యచ్ఛాతకుంభాని శీఘోర్మణిమయాని చ ।  
రాజతాని చ పూర్ణాని భాజనాని మహాకపిః ॥ 11.24 ॥
- 160 క్వచిదర్ధావశేషాణి క్వచిత్పీతాని సర్వశః ।  
క్వచిన్వైవ ప్రపీతాని పానాని స దదర్శ హ ॥ 11.25 ॥
- 161 క్వచిద్భక్ష్యాంశ్చ వివిధాన్ క్వచిత్పానాని భాగశః ।  
క్వచిదన్నావశేషాణి పశ్యన్వై విచచార హ ॥ 11.26 ॥
- 162 క్వచిత్ప్రభిష్టైః కరకైః క్వచిదాలోలితైర్క్షుభైః ।  
క్వచిత్సంస్కృతమాల్యాని జలాని చ ఫలాని చ ॥ 11.27 ॥

- 163 శయనాన్యత్ర నారీణాం శుభ్రాణి బహుధా పునః ।  
పరస్పరం సమాశ్లిష్య కాశ్చిత్సుప్తా వరాంగనాః ॥ 11.28 ॥
- 164 కాశ్చిచ్ఛ వస్త్రమన్యస్యాః స్వపంత్యాః పరిధాయ చ ।  
ఆహృత్య చాబలాసుప్తాః నిద్రాబలపరాజితాః ॥ 11.29 ॥
- 165 తాసాముచ్ఛ్వాసవతేన వస్త్రం మాల్యం చ గాత్రజం ।  
నాత్యర్థం స్పందతే చిత్రం ప్రాప్యమందమివానిలమ్ ॥ 11.30 ॥
- 166 చందనస్య చ శీతస్య శీఘోర్మధురసస్య చ ।  
వివిధస్య చ మాల్యస్య ధూపస్య వివిధస్య చ ।  
బహుధా మారుతస్తత్ర గంధం వివిధముద్వహన్ ॥ 11.31 ॥
- 167 రసానాం చందనానాం చ ధూపానాం చైవ మూర్ఛితః ।  
ప్రవవౌ సురభిర్గంధో విమానే పుష్పకే తదా ॥ 11.32 ॥
- 168 శ్యామావదాతాస్తతాన్యాః కాశ్చిత్కృష్ణా వరాంగనాః ।  
కాశ్చిత్ కాంచనవర్ణాంగ్యః ప్రమదా రాక్షసాలయే ॥ 11.33 ॥
- 169 తాసాం నిద్రా వశత్వాచ్ఛ మదనేన విమూర్ఛితం ।  
పద్మినీనాం ప్రసుప్తానాం రూపమాసీద్యథైవ హి ॥ 11.34 ॥
- 170 ఏవం సర్వమశేషేణ రావణాంతఃపురం కపిః ।  
దదర్శ సుమహాతేజాః న దదర్శ చ జానకీమ్ ॥ 11.35 ॥

- 171 నిరీక్షమాణశ్చ తదా తాః స్త్రియః స మహాకపిః ।  
జగామ మహతీం చింతాం ధర్మసాధ్యసశంకితః ।  
పరదారావరోధస్య ప్రసుప్తస్య నిరీక్షణం ॥ 11.36 ॥
- 172 ఇదం ఖలు మమాత్యర్థం ధర్మలోపం కరిష్యతి ।  
న హి మే పరదారాణాం దృష్టిర్విషయవర్తినీ ॥ 11.37 ॥
- 173 అయం చాత్ర మయా దృష్టః పరదారపరిగ్రహః ॥11.38 ॥
- 174 తస్య ప్రాదురభూచ్ఛింతా పునరన్యా మనస్వినః ।  
నిశ్చితైకాంతచిత్తస్య కార్యనిశ్చయదర్శినీ ॥ 11.39 ॥
- 175 కామం దృష్టా మయా సర్వా విశ్వస్తా రావణాస్త్రియః ।  
న హి మే మనసః కించిద్వైకృత్యముపపద్యతే ॥ 11.40 ॥
- 176 మనో హి హేతుస్సర్వేషామింద్రియాణాం ప్రవర్తనే ।  
శుభాశుభాస్వవస్థాసు తచ్ఛ మే సువ్యవస్థితమ్ ॥ 11.41 ॥
- 177 నాన్యత్ర హి మయా శక్యా వైదేహీ పరిమార్గితుం ।  
స్త్రియో హి స్త్రీషు దృశ్యంతే సదా సంపరిమార్గణే ॥ 11.42 ॥
- 178 యస్య సత్త్వస్య యా యోనిస్తస్యాం తత్పరిమార్గ్యతే ।  
న శక్యా ప్రమదా నష్టా మృగీషు పరిమార్గితుమ్ ॥ 11.43 ॥
- 179 తదిదం మార్గితం తావచ్ఛుద్దేన మనసా మయా ।  
రావణాంతఃపురం సర్వం దృశ్యతే న చ జానకీ ॥ 11.44 ॥

- 180 దేవగంధర్వకన్యాశ్చ వాగకన్యాశ్చ వీర్యవాన్ ।  
అవేక్షమాణో హనూమాన్ వైవాపశ్యత జానకీమ్ ॥ 11.45 ॥
- 181 తామపశ్యన్కపిస్తత్ర పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రియః ।  
అపక్రమ్య తదా వీరః ప్రధ్యాతుముపచక్రమే ॥ 11.46 ॥
- 182 స భూయస్తు పరం శ్రీమాన్ మారుతిర్యత్నమాస్థితః ।  
ఆపానభూమిముత్స్రుజ్య తద్విచేతుం ప్రచక్రమే ॥ 11.47 ॥
- ఇత్యార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికాండే సుందరకాండే**

**ఏకాదశః సర్గః**

హనుమత్ సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేత

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

“ సుందరకాండ పఠనం ”

అథార్షే వాల్మీకియే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికాండే సుందరకాండే

ద్వాదశః సర్గః

1. స తస్య మధ్యే భవనస్య మారుతిః  
లతాగృహంశ్చిత్రగృహంనిశాగృహం ।  
జగామ సీతాం ప్రతి దర్శనోత్సుకో  
న చైవ తాం పశ్యతి చారుదర్శనామ్ ॥ 12.1 ॥
2. స చింతయామాస తతో మహాకపిః  
ప్రియామపశ్యన్ రఘునందనస్య తాం ।  
ద్రువం హి సీతా మ్రియతే యథా న మే  
విచిన్వతో దర్శనమేతి మైథిలీ ॥ 12.2 ॥
3. సా రాక్షసానాం ప్రవరేణ జానకీ  
స్వశీలసంరక్షణతత్పరా సతీ ।  
అనేన నూనం ప్రతిదుష్టకర్మణా  
హతా భవేదార్యపథే పరే స్థితా ॥ 12.3 ॥
4. విరూపరూపా వికృతా వివర్చసో  
మహాననా దీర్ఘవిరూపదర్శనాః ।  
సమీక్ష్య సా రాక్షసరాజయోషితో  
భయాద్విసమ్భా జనకేశ్వరాత్మజా ॥ 12.4 ॥



5. సీతామదృష్ట్యా హ్యనవాప్యపౌరుషం  
విహృత్యకాలం సహ వానరైశ్చిరం ।  
న మేఽస్తి సుగ్రీవసమీపగా గతిః  
సుతీక్ష్ణదణ్డో బలవాంశ్చ వానరః ॥ 12.5 ॥
6. దృష్టమంతఃపురం సర్వం దృష్టా రావణయోషితః ।  
న సీతా దృశ్యతే సాధ్వీ వృథా జాతో మమ శ్రమః ॥ 12.6 ॥
7. కిం ను మాం వానరాః సర్వే గతం వక్ష్యన్తి సంగతాః ।  
గత్వా తత్ర త్వయా వీర కిం కృతం తద్దదస్య నః ।  
అదృష్ట్యా కిం ప్రవక్ష్యామి తామహం జనకాత్మజామ్ ॥ 12.7 ॥
8. ధ్రువం ప్రాయముపైష్యంతి కాలస్య వ్యతివర్తనే ॥ 12.8 ॥
9. కిం వా వక్ష్యతి వృద్ధశ్చ జామ్బువానంగదశ్చ సః ।  
గతం పారం సముద్రస్య వానరాశ్చ సమాగతాః ॥ 12.9 ॥
10. అనిర్వేదః శ్రియోమూలమ్ అనిర్వేదః పరం సుఖమ్ ।  
అనిర్వేదో హి సతతం సర్వార్థేషు ప్రవర్తకః ॥ 12.10 ॥
11. కరోతి సఫలం జంతోః కర్మ యత్తత్కరోతి సః ।  
తస్మాదనిర్వేదకృతం యత్నం చేష్టేహముత్తమమ్ ॥ 12.11 ॥
12. భూయస్తావద్విచేష్యామి దేశాన్రావణపాలితాన్ ।  
ఆపానశాలా విచితాస్తథా పుష్పగృహాణి చ ॥ 12.12 ॥
13. చిత్రశాలాశ్చ విచితా భూయః క్రీడాగృహాణి చ ।

- నిష్కుటాంతరరథ్యాశ్చ విమానాని చ సర్వశః ॥ 12.13 ॥
14. భూయస్తత్ర విచేష్యామి న యత్ర విచయః కృతః ।  
ఇతి సంచింత్య భూయోఽపి విచేతుముపచక్రమే ।  
భూమీగృహాన్ చైత్యగృహాన్ గృహాతిగృహకానపి ॥ 12.14 ॥
15. ఉత్పతన్నిపతంశ్చాపి తిష్ఠన్లచ్చన్ పునః పునః ।  
అపావృణ్వంశ్చ ద్వారాణి కపాటాన్యవఘాటయన్ ॥ 12.15 ॥
16. ప్రవిశన్నిష్పతంశ్చాపి ప్రపతన్నుత్పతన్నపి ।  
సర్వమప్యవకాశం స విచచార మహాకపిః ॥ 12.16 ॥
17. చతురంగుళమాత్రోఽపి నావకాశస్స విద్యతే ।  
రావణాంతఃపురే తస్మిన్ యం కపిర్న జగామ సః ॥ 12.17 ॥
18. ప్రాకారాంతరరథ్యాశ్చ వేదికాశ్చైత్యసంశ్రయాః ।  
దీర్ఘికాః పుష్కరిణ్యాశ్చ సర్వం తేనావలోకితమ్ ॥ 12.18 ॥
19. రాక్షసోఽవివిధాకారా విరూపా వికృతాస్తథా ।  
దృష్టా హనూమతా తత్ర న తు సా జనకాత్మజా ॥ 12.19 ॥
20. రూపేణాప్రతిమా లోకే వరా విద్యాధరస్త్రియః ।  
దృష్టా హనూమతా తత్ర న తు రాఘవనందినీ ॥ 12.20 ॥
21. నాగకన్యా వరారోహాః పూర్ణచంద్రనిభాననాః ।  
దృష్టా హనూమతా తత్ర న తు సీతా సుమధ్యమా ॥ 12.21 ॥
22. ప్రమథ్య రాక్షసేంద్రేణ నాగకన్యా బలాద్భుతాః ।

దృష్టా హనూమతా తత్ర న సా జనకనందినీ || 12.22 ||

23. సోఽపశ్యన్ తాం మహాబాహుః పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రియః |  
విషసాద ముహుర్ధీమాన్ హనూమాన్ మారుతాత్మజః || 12.23 ||

24. ఉద్యోగం వానరేంద్రాణాం ప్లవనం సాగరస్య చ |  
వ్యర్థం వీక్ష్యానిలసుతశ్చింతాం పునరుపాగమత్ || 12.24 ||

25. అవతీర్య విమానాచ్చ హనూమాన్ మారుతాత్మజః |  
చింతాముపజగామాథ శోకోపహతచేతనః || 12.25 ||

**ఇత్యార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**ద్యౌదశః సర్గః**

\*\*\*

**అథార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**త్రయోదశః సర్గః**

- 26. విమానాత్తు సుసంక్రమ్య ప్రాకారం హరియూధపః |  
హనూమాన్వేగవానాసీద్యథా విద్యుద్ధనాంతరే || 13.1 ||
- 27. సంపరిక్రమ్య హనూమాన్ రావణస్య నివేశనాత్ |  
అదృష్ట్వా జానకీం సీతామబ్రవీద్వచనం కపిః || 13.2 ||
- 28. భూయిష్ఠం లోలితా లంకా రామస్య చరతా ప్రియం |  
న హి పశ్యామి వైదేహీం సీతాం సర్వాంగశోభనామ్ || 13.3 ||
- 29. పల్వలాని తటాకాని సరాంసి సరితస్తథా |  
నద్యోఽనూపవనాంతాశ్చ దుర్గాశ్చ ధరణీధరాః |  
లోలితా వసుధా సర్వా న తు పశ్యామి జానకీం || 13.4 ||

- 30. ఇహ సంపాతినా సీతా రావణస్య నివేశనే |  
అఖ్యాతా గృధ్రరాజేన న చ పశ్యామి తామహమ్ || 13.5 ||
- 31. కిం ను సీతాఽథ వైదేహీ మైథిలీ జనకాత్మజా |  
ఉపతిష్ఠేత వివశా రావణం దుష్టచారిణమ్ || 13.6 ||
- 32. క్షిప్రముత్పతతో మన్యే సీతామాదాయ రక్షసః |  
బిభృతో రామబాణానామస్తరా పతితా భవేత్ || 13.7 ||
- 33. అథవా హ్రీయమాణాయాః పథి సిద్ధనిషేవితే |  
మన్యే పతితమార్యాయా హృదయం ప్రేక్ష్య సాగరమ్ || 13.8 ||
- 34. రావణస్యోరువేగేన భుజాభ్యాం పీడితేన చ |  
తయా మన్యే విశాలాక్ష్యా త్వక్తం జీవితమార్యయా || 13.9 ||
- 35. ఉపర్యుపరి వా నూనం సాగరం క్రమతస్తథా |  
వివేష్టమానా పతితా సముద్రే జనకాత్మజా || 13.10 ||
- 36. అపౌలూ క్షుద్రేణ వాఽనేన రక్షంతీ శీలమాత్మనః |  
అబంధుర్భక్షితా సీతా రావణేన తపస్వినీ || 13.11 ||
- 37. అథవా రాక్షసేన్ద్రస్య పత్నీభిరసితేక్షణా |  
అదుష్టా దుష్ట భావాభిర్భక్షితా సా భవిష్యతి || 13.12 ||
- 38. సంపూర్ణచంద్రప్రతిమం పద్మపత్రనిభేక్షణమ్ |  
రామస్య ధ్యాయతీ వక్త్రం పంచత్వం కృపణా గతా || 13.13 ||
- 39. హా రామ లక్షణేత్యేవం హాఽయోధ్యేచేతి మైథిలీ |  
విలప్య బహు వైదేహీ న్యస్తదేహా భవిష్యతి || 13.14 ||

40. అథవా నిహితా మన్యే రావణస్య నివేశనే ।  
నూనం లాలప్యతే సీతా పంజరస్థేవ శారితా ॥ 13.15 ॥
41. జనకస్య సుతా సీతా రామపత్నీ సుమధ్యమా ।  
కథముత్పలపత్రాక్షీ రావణస్య వశం వ్రజేత్ ॥ 13.16 ॥
42. వినష్టా వా ప్రణష్టా వా మృతా వా జనకాత్మజా ।  
రామస్య ప్రియభార్యస్య న నివేదయితుం క్షమమ్ ॥ 13.17 ॥
43. నివేద్యమానే దోషస్యాద్దోషస్యాదనివేదనే ।  
కథన్ను ఖలు కర్తవ్యం విషమం ప్రతిభాతి మే ॥ 13.18 ॥
44. అస్మిన్నేవంగతే కార్యే ప్రాప్తకాలం క్షమం చ కిమ్ ।  
భవేదితి మతం భూయో హనూమాన్ ప్రవిచారయత్ ॥ 13.19 ॥
45. యది సీతామదృష్ట్వా\_హం వానరేంద్రపురీమితః ।  
గమిష్యామి తతః కో మే పురుషార్థో భవిష్యతి ॥ 13.20 ॥
46. మమేదం లంఘనం వ్యర్థం సాగరస్య భవిష్యతి ।  
ప్రవేశజ్ఞైవ లంకాయాం రాక్షసానాం చ దర్శనమ్ ॥ 13.21 ॥
47. కిం మాం వక్ష్యతి సుగ్రీవో హరయో వా సమాగతాః ।  
కిష్కింధాం సమనుప్రాప్తం తౌ వా దశరథాత్మజౌ ॥ 13.22 ॥
48. గత్వా తు యది కాకుత్స్థం వజ్ఞ్యామి పరమస్రియం ।  
న దృష్టేతి మయా సీతా తతస్త్వక్ష్యతి జీవితమ్ ॥ 13.23 ॥
49. పరుషం దారుణం క్రూరం తీక్ష్ణమింద్రియతాపనం ।  
సీతానిమిత్తం దుర్వాక్యం శ్రుత్వా స న భవిష్యతి ॥ 13.24 ॥

50. తం తు కృచ్ఛగతం దృష్ట్వా పంచత్వగతమానసం ।  
భృశానురక్తో మేధావీ న భవిష్యతి లక్ష్మణః ॥ 13.25 ॥
51. వినష్టా భ్రాతరా శ్రుత్వా భరతో\_పి మరిష్యతి ।  
భరతం చ మృతం దృష్ట్వా శత్రుఘ్నో న భవిష్యతి ॥ 13.26 ॥
52. పుత్రాన్ మృతాన్ సమీక్ష్యాథ న భవిష్యంతి మాతరః ।  
కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకేయీ చ న సంశయః ॥ 13.27 ॥
53. కృతజ్ఞస్సత్యసంధశ్చ సుగ్రీవః ప్లవగాధిపః ।  
రామం తథాగతం దృష్ట్వా తతస్త్వక్ష్యతి జీవితమ్ ॥ 13.28 ॥
54. దుర్మనా వ్యథితా దీనా నిరానందా తపస్వినీ ।  
పీడితా భర్తృశోకేన రుమా త్యక్ష్యతి జీవితమ్ ॥ 13.29 ॥
55. వాలిజేన తు దుఃఖేన పీడితా శోకకర్చితా ।  
పంచత్వం చ గతే రాజ్ఞి తారాపి న భవిష్యతి ॥ 13.30 ॥
56. మాతాపిత్రోర్వివాశేన సుగ్రీవవ్యసనేన చ ।  
కుమారో\_ప్యంగదః కస్మాద్దారయిష్యతి జీవితమ్ ॥ 13.31 ॥
57. భర్తృజేన తు దుఃఖేన హ్యాభిభూతా వనాకసః ।  
శిరాంస్యభిహనిష్యన్తి తలైర్ముష్టిభిరేవ చ ॥ 13.32 ॥
58. సాన్వేనానుప్రదానేన మానేన చ యశస్వినా ।  
లాలితాః కపిరాజేన ప్రాణాంస్త్వక్ష్యన్తి వానరాః ॥ 13.33 ॥
59. న వనేషు న చైలేషు న నిరోధేషు వా పునః ।  
క్రీడామనుభవిష్యన్తి సమేత్య కపికుంజరాః ॥ 13.34 ॥

60. సపుత్రదారాస్సామాత్యా భర్తృవ్యసనపీడితాః ।  
శైలాగ్రేభ్యః పతివ్యంతి సమేత్య విషమేషు చ ॥ 13.35 ॥
61. విషముద్బుద్ధనం వాపి ప్రవేశం జ్వలనస్య వా ।  
ఉపవాసమథో శస్త్రం ప్రచరిష్యంతి వానరాః ॥ 13.36 ॥
62. ఘోరమారోదనం మన్యే గతే మయి భవిష్యతి ।  
ఇక్ష్యాకుకులనాశశ్చ నాశశ్చైవ వనాకసామ్ ॥ 13.37 ॥
63. సోఽహం వైవ గమిష్యామి కిష్కింధాం నగరీమితః ।  
న చ శక్ష్యామ్యహం ద్రష్టుం సుగ్రీవం మైథిలీం వినా ॥ 13.38 ॥
64. మయ్యగచ్ఛతి చేహస్థే ధర్మాత్మానా మహారథౌ ।  
ఆశయా తౌ ధరిష్యేతే వానరాశ్చ మనస్వినః ॥ 13.39 ॥
65. హస్తాదానో ముఖాదానో నియతో వృక్షమూలికః ।  
వానప్రస్థో భవిష్యామి హ్యదృష్ట్వా జనకాత్మజామ్ ॥ 13.40 ॥
66. సాగరానూపజే దేశే బహుమూలఫలోదకే ।  
చితాం కృత్వా ప్రవేక్ష్యామి సమిద్ధమరణీసుతమ్ ॥ 13.41 ॥
67. ఉపవిష్టస్య వా సమ్మగ్నింగినీం సాధయిష్యతః ।  
శరీరం భక్షయిష్యంతి వాయసాః శ్వాపదాని చ ॥ 13.42 ॥
68. ఇదం మహర్షిభిర్లుప్తం నిర్యాణమితి మే మతిః ।  
సమ్యగాపః ప్రవేక్ష్యామి న చేత్పశ్యామి జానకీమ్ ॥ 13.43 ॥
69. సుజాతమూలా సుభగా కీర్తిమాలా యశస్వినీ ।  
ప్రభగ్నా చిరరాత్రీయం మమ సీతామపశ్యతః ॥ 13.44 ॥

70. తాపసో వా భవిష్యామి నియతో వృక్షమూలికః ।  
నేతః ప్రతిగమిష్యామి తామదృష్ట్వాసితేక్షణామ్ ॥ 13.45 ॥
71. యదీతః ప్రతిగచ్ఛామి సీతామనధిగమ్య తాం ।  
అంగదస్పహితైస్సర్వైర్వానరైర్న భవిష్యతి ॥ 13.46 ॥
72. వినాశే బహవో దోషా జీవన్మద్రాణి పశ్యతి ।  
తస్మాత్ప్రాణాన్ ధరిష్యామి ద్రువో జీవితసంగమః ॥ 13.47 ॥
73. ఏవం బహువిధం దుఃఖం మనసా ధారయన్ముహుః ।  
నాధ్యగచ్ఛత్తదా పారం శోకస్య కపికుంజరః ॥ 13.48 ॥
74. రావణం వా వధిష్యామి దశగ్రీవం మహాబలం ।  
కామమస్తు హృతా సీతా ప్రత్యాచీర్ణం భవిష్యతి ॥ 13.49 ॥
75. అథ వైనం సముతిష్య ఉపర్యుపరి సాగరం ।  
రామాయోపహరిష్యామి పశుం పశుపతేరివ ॥ 13.50 ॥
76. ఇతి చింతాం సమాపన్నః సీతామనధిగమ్యతాం ।  
ధ్యానశోకపరీతాత్మా చింతయామాస వానరః ॥ 13.51 ॥
77. యావత్ప్రీతాం హి పశ్యామి రామపత్నీం యశస్వినీమ్ ।  
తావదేతాం పురీం లంకాం విచినోమి పునః పునః ॥ 13.52 ॥
78. సంపాతి వచనాచ్ఛాపి రామం యద్యానయామ్యహం ।  
అపశ్యన్ రాఘవో భార్యాం నిర్దహేత్ సర్వవానరాన్ ॥ 13.53 ॥
79. ఇహైవ నియతాహారో వత్స్యామి నియతేంద్రియః ।  
న మత్కృతే వినశ్యేయః సర్వే తే నరవానరాః ॥ 13.54 ॥

80. అశోకవనికా చేయం దృశ్యతే యా మహాద్రుమా ।  
ఇమామధిగమిష్యామి న హీయం విచితా మయా ॥ 13.55 ॥
81. వసూనుద్రాంస్తథాఽదిత్యానశ్వినౌ మరుతోఽపి చ ।  
నమస్కృత్వా గమిష్యామి రక్షసాం శోకవర్దనః ॥ 13.56 ॥
82. జిత్వా తు రాక్షసాన్ సర్వానిక్ష్యాకుకులనందినీమ్ ।  
సంప్రదాస్యామి రామాయ యథా సిద్ధిం తపస్వినే ॥ 13.57 ॥
83. సః ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా చింతావగ్రథితేంద్రియః ।  
ఉదతిష్ఠన్మహా తేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ 13.58 ॥
84. నమోఽస్తు రామాయ సలక్షణాయ  
దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై ।  
నమోఽస్తు రుద్రేంద్రయమానిలేభ్యో  
నమోఽస్తు చంద్రార్కమరుద్గణేభ్యః ॥ 13.59 ॥
85. స తేభ్యస్తు నమస్కృత్య సుగ్రీవాయ చ మారుతిః ।  
దిశస్వర్వాస్సమాలోక్య హ్యశోకవనికాం ప్రతి ॥ 13.60 ॥
86. స గత్వా మనసా పూర్వమశోకవనికాం శుభాం ।  
ఉత్తరం చింతయామాస వానరో మారుతాత్మజః ॥ 13.61 ॥
87. ద్రువం తు రక్షో బహులా భవిష్యతి వనాకులా ।  
అశోకవనికాఽచిజ్ఞేత్యా సర్వసంస్కారసంస్కృతా ॥ 13.62 ॥
88. రక్షణశ్చాత్ర విహితా నూనం రక్షంతి పాదపాన్ ।  
భగవానపి సర్వాత్మా నాతిక్షోభం ప్రవతి వై ॥ 13.63 ॥

89. సంక్షిప్తోఽయం మయాత్మా చ రామార్థే రావణస్య చ ।  
సిద్ధిం మే సంవిధాస్యంతి దేవాస్పర్షిగణాస్త్విహ ॥ 13.64 ॥
90. బ్రహ్మ స్వయంభూర్భగవాన్ దేవాశ్చైవ దిశంతు మే ।  
సిద్ధిమగ్నిశ్చ వాయుశ్చ పురుహూతశ్చ వజ్రభృత్ ॥ 13.65 ॥
91. వరుణః పాశ హస్తశ్చ సోమాదిత్యా తథైవ చ ।  
అశ్వినౌ చ మహాత్మానౌ మరుతశ్శర్వ ఏవ చ ॥ 13.66 ॥
92. సిద్ధిం సర్వాణి భూతాని  
భూతానాం చైవ యః ప్రభుః ।  
దాస్యంతి మమ యే చాన్యే  
హ్యదృష్టాః పథిగోచరాః ॥ 13.67 ॥
93. తదున్నసం పాండురదంతమవ్రణం  
శుచిస్మితం పద్మపలాశలోచనం ।  
ద్రక్ష్యే తదార్యా వదనం కదాన్వహం  
ప్రసన్నతారాధిపతుల్యదర్శనమ్ ॥ 13.68 ॥
94. క్షుద్రేణ పాపేన నృశంసకర్మణా  
సుదారుణాలంకృతవేషధారిణా ।  
బలాభిభూతా హ్యబలా తపస్వినీ  
కథం సు మే దృష్టిపథేఽద్య సా భవేత్ ॥ 13.69 ॥

**ఇత్యార్షే నాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**త్రయోదశః సర్గః**

\*\*\*

చతుర్థశః సర్గః

95. స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా మనసా చాధిగమ్య తాం ।  
అవఘ్నతో మహాతేజాః ప్రాకారం తస్య వేశ్మనః ॥ 14.1 ॥
96. స తు సంహృష్ట సర్వాంగః ప్రాకారస్థో మహాకపిః ।  
పుష్పితాగ్రాన్ వసంతాదౌ దదర్శ వివిధాన్ ద్రుమాన్ ॥ 14.2 ॥
97. సాలానశోకాన్ భవ్యాంశ్చ చంపకాంశ్చ సుపుష్పితాన్ ।  
ఉద్దాలకాన్నాగవృక్షాంశ్చూతాన్కపిముఖానపి ॥ 14.3 ॥
98. అథామ్రువణసంఛన్నాం లతాశతసమావృతాం ।  
జ్యాముక్త ఇవ నారాచః పుష్పవే వృక్షవాటికామ్ ॥ 14.4 ॥
99. స ప్రవిశ్య విచిత్రాం తాం విహగైరభినాదితాం ।  
రాజతైః కాంచన్త్యైవ పాదపైః సర్వతో వృతామ్ ॥ 14.5 ॥
100. విహగైర్మృగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననాం ।  
ఉదితాదిత్యసంకాశాం దదర్శ హనుమాన్ కపిః ॥ 14.6 ॥
101. వృతాం నానావిధైః వృక్షైః పుష్పోపగఘలోపగైః ।  
కోకిలైః భృంగరాజైశ్చ మత్తైః నిత్యనిషేవితామ్ ॥ 14.7 ॥
102. ప్రహృష్టమనుజే కాలే మృగపక్షిసమాకులే ।  
మత్తబర్హిణసంఘుష్టాం నానాద్విజగణాయుతామ్ ॥ 14.8 ॥
103. మార్గమాణో వరారోహం రాజపుత్రీమనిందితాం ।  
సుఖప్రసుప్తాన్ విహగాన్ బోధయామాస వానరః ॥ 14.9 ॥

104. ఉత్పతద్భిః ద్విజగణైః పక్షైః సాలాస్సమాహతాః ।  
అనేకవర్ణా వివిధా ముముచుః పుష్పవృష్టయః ॥ 14.10 ॥
105. పుష్పావకీర్ణః శుశుభే హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।  
అశోకవనికా మధ్యే యథా పుష్పమయో గిరిః ॥ 14.11 ॥
106. దిశస్సర్వాః ప్రధావంతం వృక్షషండగతం కపిం ।  
దృష్ట్వా సర్వాణి భూతాని వసంత ఇతి మేనిరే ॥ 14.12 ॥
107. వృక్షేభ్యః పతితైః పుష్పైరవకీర్ణా పృథగ్విధైః ।  
రరాజ వసుధా తత్ర ప్రమదేవ విభూషితా ॥ 14.13 ॥
108. తరస్వినా తే తరవస్తరసాభిప్రకంపితాః ।  
కుసుమాని విచిత్రాణి సస్పజాః కపినా తదా ॥ 14.14 ॥
109. నిర్దూతపత్రశిఖరాః శీర్ణపుష్పఫలా ద్రుమాః ।  
నిక్షిప్తవస్త్రాభరణాధూర్తా ఇవ పరాజితాః ॥ 14.15 ॥
110. హనూమతా వేగవతా కంపితాస్తే నగోత్తమాః ।  
పుష్పపర్ణఫలాన్యాశు ముముచుః పుష్పశాలినః ॥ 14.16 ॥
111. విహంగసంఘైర్హినాస్తే స్కంధమాత్రాశ్రయా ద్రుమాః ।  
బభూవురగమాస్పర్శ్యే మారుతేనేవ నిర్దుతాః ॥ 14.17 ॥
112. నిర్దూతకేశీ యువతిర్యథా మృదితవర్ణకా ।  
నిష్పీతశుభదంతోష్ఠీ నఖైర్దంతైశ్చ విక్షతా ॥ 14.18 ॥
113. తథా లాంగూలహస్తైశ్చ చరణాభ్యాం చ మర్దితా ।  
బభూవాశోకవనికా ప్రభగ్నవరపాదపా ॥ 14.19 ॥

114. మహాలతానాం దామాని వ్యధమత్తరసా కపిః ।  
యథా ప్రావృషి వింధ్యస్య మేఘజాలాని మారుతః ॥ 14.20 ॥
115. స తత్ర మణిభూమీశ్చ రాజతీశ్చ మనోరమాః ।  
తథా కాంచనభూమీశ్చ దదర్శ విచరన్కపిః ॥ 14.21 ॥
116. వాపీశ్చ వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా ।  
మహారైర్మణిసోపానైః ఉపపన్నాస్తతస్తతః ॥ 14.22 ॥
117. ముక్తాప్రవాళసికతాః స్పాటికాంతరకుట్టిమాః ।  
కాంచనైస్తరుభిశ్చిత్రైః తీరజైరుపశోభితాః ॥ 14.23 ॥
118. పుల్లపద్మోత్పలవనాః చక్రవాకోపకూజితాః ।  
నత్యూహారుతసంఘుష్టా హంససారసనాదితాః ॥ 14.24 ॥
119. దీర్ఘాభిర్దుమయుక్తాభిః సరిద్భిశ్చ సమంతతః ।  
అమృతోపమతోయాభిః శివాభిరుపసంస్కృతాః ॥ 14.25 ॥
120. లతాశత్రైరవతతాః సంతానకసుమావృతాః ।  
నానాగుల్మావృతఘనాః కరవీరకృతాంతరాః ॥ 14.26 ॥
121. తతోఽముద్భరసంకాశం ప్రవృద్ధశిఖరం గిరిం ।  
విచిత్రకూటం కూటైశ్చ సర్వతః పరివారితమ్ ॥ 14.27 ॥
122. శిలాగృహైరవతతం నానావృక్షైః సమావృతం ।  
దదర్శ హరిశార్దూలో రమ్యం జగతి పర్వతమ్ ॥ 14.28 ॥
123. దదర్శ చ నగాత్తస్మాత్ నదీం నిపతితాం కపిః ।  
అంకాదివ సముత్పత్య ప్రియస్య పతితాం ప్రియామ్ ॥ 14.29 ॥

124. జలే నిపతితాగ్రైశ్చ పాదపైరుపశోభితాం ।  
వార్యమాణామివ క్రుద్ధాం ప్రమదాం ప్రియబంధుభిః ॥ 14.30 ॥
125. పునరావృత్తతోయాం చ దదర్శ స మహాకపిః ।  
ప్రసన్నామివ కాంతస్య కాంతాం పునరుపస్థితామ్ ॥ 14.31 ॥
126. తస్యాదూరాత్స పద్మినోఽనానా ద్విజగణాయుతాః ।  
దదర్శ హరిశార్దూలో హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ 14.32 ॥
127. కృత్రిమాం దీర్ఘికాం చాపి పూర్ణాం శితేన వారిణా ।  
మణిప్రవరసోపానాం ముక్తాసికతశోభితామ్ ॥ 14.33 ॥
128. వివిధైః మృగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననాం ।  
ప్రాసాదైస్సుమహద్భిశ్చ నిర్మితైర్విశ్వకర్మణా ॥ 14.34 ॥
129. కాననైః కృత్రిమైశ్చాపి సర్వతః సమలంకృతాం ॥ 14.35 ॥
130. యే కేచిత్పాదపాః తత్ర పుష్పోపగఘలోపగాః ।  
సచ్చత్రాః సవితర్దీకాస్సర్వే సావర్ణవేదికాః ॥ 14.36 ॥
131. లతాప్రతానైర్బహుభిః పర్ణైశ్చ బహుభిర్వృతామ్ ।  
కాంచనీం శింశుపామేకాం దదర్శ హనుమాన్కపిః ।  
వృతాం హేమమయీభిస్తు వేదికాభిస్సమంతతః ॥ 14.37 ॥
132. సోఽపశ్యద్భూమిభాగాంశ్చ గర్జప్రప్రవణాని చ ।  
సువర్ణవృక్షాన్ అపరాన్ దదర్శ శిఖిసన్నిభాన్ ॥ 14.38 ॥
133. తేషాం ద్రుమాణాం ప్రభయా మేరోరివ దివాకరః ।

అమన్యత తదా వీరః కాంచనోఽస్మీతి వానరః ॥ 14.39 ॥

134. తాం కాంచనైః తరుగణైర్మారుతేన చ వీజితాం ।  
కింకిణీ శతనిర్ఘోషాం దృష్ట్వా విస్మయమాగమత్ ॥ 14.40 ॥
135. స పుష్పితాగ్రాం రుచిరాం తరుణాంకురపల్లవాం ।  
తామారుహ్య మహాబాహుః శింశుపాం పర్ణసంవృతామ్ ॥14.41 ॥
136. ఇతో ద్రక్ష్యామి వైదేహీం రామదర్శనలాలసాం ।  
ఇతశ్చేతశ్చ దుఃఖార్తాం సంపతంతీం యదృచ్ఛయా ॥ 14.42 ॥
137. అశోకవనికా చేయం దృఢం రమ్యా దురాత్మనః ।  
చంపకైశ్చందనైశ్చాపి వకులైశ్చ విభూషితా ॥ 14.43 ॥
138. ఇయం చ నలినీ రమ్యా ద్విజసంఘనిషేవితా ।  
ఇమాం సా రామమహిషీ నూనమేష్యతి జానకీ ॥ 14.44 ॥
139. సా రామా రామమహిషీ రాఘవస్య ప్రియా సతి ।  
వనసంచారకుశలా నూనమేష్యతి జానకీ ॥ 14.45 ॥
140. అథవా మృగశాబాక్షీ వనస్యాస్య విచక్షణా ।  
వనమేష్యతి సాఽర్యేహ రామచింతానుకర్షితా ॥ 14.46 ॥
141. రామశోకాభిసంతప్తా సా దేవీ వామలోచనా ।  
వనవాసే రతా నిత్యమేష్యతే వనచారిణీ ॥ 14.47 ॥
142. వనే చరాణాం సతతం నూనం స్పృహయతే పురా ।  
రామస్య దయితా భార్యా జనకస్య సుతా సతీ ॥ 14.48 ॥

143. సంధ్యాకాలమనాః శ్యామా ధ్రువమేష్యతి జానకీ ।  
నదీం చేమాం శివజలాం సంధ్యార్థే వరవర్ణినీ ॥ 14.49 ॥
144. తస్యాశ్చాప్యనురూపేయమశోకవనికా శుభా ।  
శుభా యా పార్థివేంద్రస్య పత్నీ రామస్య సమ్మతా ॥ 14.50 ॥
145. యది జీవతి సా దేవీ తారాధిపనిభాననా ।  
ఆగమిష్యతి సాఽవశ్యమిమాం శివజలాం నదీమ్ ॥ 14.51 ॥
146. ఏవం తు మత్స్యా హనుమాన్ మహాత్మా  
ప్రతీక్షమాణో మనుజేంద్రపత్నీం ।  
అవేక్షమాణశ్చ దదర్శ సర్వం  
సుపుష్పితే పర్ణఘనే నిలీనః ॥ 14.52 ॥

**ఇత్యార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**చతుర్దశస్కంధః**



“ సుందరకాండ వరణం ”

అథార్షే శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే

పంచదశసర్గః

1. స వీక్షమాణస్తత్రస్థో మార్గమాణశ్చ మైథిలీం ।  
అవేక్షమాణశ్చ మహీం సర్వాం తామన్వవైక్షత ॥ 15.1 ॥
2. సంతానకలతాభిశ్చ పాదపైరుపశోభితాం ।  
దివ్యగంధరసోపేతాం సర్వతస్సమలంకృతామ్ ॥ 15.2 ॥
3. తాం స నందనసంకాశాం మృగపక్షిభిరావృతాం ।  
హర్యప్రాసాదసమ్బాధాం కోకిలాకులనిస్సనామ్ ॥ 15.3 ॥
4. కాంచనోత్పలపద్మాభిః వాపీభిరుపశోభితాం ।  
బహ్వోసనకుఠోపేతాం బహుభూమిగృహాయుతామ్ ॥ 15.4 ॥
5. సర్వర్తుకుసుమై రమ్యాం ఫలవద్భిశ్చ పాదపైః ।  
పుష్పితానామశోకానాం శ్రియా సూర్యోదయప్రభామ్ ॥ 15.5 ॥
6. ప్రదీప్తామివ తత్రస్థో మారుతిస్సముదైక్షత ।  
నిష్పత్రశాఖాం విహగైః క్రియమాణామివాసకృత్ ॥ 15.6 ॥
7. వినిష్పతద్భిః శతశశ్చిత్రైః పుష్పావతంసకైః ।  
ఆమూలపుష్పనిచితైః అశోకైశ్శోకనాశనైః ॥ 15.7 ॥
8. పుష్పభారాతిభారైశ్చ స్పృశద్భిరివ మేదినీం ।  
కర్ణికారైః కుసుమితైః కింశుకైశ్చ సుపుష్పితైః ॥ 15.8 ॥

9. స దేశః ప్రభయా తేషాం ప్రదీప్త ఇవ సర్వతః ।  
పున్నాగాస్పష్టపర్ణాశ్చ చంపకోద్దాలకాస్తథా ॥ 15.9 ॥
10. వివృద్ధమూలా బహవశ్శోభంతేస్మ సుపుష్పితాః ।  
శాతకుంభనిభాః కేచిత్ కేచిదగ్నిశిఖోపమాః ।
11. నీలాంజననిభాః కేచిత్ తత్రాశోకాస్సహస్రశః ॥ 15.10 ॥
12. నందనం వివిధోద్యానం చిత్రం చైత్రరథం యథా ।  
అతివృత్తమివాచిన్త్యం దివ్యం రమ్యం శ్రీయాఽవృతం ॥ 15.11 ॥
13. ద్వితీయమివ చాఽఽకాశం పుష్పజ్యోతిర్గణాయుతమ్ ।  
పుష్పరత్నశతైశ్చిత్రం పంచమం సాగరం యథా ॥ 15.12 ॥
14. సర్వర్తుపుష్పైర్నిచితం పాదపైర్మధుగంధిభిః ।  
నానానినాదైరుద్యానం రమ్యం మృగగణైర్ద్విజైః ॥ 15.13 ॥
15. అనేకగంధప్రవహం పుణ్యగంధం మనోరమం ।  
శైలేంద్రమివ గంధాఢ్యం ద్వితీయం గంధమాదనమ్ ॥ 15.14 ॥
16. అశోకవనికాయాం తు తస్యాం వానరపుంగవః ।  
స దదర్శావిదూరస్థం చైత్యప్రాసాదముచ్చితమ్ ॥ 15.15 ॥
17. మధ్యే స్తంభసహస్రేణ స్థితం కైలాసపాణ్డరం ।  
ప్రవాళకృతసోపానం తప్తకాంచనవేదికమ్ ॥ 15.16 ॥
18. ముష్ణంతమివ చక్షూంషి ద్యోతమానమివ శ్రీయా ।

విమలం ప్రాంశుభావత్వాదుల్లిఖంతమివాంబరమ్ ॥ 15.17 ॥

19. తతో మలినసంవీతాం రాక్షసీభిస్సమావృతాం ।  
ఉపవాసకృశాం దీనాం నిశ్వసంతీం పునః పునః ॥ 15.18 ॥
20. దదర్శ శుక్ల పక్షాదౌ చంద్రరేఖామివామలాం ।  
మందం ప్రఖ్యాయమానేన రూపేణ రుచిరప్రభామ్ ॥ 15.19 ॥
21. పినద్ధాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః ।  
పీతేనైకేన సంవీతాం క్షిప్తేనోత్తమవాససా ॥ 15.20 ॥
22. సపంకామనలంకారాం విపద్మామివ పద్మినీం ।  
వ్రీడితాం దుఃఖసంతప్తాం పరిష్కానాం తపస్వినిం ॥ 15.21 ॥
23. గ్రహేణాంగారకేణేవ పీడితామివ రోహిణీం ।  
అశ్రుపూర్ణముఖీం దీనాం కృశామనశనేన చ ॥ 15.22 ॥
24. శోకధ్యానపరాం దీనాం నిత్యం దుఃఖపరాయణాం ।  
ప్రియం జనమపశ్యంతీం పశ్యంతీం రాక్షసీగణమ్ ॥ 15.23 ॥
25. స్వగణేన మృగీం హీనాం శ్వగణాభివృతామివ ।  
నీలనాగాభయావేణ్యా జఘనం గతయైకయా ॥ 15.24 ॥
26. నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ ।  
సుఖార్థాం దుఃఖసంతప్తాం వ్యసనానామకోవిదామ్ ॥ 15.25 ॥
27. తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీమ్ అధికం మలినాం కృశాం ।

తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదిభిః ॥ 15.26 ॥

28. హ్రాయమాణా తదా తేన రక్షసా కామరూపిణా ।  
యథా రూపా హి దృష్టా వై తథా రూపేయమంగనా ॥ 15.27 ॥
29. పూర్ణచంద్రాననాం సుభ్రూం చారువృత్తపయోధరాం ।  
కుర్వంతీం ప్రభయా దేవీం సర్వా వితిమిరా దిశః ॥ 15.28 ॥
30. తాం నీలకేశీం బింబోష్ఠీం సుమధ్యాం సుప్రతిష్ఠితాం ।  
సీతాం పద్మపలాశాక్షీం మన్మథస్య రతిం యథా ॥ 15.29 ॥
31. ఇష్టాం సర్వస్య జగతః పూర్ణచంద్రప్రభామివ ।  
భూమౌ సుతనుమాసీనాం నియతామివ తాపసీమ్ ॥ 15.30 ॥
32. నిశ్వాసబహుళాం భీరుం భుజగేంద్రవధూమివ ।  
శోకజాలేన మహతా వితతేన న రాజతీమ్ ॥ 15.31 ॥
33. సంసక్తాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః ।  
తాం స్మృతీమివ సందిగ్ధామృద్ధిం నిపతితామివ ॥ 15.32 ॥
34. విహతామివ చ శ్రద్ధామ్ ఆశాం ప్రతిహతామివ ।  
సోపసర్గాం యథా సిద్ధిం బుద్ధిం సకలుషామివ ॥ 15.33 ॥
35. అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితామివ ।  
రామోపరోధవ్యధితాం రక్షో హరణకర్షితామ్ ॥ 15.34 ॥
36. అబలాం మృగశాబాక్షీం వీక్షమాణాం తతస్తతః ।

బాష్పాంబుపరిపూర్ణేన కృష్ణవక్రక్షిపక్షుణా ॥ 15.35 ॥

37. వదనేనాప్రసన్నేన నిశ్చుసంతీం పునః పునః ॥ 15.36 ॥
38. మలపంకధరాం దీనాం మండనార్హామమండితాం ।  
ప్రభాం నక్షత్రరాజస్య కాలమేఘైరివావృతామ్ ॥ 15.37 ॥
39. తస్య సందిదిహే బుద్ధిర్ముహుః సీతాం నిరీక్ష్య తు ।  
ఆమ్నాయానామయోగేన విద్యాం ప్రశిథిలామివ ॥ 15.38 ॥
40. దుఃఖేన బుబుధే సీతాం హనూమాననలంకృతాం ।  
సంస్కారేణ యథా హీనాం వాచమర్థాంతరం గతామ్ ॥ 15.39 ॥
41. తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీం రాజపుత్రీమనిందితాం ।  
తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదిభిః ॥ 15.40 ॥
42. వైదేహ్యో యాని చాంగేషు తదా రామోఽన్వకీర్తయత్ ।  
తాన్యాభరణజాలాని శాఖాశోభీన్యలక్షయత్ ॥ 15.41 ॥
43. సుకృతా కర్ణవేష్టా చ శ్వదంక్ష్ట్రా చ సుసంస్థితౌ ।  
మణివిద్రుమచిత్రాణి హస్తేష్వాభరణాని చ ।  
శ్యామాని చిరయుక్తత్వాత్ తథా సంస్థానవంతి చ ॥ 15.42 ॥
44. తాన్వైవేతాని మన్యేఽహం యాని రామోఽన్వకీర్తయత్ ॥ 15.43 ॥
45. తత్ర యాన్యవహీనాని తాన్యహం నోపలక్షయే ।  
యాన్యస్యా నావహీనాని తానీమాని న సంశయః ॥ 15.44 ॥
46. పీతం కనకపట్టాభం ప్రస్తం తద్వసనం శుభం ।

- ఉత్తరీయం నగాసక్తం తదా దృష్టం ప్లవంగమైః ॥ 15.45 ॥
47. భూషణాని చ ముఖ్యాని దృష్టాని ధరణీ తలే ।  
అనయైవాపి పవిద్ధాని స్వనవంతి మహాంతి చ ॥ 15.46 ॥
48. ఇదం చిరగృహీతత్వార్దవసనం క్షిప్తవత్తరం ।  
తథాపి నూనం తద్వర్ణం తథా శ్రీమద్యథేతరత్ ॥ 15.47 ॥
49. ఇయం కనకవర్ణాంగీ రామస్య మహిషీ ప్రియా ।  
ప్రణష్టాపి సతీ యాస్య మనసో న ప్రణశ్యతి ॥ 15.48 ॥
50. ఇయం సా యత్కృతే రామశ్చతుర్భిః పరితప్యతే ।  
కారుణ్యేనాన్యశంస్యేన శోకేన మదనేన చ ॥ 15.49 ॥
51. స్త్రీ ప్రణష్టేతి కారుణ్యాదాశ్రితేత్యాన్యశంస్యతః ।  
పత్నీ నష్టేతి శోకేన ప్రియేతి మదనేన చ ॥ 15.50 ॥
52. అస్యా దేవ్యా యథారూపమంగప్రత్యంగసౌష్ఠవం ।  
రామస్య చ యథా రూపం తస్యేయమసితేక్షణా ॥ 15.51 ॥
53. అస్యా దేవ్యా మనస్తస్మింస్తస్య చాస్యాం ప్రతిష్ఠితం ।  
తేనేయం స చ ధర్మాత్మా ముహూర్తమపి జీవతి ॥ 15.52 ॥
54. దుష్కరం కృతవాన్ రామో హీనో యదనయా ప్రభుః ।  
ధారయత్యాత్మనో దేహం న శోకేనావసీదతి ॥ 15.53 ॥
55. దుష్కరం కురుతే రామో య ఇమాం మత్తకాశినీం ।  
సీతాం వినా మహాబాహుః ముహూర్తమపి జీవతి ॥ 15.54 ॥

56. ఏవం సీతాం తదా దృష్ట్వా హృష్టః పవనసంభవః ।  
జగామ మనసా రామం ప్రశశంస చ తం ప్రభుమ్ ॥ 15.55 ॥
- ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**  
**పంచదశస్కంధః**  
\*\*\*
- అథార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**  
**షోడశస్కంధః**
57. ప్రశస్య తు ప్రశస్తవ్యాం సీతాం తాం హరిపుంగవః ।  
గుణాభిరామం రామం చ పునశ్చింతాపరోభవత్ ॥ 16.1 ॥
58. స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా బాష్పపర్యాకులేక్షణః ।  
సీతామాశ్రిత్య తేజస్వీ హనూమాన్ విలలాప హ ॥ 16.2 ॥
59. మాన్యా గురువినీతస్య లక్ష్మణస్య గురుప్రియా ।  
యది సీతాపి దుఃఖార్తా కాలో హి దురతిక్రమః ॥ 16.3 ॥
60. రామస్య వ్యవసాయజ్ఞా లక్ష్మణస్య చ ధీమతః ।  
నాత్యర్థం క్షుభ్యతే దేవీ గంగేవ జలదాగమే ॥ 16.4 ॥
61. తుల్యశీలవయోవృత్తాం తుల్యాభిజనలక్షణాం ।  
రాఘవోర్లతి వైదేహీం తం చేయమసితేక్షణా ॥ 16.5 ॥
62. తాం దృష్ట్వా నవహేమాభాం లోకకాంతామివ శ్రియం ।  
జగామ మనసా రామం వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ 16.6 ॥
63. అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యా హతో వాలీ మహాబలః ।

రావణప్రతిమో వీర్యే కబంధశ్చ నిపాతితః ॥ 16.7 ॥

64. విరాధశ్చ హతస్సంఖ్యే రాక్షసో భీమవిక్రమః ।

వనే రామేణ విక్రమ్య మహేంద్రేణేవ శంబరః ॥ 16.8 ॥

65. చతుర్దశసహస్రాణి రక్షసాం భీమకర్మణాం ।

నిహతాని జనస్థానే శరైరగ్నిభోపమైః ॥ 16.9 ॥

66. ఖరశ్చ నిహతస్సంఖ్యే త్రిశిరాశ్చ నిపాతితః ।

దూషణశ్చ మహాతేజా రామేణ విదితాత్మనా ॥ 16.10 ॥

67. ఐశ్వర్యం వానరాణాం చ దుర్లభం వాలిపాలితం ।

అస్యా నిమిత్తే సుగ్రీవః ప్రాప్తవాన్ లోకసత్కృతమ్ ॥ 16.11 ॥

68. సాగరశ్చ మయా క్రాంతః శ్రీమాన్ నదనదీపతిః ।

అస్యా హేతోర్విశాలాఙ్గాః పురీ చేయం నిరీక్షితా ॥ 16.12 ॥

69. యది రామః సముద్రాంతాం మేదినీం పరివర్తయేత్ ।

అస్యాః కృతే జగచ్ఛాపి యుక్తమిత్యేవ మే మతిః ॥ 16.13 ॥

70. రాజ్యం వా త్రిషు లోకేషు సీతా వా జనకాత్మజా ।

త్రైలోక్యరాజ్యం సకలం సీతాయా నాఽఘ్నయాత్కలామ్ ॥ 16.14 ॥

71. ఇయం సా ధర్మశీలస్య మైథిలస్య మహాత్మనః ।

సుతా జనకరాజస్య సీతా భర్తృద్భద్రతా ॥ 16.15 ॥

72. ఉత్థితా మేదినీం భిత్త్వా క్షేత్రే హలముఖక్షతే ।

పద్మరేణునిభైః కీర్ణా శుభైః కేదారపాంసుభిః ॥ 16.16 ॥

73. విక్రాంతస్యార్యశీలస్య సంయుగేష్యనివర్తినః ।

స్నుషా దశరథస్యేషా జ్యేష్ఠా రాజ్ఞో యశస్విని ॥ 16.17 ॥

74. ధర్మజ్ఞస్య కృతజ్ఞస్య రామస్య విదితాత్మనః ।

ఇయం సా దయితా భార్యా రాక్షసీ వశమాగతా ॥ 16.18 ॥

75. సర్వాన్ భోగాన్ పరిత్యజ్య భర్తృస్నేహబలాత్కృతా ।

అచింతయిత్వా దుఃఖాని ప్రవిష్టా నిర్జనం వనమ్ ॥ 16.19 ॥

76. సంతుష్టా ఫలమూలేన భర్తృశుశ్రూషణే రతా ।

యా పరాం భజతే ప్రీతిం వనేఽపి భవనే యథా ॥ 16.20 ॥

77. సేయం కనకవర్ణాంగీ నిత్యం సుస్మితభాషిణీ ।

సహతే యాతనామేతామనర్థానామభాగినీ ॥ 16.21 ॥

78. ఇమాం తు శీలసంపన్నాం ద్రష్టుమర్హతి రాఘవః ।

రావణేన ప్రమథితాం ప్రపామివ పిపాసితః ॥ 16.22 ॥

79. అస్యా నూనం పునర్లాభాత్ రాఘవః ప్రీతిమేష్యతి ।

రాజా రాజ్యపరిభ్రష్టః పునః ప్రాప్యేవ మేదినీమ్ ॥ 16.23 ॥

80. కామభోగైః పరిత్యక్తా హీనా బంధుజనేన చ ।

ధారయత్యాత్మనో దేహం తత్సమాగమకాంక్షిణీ ॥ 16.24 ॥

81. నైషా పశ్యతి రాక్షస్యో నేమాన్పుష్పఫలద్రుమాన్ ।

ఏకస్థహృదయా నూనం రామమేవానుపశ్యతి ॥ 16.25 ॥

82. భర్తా నామ పరం నార్యా భూషణం భూషణాదపి ।

ఏషా తు రహితా తేన భూషణార్థా న శోభతే ॥ 16.26 ॥

83. దుష్కరం కురుతే రామో హీనో యదనయా ప్రభుః ।

ధారయత్యాత్మనో దేహం న దుఃఖే నావసీదతి || 16.27 ||

84. ఇమామసితకేశాంతాం శతపత్రనిభేక్షణాం ।  
సుఖార్థాం దుఃఖితాం దృష్ట్వా మమాపి వ్యథితం మనః || 16.28 ||

85. క్షీతిక్షమా పుష్కరసన్నిభాక్షీ  
యా రక్షితా రాఘవలక్ష్మణాభ్యాం ।  
సా రాక్షసేభిర్వికృతేక్షణాభిః  
సంరక్ష్యతే సంప్రతి వృక్షమూలే || 16.29 ||

86. హిమహతనఖినీవ నష్టశోభా  
వ్యసనపరంపరయాఽనిపీడ్యమానా ।  
సహచరరహితేవ చక్రవాకీ  
జనకసుతా కృపణాం దశాం ప్రపన్నా || 16.30 ||

87. అస్యా హి పుష్పావనతాగ్రశాఖాః  
శోకం దృఢం వై జనయంత్యశోకాః ।  
హిమవ్యపాయేన చ మందరశ్మిః  
అభ్యుత్థితో వైకసహస్రరశ్మిః || 16.31 ||

88. ఇత్యేవమర్థం కపిరన్వవేక్ష్య  
సీతేయమిత్యేవ నివిష్ట బుద్ధిః ।  
సంశ్రిత్య తస్మిన్నిషసాద వృక్షే  
బలీ హరీణామ్మృషభస్తరస్వీ || 16.32 ||

**ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**షోడశస్కంధః**

\*\*\*

**అథార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**సప్తదశస్కంధః**

89. తతః కుముదషణ్డాభో నిర్మలో నిర్మలం స్వయం ।  
ప్రజగామ నభః చంద్రో హంసో నీలమివోదకమ్ || 17. 1 ||
90. సాచివ్యమివ కుర్వన్ స ప్రభయా నిర్మలప్రభః ।  
చంద్రమా రశ్మభిశ్శీతైః సిపేవే పవనాత్మజమ్ || 17.2 ||
91. స దదర్శ తతః సీతాం పూర్ణచంద్రనిభాననామ్ ।  
శోకభారైరివ న్యస్తాం భారైర్నావమివాంభసి || 17.3 ||
92. దిదృక్షమాణో వైదేహీం హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।  
స దదర్శావిదూరస్థా రాక్షసీః ఘోరదర్శనాః || 17.4 ||
93. ఏకాక్షీమేకకర్ణాం చ కర్ణప్రావరణాం తథా ।  
అకర్ణాం శంకుకర్ణాం చ మస్తకోచ్ఛ్వాసనాసికామ్ || 17.5 ||
94. అతికాయోత్తమాంగీం చ తనుదీర్ఘశిరోధరాం ।  
ధ్వస్తకేశీం తథా కేశీం కేశకంబలధారిణీమ్ || 17.6 ||
95. లంబకర్ణలలాటాం చ లంబోదరపయోధరామ్ ।  
లంబోష్ఠీం చుబుకోష్ఠీం చ లంబాస్యాం లంబజానుకామ్ || 17.7 ||
96. వ్రాస్వ దీర్ఘాం తథా కుబ్జాం వికటాం వామనాం తథా ।  
కరాలాం భుగ్గువక్త్రాం చ పింగాక్షీం వికృతాననామ్ || 17.8 ||
97. వికృతాః పింగాలాః కాలీః క్రోధనాః కలహప్రియాః ।  
కాలాయస మహాశూలకూటముద్గరధారిణీః || 17.9 ||

98. వరాహమృగశార్దూలమహిషాజశివాముఖీః ।  
గజోష్ఠ హయపాదీశ్చ నిఖాతశిరసోఽపరాః ॥ 17.10 ॥
99. ఏకహస్తైకపాదాశ్చ ఖరకర్ణ్యః శ్వకర్ణికాః ।  
గోకర్ణిర్హస్తైకర్ణాశ్చ హరికర్ణిస్తథాపరాః ॥ 17.11 ॥
100. అనాసా అతినాసాశ్చ తిర్యజ్నాసా వినాసికాః ।  
గజసన్నిభనాసాశ్చ లలాటోచ్ఛ్వాసనాసికాః ॥ 17.12 ॥
101. హస్తిపాదా మహాపాదా గోపాదాః పాదచూడికాః ।  
అతిమాత్రశిరోగ్రీవా అతిమాత్రకుచోదరీః ॥ 17.13 ॥
102. అతిమాత్రాస్యనేత్రాశ్చ దీర్ఘజిహ్వనఖాస్తథా ।  
అజాముఖీర్హస్తముఖీః గోముఖీః సూకరీముఖీః ॥ 17.14 ॥
103. హయోష్ఠఖరపత్రాశ్చ రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః ।  
శూలముద్గరహస్తాశ్చ క్రోధనాః కలహప్రియాః ॥ 17.15 ॥
104. కరాళా ధూమ్రకేశీశ్చ రాక్షసీర్వికృతాననాః ।  
పిబన్తీస్పతతం పానం సదా మాంససురాప్రియాః ॥ 17.16 ॥
105. మాంసశోణితదిగ్ధాంగీః మాంసశోణితభోజనాః ।  
తా దదర్శ కపిశ్రేష్ఠో రోమహర్షణదర్శనాః ।
106. స్కంధవస్తముపాసీనాః పరివార్య వనస్పతిం ॥ 17.17 ॥  
తస్యాధస్తాచ్చ తాం దేవీం రాజపుత్రీమనిన్దితాం ।
107. అక్షయామాస లక్ష్మీవాన్ హనూమాన్ జనకాత్మజామ్ ॥ 17.18 ॥
108. నిష్ప్రభాం శోకసంతప్తాం మలసంకులమూర్ధజాం ॥ 17.19 ॥

109. క్షీణపుణ్యాం చ్యుతాం భూమౌ తారాం నిపతితామివ ।  
చారిత్రవ్యపదేశాధ్యాం భర్తృదర్శనదుర్గతాం ॥ 17.20 ॥
110. భూషణైరుత్తమైర్హీనాం భర్తృవాత్సల్యభూషణామ్ ।  
రాక్షసాధిపసంరుద్ధాం బంధుభిశ్చ వినా కృతాం ॥ 17.21 ॥
111. వియూథాం సింహసంరుద్ధాం బద్ధాం గజవధూమివ ।  
చంద్రరేఖాం పయోదాంతే శారదాభైరివాప్యతాం ।  
క్లిష్టరూపామసంస్పర్శాదయుక్తామివ వల్లకీమ్ ॥ 17.22 ॥
112. సీతాం భర్తృవశే యుక్తామయుక్తాం రాక్షసీవశే ॥ 17.23 ॥
113. అశోకవనికామధ్యే శోకసాగరమాఘతామ్ ।  
తాభిః పరివృతాం తత్ర సగ్రహామివ రోహిణీం ॥ 17.24 ॥
114. దదర్శ హనుమాన్ దేవీం లతాం కుసుమితామివ ।  
సా మలేన చ దిగ్ధాంగీ వపుషా చాప్యలంకృతా ।  
మృణాలీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ ॥ 17.25 ॥
115. మలినేన తు వస్త్రేణ పరిక్లిష్టేన భామినీం ॥ 17.26 ॥
116. సంవృతాం మృగశాబాక్షీం దదర్శ హనుమాన్ కపిః ।  
తాం దేవీం దీనవదనామదీనాం భర్తృతేజసా ।  
రక్షితాం స్వేన శీలేన సీతామసితలోచనామ్ ॥ 17.27 ॥
117. తాం దృష్ట్వా హనుమాన్ సీతాం మృగశాబనిభేక్షణాం ॥ 17.28 ॥
118. మృగకన్యామివ త్రస్తాం వీక్షమాణాం సమంతతః ।  
దహంతీమివ నిశ్వాపైర్వృక్షాన్ పల్లవధారిణాః ॥ 17.29 ॥

119. సంఘాతమివ శోకానాం దుఃఖస్యోర్మిమివోత్థితామ్ ।  
 తాం క్షమాం సువిభక్తాంగీం వినాఽభరణశోభినీం ।  
 ప్రహర్షమతులం లేభే మారుతిః ప్రేక్ష్య మైథిలీమ్ ॥ 17.30 ॥

120. హర్షజాని చ సోశ్రూణీ తాం దృష్ట్వా మదిరేక్షణాం ।  
 ముమోచ హనుమాన్స్తత్ర నమశ్చక్రే చ రాఘవమ్ ॥ 17.31 ॥

121. నమస్కృత్వా స రామాయ లక్ష్మణాయ చ వీర్యవాన్ ।  
 సీతాదర్శనసంహృష్టో హనుమాన్ సంవృతోభవత్ ॥ 17.32 ॥

**ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే నాల్మీకీయే ఆదికావ్యే నుందరకాణ్డే**

**సప్తదశసర్గః**

\*\*\*

**అథార్షే శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే నుందరకాండే**

**అష్టదశసర్గః**

122. తథా విప్రేక్షమాణస్య వనం పుష్పితపాదపం ।  
 విచిన్వతశ్చ వైదేహీం కించిచ్ఛేషా నిశాభవత్ ॥ 18.1 ॥

123. షడంగవేదవిదుషాం క్రతుప్రవరయాజినాం ।  
 శుశ్రావ బ్రహ్మఘోషాంశ్చ విరాత్రే బ్రహ్మరక్షసామ్ ॥ 18.2 ॥

124. అథ మంగళలవాదిత్రైశ్చబ్దైః శ్రోత్రమనోహరైః ।  
 ప్రాబుధ్యత మహాబాహుర్దశగ్రీవో మహాబలః ॥ 18.3 ॥

125. విబుధ్య తు యథాకాలం రాక్షసేంద్రః ప్రతాపవాన్ ।  
 ప్రస్తమాల్యాంబరధరో వైదేహీమన్వచిన్తయత్ ॥ 18.4 ॥

126. భృశం నియుక్తస్త్వస్యాం చ మదనేన మదోత్కటః ।

స స తం రాక్షసః కామం శశాకాఽఽత్మని గూహితుమ్॥18.5॥

127. స సర్వాభరణైర్యుక్తో బిభ్రచ్చియమనుత్తమాం ।  
 తాం నగైర్బహుభిర్జ్వుష్టాం సర్వపుష్పఫలోపగైః ॥ 18.6 ॥

128. వృతాం పుష్కరిణీభిశ్చ నానాపుష్పోపశోభితాం ।  
 సదామదైశ్చ విహగైర్విచిత్రాం పరమాద్భుతామ్ ॥ 18.7 ॥

129. ఈహామృగైశ్చ వివిధైర్జ్వుష్టాం దృష్టిమనోహరైః ।  
 వీధీస్సంప్రేక్షమాణశ్చ మణికాంచనతోరణాః ॥ 18.8 ॥

130. నానామృగగణాకీర్ణాం ఫలైః ప్రపతితైర్ఘృతాం ।  
 అశోకవనికామేవ ప్రావిశత్సంతతద్రుమామ్ ॥ 18.9 ॥

131. అంగనా శతమాత్రం తు తం వ్రజంతమనువ్రజత్ ।  
 మహేంద్రమివ పాలస్త్వం దేవగంధర్వయోషితః ॥ 18.10 ॥

132. దీపికాః కాంచనీః కాశ్చిజ్జగృహుస్తత్ర యోషితః ।  
 వాలవ్యజనహస్తాశ్చ తాలవృంతాని చాపరాః ॥ 18.11 ॥

133. కాంచనైరపి భృంగారైర్జ్రహుః సలిలమగ్రతః ।  
 మండలాగ్రాన్ బ్రుసీం చైవ గృహ్యోఽన్యాః పృష్ఠతో యయుః ॥ 18.12 ॥

134. కాచిద్రత్నమయీం స్థాలీం పూర్ణాం పానస్య భామినీ ।  
 దక్షిణా దక్షిణేనైవ తదా జగ్రాహ పాణినా ॥ 18.13 ॥

135. రాజహంసప్రతీకాశం ఛత్రం పూర్ణశశిప్రభం ।  
 సావర్ణదండమపరా గృహీత్వా పృష్ఠతో యయౌ ॥ 18.14 ॥

136. నిద్రామదపరీతాక్ష్యో రావణస్యోత్తమాః స్త్రియః ।



అనుజగ్ముః పతిం వీరం ఘనం విద్యుల్లతా ఇవ ॥ 18.15 ॥

137. వ్యావిద్ధహారకేయూరాః సమాస్పృదితవర్ణకాః ।

సమాగళితకేశాంతాస్సస్వేదవదనాస్తథా ॥ 18.16 ॥

138. ఘూర్ణంత్యో మదశేషేణ నిద్రయా చ శుభాననాః ।

స్వేదక్లిష్టాంగకుసుమాః సుమాల్యాకులమూర్ధజాః ॥ 18.17 ॥

139. ప్రయాంతం నైర్భతపతిం నార్యో మదిరలోచనాః ।

బహుమానాచ్చ కామాచ్చ ప్రియా భార్యాస్తమన్వయుః ॥ 18.18 ॥

140. స చ కామపరాధీనః పతిస్తాసాం మహాబలః ।

సీతాసక్తమనా మందో మదాంచితగతిర్భభౌ ॥ 18.19 ॥

141. తతః కాంచీనినాదం చ నూపురాణాం చ నిస్వనం ।

శుశ్రావ పరమస్త్రీణాం స కపిర్మారుతాత్మజః ॥ 18.20 ॥

142. తం చాఽప్రతిమకర్మాణమచిన్త్వబలసౌరుషం ।

ద్వారదేశమనుప్రాప్తం దదర్శ హనుమాన్ కపిః ॥ 18.21 ॥

143. దీపికాభిరనేకాభిః సమంతాదవభాసితం ।

గంధతైలావసితాభిః ధ్రియమాణాభిరగ్రతః ॥ 18.22 ॥

144. కామదర్శమదైర్యుక్తం బిహ్మాతామ్రాయతేక్షణం ।

సమక్షమివ కందర్పమపవిద్ధశరాసనమ్ ॥ 18.23 ॥

145. మథితామృతఫేనాభమరజోవస్త్రముత్తమం ।

సలీలమనుకర్షంతం విముక్తం సక్తమంగదే ॥ 18.24 ॥

146. తం పత్రవిటపే లీనః పత్రపుష్పఘనావృతః ।

సమీపమివ సంక్రాంతం నిధ్యాతుముపచక్రమే ॥ 18.25 ॥

147. అవేక్షమాణస్తు తతో దదర్శ కపికుంజరః ।

రూపయౌవనసంపన్నా రావణస్య వరస్తియః ॥ 18.26 ॥

148. తాభిః పరివృతో రాజా సురూపాభిర్మహాయశాః ।

తన్మృగద్విజసంఘుష్టం ప్రవిష్టః ప్రమదావనమ్ ॥ 18.27 ॥

149. క్షీబో విచిత్రాభరణః శంకుకర్ణో మహాబలః ।

తేన విశ్రవసః పుత్రః స దృష్టో రాక్షసాధిపః ॥ 18.28 ॥

150. వృతః పరమనారీభిస్తారాభిరివ చంద్రమాః ।

తం దదర్శ మహాతేజాస్తేజోవంతం మహాకపిః ॥ 18.29 ॥

151. రావణోఽయం మహాబాహురితి సంచింత్య వానరః ।

అవప్లుతో మహాతేజా హనుమాన్మారుతాత్మజః ॥ 18.30 ॥

152. స తథాఽప్యగ్రతేజాః సన్నిర్ఘాతస్తస్య తేజసా ।

పత్రగుహ్యంతరే సక్తో హనుమాన్ సంవృతోఽభవత్ ॥ 18.31 ॥

153. స తామసితకేశాంతాం సుశ్రోణీం సంహతస్తనీం ।

దిదృక్షురసీతాసాంగముపావర్తత రావణః ॥ 18.32 ॥

**ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాణ్డే**

**అష్టాదశసర్గః**

\*\*\*

**అథార్షే శ్రీమద్వాల్మీకీరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**ఏకోనవింశః సర్గః**

154. తస్మిన్నేవ తతః కాలే రాజపుత్రీ త్వనిందితా ।

రూపయావనసంపన్నం భూషణోత్తమభూషితమ్ || 19.1 ||

155. తతో దృష్ట్యైవ వైదేహీ రావణం రాక్షసాధిపం ।

ప్రావేపత వరారోహా ప్రవతే కదలీ యథా || 19.2 ||

156. ఆచ్ఛాద్యోదరమూరుభ్యాం బాహుభ్యాం చ పయోధరౌ ।

ఉపవిష్టా విశాలాక్షీ రుదన్తి వరవర్ణినీ || 19.3 ||

157. దశగ్రీవస్తు వైదేహీం రక్షితాం రాక్షసీగణైః ।

దదర్శ సీతాం దుఃఖార్తాం నావం సన్నామివార్ణవే || 19.4 ||

158. అసంవృతాయామాసీనామ్ ధరణ్యాం సంశితవ్రతామ్ ।

ఛిన్నాం ప్రపతితాం భూమౌ శాఖామివ వనస్పతేః || 19.5 ||

159. మలమణ్డనచిత్రాంగీం మండనార్థామమండితాం ।

మృణాలీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ || 19.6 ||

160. సమీపం రాజసింహస్య రామస్య విదితాత్మనః ।

సంకల్పహయసంయుక్తైర్వాస్తీమివ మనోరథైః || 19.7 ||

161. శుష్యంతీం రుదతీమేకాం ధ్యానశోకపరాయణామ్ ।

దుఃఖస్యాన్తమపశ్యంతీం రామాం రామమనువ్రతామ్ || 19.8 ||

162. వేష్టమానాం తథా విష్టాం పన్నగేంద్రవధూమివ ।

ధూప్యమానాం గ్రహేణేవ రోహిణీం ధూమకేతునా || 19.9 ||

163. వృత్తశీలకులే జాతామాచారవతి ధార్మికే ।

పునః సంస్కారమాపన్నాం జాతామివ చ దుష్కులే || 19.10 ||

164. అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితామివ ।

అమ్నాయానామయోగేన విద్యాం ప్రశిథిలామివ || 19.11 ||

165. సన్నామివ మహాకీర్తిం శ్రద్ధామివ విమానితామ్ ।

పూజామివ పరిక్షీణామాశాం ప్రతిహతామివ || 19.12 ||

166. ఆయతీమివ విధ్వస్తామాజ్ఞాం ప్రతిహతామివ ।

దీప్తామివ దిశం కాలే పూజామపహృతామివ || 19.13 ||

167. పద్మినీమివ విధ్వస్తాం హతశూరాం చమూమివ ।

ప్రభామివ తమోధ్వస్తాముపక్షీణామివాపగామ్ || 19.14 ||

168. వేదీమివ పరామృష్టాం శాంతామగ్నిశిఖామివ ।

పార్లమాసీమివ నిశాం రాహుగ్రస్తేందుమండలామ్ || 19.15 ||

169. ఉత్కృష్టపర్లకమలాం విత్రాసితవిహంగమాం ।

హస్తీహస్తపరామృష్టామాకులాం పద్మినీమివ || 19.16 ||

170. పతిశోకాతురాం శుష్కాం నదీం విస్రావితామివ ।

పరయా మృజయా హీనాం కృష్ణపక్షనిశామివ || 19.17 ||

171. సుకుమారీం సుజాతాంగీం రత్నగర్భగృహాలాచితాం ।

తప్యమానామివోష్ణేన మృణాలీమచిరోద్భుతామ్ || 19.18 ||

172. గృహీతామాలితాం స్తమ్భే యూథపేన వినాకృతామ్ ।

నిఃశ్యసన్తిం సుదుఃఖార్తాం గజరాజవధూమివ || 19.19 ||

173. ఏకయా దీర్ఘయా వేణ్యా శోభమానామయత్నతః ।

నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ || 19.20 ||

174. ఉపవాసేన శోకేన ధ్యానేన చ భయేన చ ।

పరిక్షిణాం కృశాం దీనామల్పాహారాం తపోధనామ్ ॥ 19.21 ॥

175. ఆయాచమానాం దుఃఖార్తాం ప్రాంజలిం దేవతామివ ।

భావేన రఘుముఖ్యస్య దశగ్రీవపరాభవమ్ ॥ 19.22 ॥

176. సమీక్షమాణాం రుదతీమనిందితాం

సుపక్షతానూయతశుక్లలోచనామ్ ।

అనువ్రతాం రామమతీవ మైథిలీం

ప్రలోభయామాస వధాయ రావణః ॥ 19.23 ॥

**ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయ ఆదికావ్యే నుందరకాణ్డే**

**ఏకోనవంశః సర్గః**

\*\*\*

- అధార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే వింశః సర్గః  
 స తాం పతివ్రతాం దీనాం నిరానన్దాం తపస్వినీమ్ ।  
 సాకారైర్మధురైర్వాక్యైర్వ్యదర్శయత రావణః ॥ 20.1 ॥
- మాం దృష్ట్వా నాగనాసోరు గూహమానా స్తనోదరమ్ ।  
 అదర్శనమివాత్మనం భయాన్నేతుం త్వమిచ్ఛసి ॥ 20.2 ॥
- కామయే త్వాం విశాలాక్షి బహుమన్యస్వ మాం ప్రియే ।  
 సర్వాఙ్గుణసమ్పన్నే సర్వలోకమనోహరే ॥ 20.3 ॥
- నేహ కేచిన్మనుష్యా వా రాక్షసాః కామరూపిణః ।  
 వ్యపసర్పతు తే సీతే భయం మత్తః సముత్థితమ్ ॥ 20.4 ॥
- స్వధర్మో రక్షసాం భీరు సర్వథైవ న సంశయః ।  
 గమనం వా పరస్త్రిణాం హరణం సంప్రమధ్య వా ॥ 20.5 ॥
- ఏవం చైతదకామాం తు న త్వాం ప్రుక్ష్యామి మైథిలి ।  
 కామం కామః శరీరే మే యథాకామం ప్రవర్తతామ్ ॥ 20.6 ॥
- దేవి నేహ భయం కార్యం మయి విశ్వసిహి ప్రియే ।  
 ప్రణయస్వ చ తత్త్యేన మైవం భూః శోకలాలసా ॥ 20.7 ॥
- ఏకవేణీ ధరాశయ్యా ధ్యానం మలినమమ్బరమ్ ।  
 అస్థానేఽపుష్పవాసశ్చ నైతాన్యాపయికాని తే ॥ 20.8 ॥
- విచిత్రాణి చ మాల్యాని చన్దనాన్యగురూణి చ ।  
 వివిధాని చ వాసాంసి దివ్యాన్యాభరణాని చ ॥ 20.9 ॥
- మహార్ణాణి చ పానాని శయనాన్యాసనాని చ ।  
 గీతం నృత్యం చ వాద్యం చ లభ మాం ప్రాప్య మైథిలి ॥ 20.10 ॥
- స్త్రీరత్నమసి మైవం భూః కురు గాత్రేషు భూషణమ్ ।  
 మాం ప్రాప్య హి కథం సు స్యాస్త్వమనర్థా సువిగ్రహే ॥ 20.11 ॥
- ఇదం తే చారుసజ్ఞాతం యౌవనం వ్యతివర్తతే ।  
 యదతీతం పునర్నైతి స్రోతః శీఘ్రమపామివ ॥ 20.12 ॥

త్వాం కృత్వోపరతో మన్యే రూపకర్తా స విశ్వస్యక్ ।  
న హి రూపోపమా త్వన్యా తవాస్తి శుభదర్శనే ॥ 20. 13 ॥

త్వాం సమాసాద్య వైదేహి రూపయావనశాలినీమ్ ।  
కః పుమానతివర్తేత సాక్షాదపి పితామహః ॥ 20. 14 ॥

యద్యత్ పశ్యామి తే గాత్రం సీతాంశుసదృశాననే ।  
తస్మింస్తస్మిన్ పృథుశ్రోణి చక్షుర్మమ నిబధ్యతే ॥ 20. 15 ॥

భవ మైథిలి భార్యా మే మోహమేనం విసర్జయ ।  
బహ్వీనాముత్తమస్త్రీణాం ఆహృతానామితస్తతః ।  
సర్వాసామేవ భద్రం తే మమాగ్రమహిషీ భవ ॥ 20. 16 ॥

లోకేభ్యో యాని రత్నాని సప్రసూధ్యాహృతాని వై ।  
తాని మే భీరు సర్వాణి రాజ్యం చైతదహం చ తే ॥ 20. 17 ॥

విజిత్య పృథివీం సర్వాం నానానగరమాలినీమ్ ।  
జనకాయ ప్రదాస్యామి తవ హేతోర్విలాసిని ॥ 20. 18 ॥

నేహ పశ్యామి లోకేఽన్యం యో మే ప్రతిబలో భవేత్ ।  
పశ్య మే సుమహద్విర్యమప్రతిద్వన్లమాహవే ॥ 20. 19 ॥

అసకృత్ సంయుగే భగ్నా మయా విమృదితధ్వజాః ।  
అశక్తాః ప్రత్యనీకేషు స్థాతుం మమ సురాసురాః ॥ 20. 20 ॥

ఇచ్ఛయా క్రియతామద్య ప్రతికర్మ తవోత్తమమ్ ॥ 20. 21 ॥

సప్రభాణ్యవసజ్యంతాం తవాజ్ఞే భూషణాని చ ।  
సాధు పశ్యామి తే రూపం సంయుక్తం ప్రతికర్మణా ॥ 20. 22 ॥

ప్రతికర్మాభిసంయుక్తా దాక్షిణ్యేన వరాననే ।  
భుజ్జ్య భోగాన్ యథాకామం పిబ భీరు రమస్య చ ॥ 20. 23 ॥

యథేష్టం చ ప్రయచ్ఛ త్వం పృథివీం వా ధనాని చ ।  
లలస్య మయి విప్రబ్ధా ధృష్టమాజ్ఞాపయస్య చ ।  
మత్ప్రసాదాల్లలన్వ్యాశ్చ లలన్తాం బాన్ధవాస్తవ ॥ 20. 24 ॥

ఋద్ధిం మమానుపశ్య త్వం శ్రియం భద్రే యశశ్చ మే || 20. 25 ||

కిం కరిష్యసి రామేణ సుభగే చీరవాససా ।  
నిక్షిప్తవిజయో రామో గతశ్రీర్వనగోచరః ।  
వ్రతీ స్థణ్ణీలశాయీ చ శక్యే జీవతి వా న వా || 20. 26 ||

న హి వైదేహి రామస్త్వాం ద్రష్టుం వాఽప్యపలప్స్యతే ।  
పురో బలాకైరసిత్తైర్మైర్జ్యోత్స్నామివాపృతామ్ || 20. 27 ||

న చాపి మమ హస్తాత్త్వాం ప్రాప్తుమర్హతి రాఘవః ।  
హిరణ్యకశిపుః కీర్తిమిన్ద్రహస్తగతామివ || 20. 28 ||

చారుస్మితే చారుదతి చారునేత్రే విలాసిని ।  
మనో హరసి మే భీరు సుపర్ణః పన్నగం యథా || 20. 29 ||

క్లిష్టకౌశేయవసనాం తన్వీమప్యనలంకృతామ్ ।  
త్వాం దృష్ట్వా స్వేషు దారేషు రతిం నోపలభామ్యహమ్ || 20. 30 ||

అస్తఃపురనివాసిన్యః స్త్రియః సర్వగుణాన్వితాః ।  
యావన్త్యో మమ సర్వాసామైశ్వర్యం కురు జానకి || 20. 31 ||

మమ హ్యసితకేశాన్తే త్రైలోక్యప్రవరాః స్త్రియః ।  
తాస్త్వాం పరిచరిష్యన్తి శ్రియమస్పృరసో యథా || 20. 32 ||

యాని వైశ్రవణే సుభ్రు రత్నాని చ ధనాని చ ।  
తాని లోకాంశ్చ సుశ్రోణీ మాం చ భుజ్జ్వయథాసుఖమ్ || 20. 33 ||

న రామస్తపసా దేవి న బలేన న విక్రమైః ।  
న ధనేన మయా తుల్యస్తేజసా యశసాఽపి వా || 20. 34 ||

పిబ విహర రమస్వ భుజ్జ్వ భోగాన్ ధననిచయం ప్రదిశామి మేదినీం చ ।  
మయి లల లలనే యథాసుఖం త్వం త్వయి చ సమేత్య లలన్తు బాన్ధవాస్తే || 20. 35 ||

కుసుమితతరుజాలసన్తతాని భ్రమరయుతాని సముద్రతీరజాని ।  
కనకవిమలహారభూషితాఙ్గీ విహర మయా సహ భీరు కాననాని || 20. 36 ||

ఇత్యార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే వింశః సర్గః

అథార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాణ్డే ఏకవింశః సర్గః

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సీతా రౌద్రస్య రక్షసః ।  
ఆర్తా దీనస్వరా దీనం ప్రత్యువాచ శనైర్వచః ॥ 21. 1 ॥

దుఃఖార్తా రుదతీ సీతా వేపమానా తపస్వినీ ।  
చింతయన్తీ వరారోహా పతిమేవ పతివ్రతా ।  
తృణమన్తరతః కృత్వా ప్రత్యువాచ శుచిస్మితా ॥ 21. 2 ॥

నివర్తయ మనో మత్తః స్వజనే క్రియతాం మనః ।  
న మాం ప్రార్థయితుం యుక్తం సుసిద్ధిమివ పాపకృత్ ॥ 21. 3 ॥

అకార్యం న మయా కార్యమేకపత్న్యా విగర్హితమ్ ।  
కులం సంప్రాప్తయా పుణ్యం కులే మహతి జాతయా ॥ 21. 4 ॥

ఏవముక్త్యా తు వైదేహీ రావణం తం యశస్వినీ ।  
రాక్షసం పృష్ఠతః కృత్వా భూయో వచనమబ్రవీత్ ॥ 21. 5 ॥

నాహమౌపయికి భార్యా పరభార్యా సతీ తవ ।  
సాధుధర్మమవేక్షస్వ సాధు సాధువ్రతం చర ॥ 21. 6 ॥

యథా తవ తథాఽన్యేషాం దారా రక్ష్యా నిశాచర ।  
ఆత్మానముపమాం కృత్వా స్వేషు దారేషు రమ్యతామ్ ॥ 21. 7 ॥

అతుష్టం స్వేషు దారేషు చపలం చలితేన్ద్రియమ్ ।  
నయన్తి నికృతి ప్రజ్ఞం పరదారాః పరాభవమ్ ॥ 21. 8 ॥

ఇహ సన్తో న వా సన్తి సతో వా నానువర్తసే ।  
తథా హి విపరీతా తే బుద్ధిరాచారవర్జితా ॥ 21. 9 ॥

వచో మిథ్యాప్రణీతాత్మా పథ్యముక్తం విచక్షణైః ।  
రాక్షసానామభావాయ త్వం వా న ప్రతిపద్యసే ॥ 21. 10 ॥

అకృతాత్మానమాసాద్య రాజానమనయే రతమ్ ।  
సమృద్ధాని వినశ్యన్తి రాష్ట్రాణి నగరాణి చ ॥ 20. 11 ॥

తథేయం త్వాం సమాసాద్య లజ్కా రత్నైఘసఙ్కులా ।  
అపరాధాత్తవైకస్య నచిరాద్విసశిష్యతి ॥ 21. 12 ॥

స్వకృతైర్లన్యమానస్య రావణా దీర్ఘదర్శినః ।  
అభినన్దన్తి భూతాని వినాశే పాపకర్మణః ॥ 21. 13 ॥

ఏవం త్వాం పాపకర్మాణం వక్ష్యన్తి నికృతా జనాః ।  
దిష్ట్యై తద్వ్యసనం ప్రాప్తో రాద్ర ఇత్యేవ హర్షితాః ॥ 21. 14 ॥

శక్యా లోభయితుం నాహమైశ్వర్యేణ ధనేన వా ।  
అనన్యా రాఘవేణాహం భాస్కరేణ ప్రభా యథా ॥ 21. 15 ॥

ఉపధాయ భుజం తస్య లోకనాథస్య సత్కృతమ్ ।  
కథం నామోపధాస్యామి భుజమన్యస్య కస్యచిత్ ॥ 21. 16 ॥

అహమౌపయికి భార్యా తస్యైవ వసుధాపతేః ।  
వ్రతస్నాతస్య ధీరస్య విద్యేవ విదితాత్మనః ॥ 21. 17 ॥

సాధు రావణ రామేణ మాం సమానయ దుఃఖితామ్ ।  
వనే వాశితయా సార్థం కరేణ్యేవ గజాధిపమ్ ॥ 21. 18 ॥

మిత్రమౌపయికం కర్తుం రామః స్థానం పరీష్పతా ।  
వధం చానిచ్ఛతా ఘోరం త్వయాఽసౌ పురుషర్షభః ।  
విదితః స హి ధర్మజ్ఞః శరణాగతవత్సలః ॥ 21. 19 ॥

తేన మైత్రీ భవతు తే యది జీవితుమిచ్ఛసి ।  
ప్రసాదయస్య త్వం చైనం శరణాగతవత్సలమ్ ॥ 21. 20 ॥

మాం చాస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్యాతయితుమర్హసి ॥ 21. 21 ॥

ఏవం హి తే భవేత్ స్వస్తి సప్రదాయ రఘూత్తమే ।  
అన్యథా త్వం హి కుర్వాణో వధం ప్రాప్స్యసి రావణ ॥ 21. 22 ॥

వర్ణయేద్యజ్ఞముత్సృష్టం వర్ణయేదన్తకశ్చిరమ్ ।  
త్వద్విధం తు న సంక్రుద్ధో లోకనాథః స రాఘవః ॥ 21. 23 ॥

రామస్య ధనుషః శబ్దం శ్రోష్యసి త్వం మహాస్వనమ్ ।  
శతక్రతువిసృష్టస్య నిర్ఘోషమశనేరివ ॥ 21. 24 ॥



ఇహ శీఘ్రం సుపర్వాణో జ్వలితాస్యా ఇవోరగాః ।  
ఇషవో నిపతిష్యన్తి రామలక్ష్మణలక్షణాః ॥ 21. 25 ॥

రక్షాంసి పరినిఘ్నంతః పుర్యామస్యాం సమంతతః ।  
అసమ్పాతం కరిష్యన్తి పతంతః కఙ్కవాససః ॥ 21. 26 ॥

రాక్షసేన్ద్రిమహాసర్పాన్ స రామగరుడో మహాన్ ।  
ఉద్ధరిష్యతి వేగేన వైనతేయ ఇవోరగాన్ ॥ 21. 27 ॥

అపనేష్యతి మాం భర్తా త్వత్తః శ్రీఘ్రమరిన్దమః ।  
అసురేభ్యః శ్రియం దీప్తాం విష్ణుస్త్రిభిరివ క్రమైః ॥ 21. 28 ॥

జనస్థానే హతస్థానే నిహతే రక్షసాం బలే ।  
అశక్తేన త్వయా రక్షః కృతమేతదసాధు వై ॥ 21. 29 ॥

ఆశ్రమం తు తయోః శూన్యం ప్రవిశ్య నరసింహయోః ।  
గోచరం గతయోర్భ్రాత్రోరపనీతా త్వయాఽధమ ॥ 21. 30 ॥

న హి గన్ధముపాఘ్రాయ రామలక్ష్మణయోస్త్వయా ।  
శక్యం సన్దర్శనే స్థాతుం శునా శార్దూలయోరివ ॥ 21. 31 ॥

తస్య తే విగ్రహే తాభ్యాం యుగగ్రహణమస్థిరమ్ ।  
వృత్రస్యేవేన్ద్రిబాహుభ్యాం బాహోరేకస్య నిగ్రహః ॥ 21. 32 ॥

క్షీప్రం తవ స నాథో మే రామః సామిత్రిణా సహ ।  
తోయమల్పమివాదిత్యః ప్రాణనాదాస్యతే శరైః ॥ 21. 33 ॥

గిరిం కుబేరస్య గతోఽపధాయ వా సభాం గతో వా వరుణస్య రాజ్ఞః ।  
అసంశయం దాశరథేర్ష మోక్ష్యసే మహాద్రుమః కాలహతోఽశనేరివ ॥ 21. 34 ॥

ఇత్యార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకవింశః సర్గః

అథార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్వావింశః సర్గః

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా పరుషం రాక్షసాధిపః ।  
ప్రత్యువాచ తతః సీతాం విప్రియం ప్రియదర్శనామ్ ॥ 22. 1 ॥

యథా యథా సాన్న్వయితా వశ్యః స్త్రీణాం తథా తథా ।  
యథా యథా ప్రియం వక్తా పరిభూతస్తథా తథా ॥ 22. 2 ॥

సన్నియచ్ఛతి మే క్రోధం త్వయి కామః సముత్థితః ।  
ద్రవతోఽమార్గమాసాద్య హయానివ సుసారథిః ॥ 22. 3 ॥

వామః కామో మనుష్యాణాం యస్మిన్ కిల నిబధ్యతే ।  
జనే తస్మిన్ స్త్యనుక్రోశః స్నేహశ్చ కిల జాయతే ॥ 22. 4 ॥

ఏతస్మాత్కారణాన్న త్వాం ఘాతయామి వరాననే ।  
వధార్హామవమానార్హాం మిథ్యా ప్రవ్రజితే రతామ్ ॥ 22. 5 ॥

పరుషాణీహ వాక్యాని యాని యాని బ్రవీషి మామ్ ।  
తేషు తేషు వధో యుక్తస్తవ మైథిలి దారుణః ॥ 22. 6 ॥

ఏవముక్త్యా తు వైదేహీం రావణో రాక్షసాధిపః ।  
క్రోధసంరమ్భసంయుక్తః సీతాముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 22. 7 ॥

ద్వా మాసా రక్షితవ్యా మే యోఽవధిస్తే మయా కృతః ।  
తతః శయనమారోహ మమ త్వం వరవర్ణిని ॥ 22. 8 ॥

ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాం తు మాసాభ్యాం భర్తారం మామనిచ్ఛతీమ్ ।  
మమ త్వాం ప్రాతరాశార్థమారభన్తే మహానసే ॥ 22. 9 ॥

తాం తర్జ్యమానాం సంప్రేక్ష్య రాక్షసేన్ద్రేణ జానకీమ్ ।  
దేవగర్భవర్చకన్యాస్తా విషేదుర్వికృతేక్షణాః ॥ 22. 10 ॥

ఓషప్రకారైరపరా వక్త్రనేత్రైస్తథాఽపరాః ।  
సీతామాశ్వాసయామాసుస్తర్జితాం తేన రక్షసా ॥ 22. 11 ॥

తాభిరాశ్వాసితా సీతా రావణం రాక్షసాధిపమ్ ।  
ఉవాచాత్మహితం వాక్యం పృత్రశాణ్డీర్యగర్వితమ్ ॥ 22. 12 ॥

నూనం న తే జనః కశ్చిదస్తి నిఃశ్రేయసే స్థితః ।  
నివారయతి యో న త్వాం కర్మణోఽస్మాద్విగర్హితాత్ ॥ 22. 13 ॥

మాం హి ధర్మాత్మనః పత్నీం శచీమివ శచీపతేః ।  
త్వదన్యస్త్రిషు లోకేషు ప్రార్థయేన్మనసాఽపి కః ॥ 22. 14 ॥

రాక్షసాధమ రామస్య భార్యామమితతేజసః ।  
ఉక్తవాససి యచ్ఛాపం క్వ గతస్తస్య మోక్ష్యసే ॥ 22. 15 ॥

యథా దృష్టశ్చ మాతఙ్గః శశశ్చ సహితో వనే ।  
తథా ద్విరదవద్రామస్త్యం నీచ శశవత్ స్మృతః ॥ 22. 16 ॥

స త్వమిక్ష్యాకునాథం వై క్షిపన్నిహ న అజ్ఞసే ।  
చక్షుషోర్విషయం తస్య న తావదుపగచ్ఛసి ॥ 22. 17 ॥

ఇమే తే నయనే క్రూరే విరూపే కృష్ణపిఙ్గలే ।  
క్షితౌ న పతితే కస్మా న్మామనార్య నిరీక్షతః ॥ 22. 18 ॥

తస్య ధర్మాత్మనః పత్నీం స్నుషాం దశరథస్య చ ।  
కథం వ్యాహరతో మాం తే న జిహ్వో వ్యవశీర్యతే ॥ 22. 19 ॥

అసన్దేశాత్తు రామస్య తపసశ్చానుపాలనాత్ ।  
న త్వాం కుర్మి దశగ్రీవ భస్మ భస్మార్హ తేజసా ॥ 22. 20 ॥

నాపహర్తుమహం శక్యా తస్య రామస్య ధీమతః ।  
విధిస్తవ వధార్థాయ విహితో నాత్ర సంశయః ॥ 22. 21 ॥

శూరేణ ధనదభ్రాత్రా బలైః సముదితేన చ ।  
అపోహ్య రామం కస్మాద్ది దారచౌర్యం త్వయా కృతమ్ ॥ 22. 22 ॥

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రావణో రాక్షసాధిపః ।  
వివృత్య నయనే క్రూరే జానకీమన్వవైక్షత ॥ 22. 23 ॥

నీలజీమూతసఙ్కాశో మహాభుజశిరోధరః ।  
సింహసత్త్వగతిః శ్రీమాన్ దీప్తజిహ్వోగ్రలోచనః ॥ 22. 24 ॥

చలాగ్రముకుటప్రాంశుశ్చిత్రమాల్యానులేపనః ।  
రక్తమాల్యామ్బరధరస్తప్తాఙ్గదవిభూషణః ॥ 22. 25 ॥

శ్రోణీసూత్రేణ మహతా మేచకేన సుసంవృతః ।  
అమృతోత్పాదనద్దేన భుజగేనేవ మన్దరః ॥ 22. 26 ॥

తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః ।  
శుశుభేఽచలసఙ్కాశః శృఙ్గాభ్యామివ మన్దరః ॥ 22. 27 ॥

తరుణాదిత్యవర్ణాభ్యాం కుణ్డలాభ్యాం విభూషితః ।  
రక్తపల్లవపుష్పాభ్యా మశోకాభ్యామివాచలః ॥ 22. 28 ॥

స కల్పవృక్షప్రతిమో వసన్త ఇవ మూర్తిమాన్ ।  
శ్మశానచైత్యప్రతిమో భూషితోఽపి భయఙ్కరః ॥ 22. 29 ॥

అవేక్షమాణో వైదేహీం కోప సంరక్తలోచనః ।  
ఉవాచ రావణః సీతాం భుజఙ్గ ఇవ నిఃశ్వుసన్ ॥ 22. 30 ॥

అనయేనాభిసంపన్నమర్థహీనమనువ్రతే ।  
నాశయామ్యహమద్య త్వాం సూర్యః సన్ధ్యామివోజసా ॥ 22. 31 ॥

ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణః శత్రురావణః ।  
సన్నిదేశ తతః సర్వా రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః ॥ 22. 32 ॥

ఏకాక్షీమేకకర్ణాం చ కర్ణప్రవరణాం తథా ।  
గోకర్ణిం హస్తీకర్ణిం చ అమృకర్ణీమకర్ణికామ్ ॥ 22. 33 ॥

హస్తీపాద్యశ్చపాద్యా చ గోపాదీం పాదచూలికామ్ ।  
ఏకాక్షీమేకపాదీం చ పృథుపాదామపాదికామ్ ॥ 22. 34 ॥

అతిమాత్ర శిరోగ్రీవామతిమాత్రకుచోదరీమ్ ।  
అతిమాత్రాస్య నేత్రాం చ దీర్ఘజిహ్వోమజిహ్వికామ్ ॥ 22. 35 ॥

అనాసికాం సింహముఖీం గోముఖీం సూకరీముఖీమ్ ।  
యథా మద్వశగా సీతా క్షిప్రం భవతి జానకీ ।  
తథా కురుత రాక్షస్యః సర్వాః క్షిప్రం సమేత్య చ ॥ 22. 36 ॥

ప్రతిలోమానులోమైశ్చ సామదానాదిభేదనైః ।  
ఆవర్ణయత వైదేహీం దణ్ణస్యోద్యమనేన చ ॥ 22. 37 ॥

ఇతి ప్రతిసమాదిశ్య రాక్షసేన్ద్రః పునః పునః ।  
కామమన్య పరీతాత్మా జానకీం పర్యతర్జయత్ ॥ 22. 38 ॥

ఉపగమ్య తతః క్షిప్రం రాక్షసీ ధాన్యమాలినీ ।  
పరిష్వజ్య దశగ్రీవమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 22. 39 ॥

మయా క్రీడ మహారాజ సీతయా కిం తవానయా ।  
వివర్ణయా కృపణయా మానుష్యా రాక్షసేశ్వర ॥ 22. 40 ॥

నూనమస్యా మహారాజ న దివ్యాన్ భోగసత్తమాన్ ।  
విదధాత్యమరశ్రేష్ఠస్తవ బాహుబలార్జితాన్ ॥ 22. 41 ॥

అకామాం కామయానస్య శరీరముపతప్యతే ।  
ఇచ్ఛంతీం కామయానస్య ప్రీతిర్భవతి శోభనా ॥ 22. 42 ॥

ఏవముక్తస్తు రాక్షస్యా సముత్క్షిప్తస్తతో బలీ ।  
ప్రహసన్ మేఘసఙ్గాశో రాక్షసః స న్యవర్తత ॥ 22. 43 ॥

ప్రస్థితః స దశగ్రీవః కమ్పయన్నివ మేదినీమ్ ।  
జ్వలద్భాస్కరవర్ణాభం ప్రవివేశ నివేశనమ్ ॥ 22. 44 ॥

దేవగన్ధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ సర్వతః ।  
పరివార్య దశగ్రీవం వివిశుస్తద్ గృహోత్తమమ్ ॥ 22. 45 ॥

స మైథిలీం ధర్మ పరామవస్థితాం ప్రవేషమానాం పరిభర్ష్య రావణః ।  
విహాయ సీతాం మదనేన మోహితః స్వమేవ వేశ్మ ప్రవివేశ భాస్వరమ్ ॥ 22. 46 ॥

ఇత్యార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్వావింశః సర్గః

అథార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రయోవింశః సర్గః

ఇత్యుక్త్యా మైథిలీం రాజా రావణః శత్రురావణః ।  
సందిశ్య చ తతః సర్వా రాక్షసీర్నిర్జగామ హ 23. 1 ॥

నిష్క్రాంతే రాక్షసేష్టే తు పునరస్తఃపురం గతే ।  
రాక్షసో భీమరూపాస్తాః సీతాం సమభిదుద్రువుః ॥ 23. 2 ॥

తతః సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః ।  
పరం పరుషయా వాచా వైదేహీమిదమబ్రువన్ ॥ 23. 3 ॥

పౌలస్త్యస్య వరిష్ఠస్య రావణస్య మహాత్మనః ।  
దశగ్రీవస్య భార్యాత్వం సీతే న బహుమన్యసే ॥ 23. 4 ॥

తతస్త్వేకజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।  
ఆమస్త్య క్రోధతామ్రాక్షీ సీతాం కరతలోదరీమ్ ॥ 23. 5 ॥

ప్రజాపతీనాం షణ్ణాం తు చతుర్థో యః ప్రజాపతిః ।

మానసో బ్రహ్మణః పుత్రః పులస్త్య ఇతి విశ్రుతః ॥ 23. 6 ॥

పులస్త్యస్య తు తేజస్వీ మహర్షిర్మానసః సుతః ।  
నామ్నా స విశ్రవా నామ ప్రజాపతి సమప్రభః ॥ 23. 7 ॥

తస్య పుత్రో విశాలాక్షి రావణః శత్రురావణః ।  
తస్య త్వం రాక్షసేష్టస్య భార్యా భవతుమర్హసి ॥ 23. 8 ॥

మయోక్తం చారుసర్వాక్షి వాక్యం కిన్నానుమన్యసే ।  
తతో హరిజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।  
వివర్త్య నయనే కోపాన్మార్జార సదృశేక్షణా ॥ 23. 9 ॥

యేన దేవాస్త్రయస్త్రింశద్దేవరాజశ్చ నిర్జితాః ।  
తస్య త్వం రాక్షసేష్టస్య భార్యా భవతుమర్హసి ॥ 23. 10 ॥

తతస్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ క్రోధమూర్చితా ।  
భర్త్యయన్తీ తదా ఘోరమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 23. 11 ॥

వీర్యోత్పిక్తస్య శూరస్య సజ్ఞామేష్యనివర్తినః ।  
బలినో వీర్యయుక్తస్య భార్యాత్వం కిం న లప్స్యసే ॥ 23. 12 ॥

ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం త్యక్త్వా రాజా మహాబలః ।  
సర్వాసాం చ మహాభాగాం త్వాముపైష్యతి రావణః ॥ 23. 13 ॥

సమృద్ధం స్త్రీసహస్రేణ నానారత్నోపశోభితమ్ ।  
అన్తఃపురం సముత్సృజ్య త్వాముపైష్యతి రావణః ॥ 23. 14 ॥

అన్యా తు వికటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 23. 15 ॥

అసకృద్దేవతా యుద్ధే నాగగన్ధర్వదానవాః ।  
నిర్జితాః సమరే యేన స తే పార్శ్వముపాగతః ॥ 23. 16 ॥

తస్య సర్వసమృద్ధస్య రావణస్య మహోత్మనః ।  
కిమద్య రాక్షసేష్టస్య భార్యాత్వం నేచ్ఛసేఽధమే ।  
తతస్తు దుర్ముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 23. 17 ॥

యస్య సూర్యో న తపతి భీతో యస్య చ మారుతః ।  
న వాతి స్మాయతాపాఙ్గే కిం త్వం తస్య న తిష్ఠసి ॥ 23. 18 ॥

పుష్పవృష్టిం చ తరవో ముముచుర్యస్య వై భయాత్ ।

శైలాశ్చ సుభ్రూః పానీయం జలదాశ్చ యదేచ్ఛతి || 23. 19 ||

తస్య నైర్ఋతరాజస్య రాజరాజస్య భామిని ।  
కిం త్వం న కురుషే బుద్ధిం భార్యార్థే రావణస్య హి || 23. 20 ||

సాధు తే తత్త్వతో దేవి కథితం సాధు భామిని ।  
గృహాణ సుస్మితే వాక్యమన్యథా న భవిష్యసి || 23. 21 ||

ఇత్యార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రయోవింశః సర్గః

అథార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుర్వింశః సర్గః

తతః సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యో వికృతాననాః ।  
పరుషం పరుషా నార్యః ఊచుస్తాం వాక్యమప్రియమ్ || 24. 1 ||

కిం త్వమన్తఃపురే సీతే సర్వభూతమనోహరే ।  
మహార్హశయనోపేతే న వాసమనుమన్యసే || 24. 2 ||

మానుషీ మానుషస్యైవ భార్యాత్వం బహు మన్యసే ।  
ప్రత్యాహర మనో రామాన్న త్వం జాతు భవిష్యసి || 24. 3 ||

త్రైలోక్యవసుభోక్తారం రావణం రాక్షసేశ్వరమ్ ।  
భర్తార ముపసంకమ్య విహరస్వ యథాసుఖమ్ || 24. 4 ||

మానుషీ మానుషం తం తు రామమిచ్ఛసి శోభనే ।  
రాజ్యాద్ భ్రష్టమసిద్ధార్థం విక్లవం త్వమనిద్ధితే || 24. 5 ||

రాక్షసీనాం వచః శ్రుత్వా సీతా పద్మనిభేక్షణా ।  
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యామిదం వచనమబ్రవీత్ || 24. 6 ||

యదిదం లోకవిద్విష్టముదాహరథ సజ్జతాః ।  
నైతన్మనసి వాక్యం మే కిల్బిషం ప్రతిభాతి వః || 24. 7 ||

న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవितుమర్హతి ।  
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః || 24. 8 ||

దీనో వా రాజ్యహీనో వా యో మే భర్తా స మే గురుః ।  
తం నిత్యమనురక్తాస్మి యథా సూర్యం సువర్చలా || 24. 9 ||

యథా శచీ మహాభాగా శక్రం సముపతిష్ఠతి ।  
 అరున్ధతీ వసిష్ఠం చ రోహిణీ శశినం యథా ॥ 24. 10 ॥  
 లోపాముద్రా యథాఽగస్త్యం సుకన్యా చ్యవనం యథా ।  
 సావిత్రీ సత్యవన్తం చ కపిలం శ్రీమతీ యథా ॥ 24. 11 ॥  
 సౌదాసం మదయన్తీవ కేశినీ సగరం యథా ।  
 నైషధం దమయన్తీవ భైమీ పతిమనువ్రతా ।  
 తథాఽహమిక్ష్యాకువరం రామం పతిమనువ్రతా ॥ 24. 12 ॥  
 సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః ।  
 భర్త్యయన్తి స్మ పరుషైర్వాక్యై రావణచోదితాః ॥ 24. 13 ॥  
 అవలీనః స నిర్వాక్యో హనూమాన్ శింశుపాద్రుమే ।  
 సీతాం సన్తర్జయన్తిస్తా రాక్షసీరశ్శణోత్ కపిః ॥ 24. 14 ॥  
 తామభిక్రమ్య సంక్రుద్ధా వేపమానాం సమన్తతః ।  
 భృశం సంలిలిహుర్దిప్తాన్ ప్రలమ్బాన్ దశనచ్ఛదాన్ ॥ 24. 15 ॥  
 ఊచుశ్చ పరమక్రుద్ధాః ప్రగృహ్యోశు పరశ్వధాన్ ।  
 నేయమర్హతి భర్తారం రావణం రాక్షసాధిపమ్ ॥ 24. 16 ॥  
 సంభర్త్యమానా భీమాభీ రాక్షసీభిర్వరాననా ।  
 సా బాష్పముపమార్జన్తి శింశుపాం తాముపాగమత్ ॥ 24. 17 ॥  
 తతస్తాం శింశుపాం సీతా రాక్షసీభిః సమావృతా ।  
 అభిగమ్య విశాలాక్షీ తస్థా శోకపరిప్లుతా ॥ 24. 18 ॥  
 తాం కృశాం దీనవదనాం మలినామ్బురధారిణీమ్ ।  
 భర్త్యయాఞ్చక్రిరే సీతాం రాక్షస్యస్తాం సమన్తతః ॥ 24. 19 ॥  
 తతస్తాం వినతా నామ రాక్షసీ భీమదర్శనా ।  
 అబ్రవీత్ కుపితాకారా కరాలా నిర్లతోదరీ ॥ 24. 20 ॥  
 సీతే పర్యాప్తమేతావద్భర్తుః స్నేహో నిదర్శితః ।  
 సర్వత్రాతికృతం భద్రే వ్యసనాయోపకల్పతే ॥ 24. 21 ॥  
 పరితుష్టాఽస్మి భద్రం తే మానుష స్తే కృతో విధిః ।



మమాపి తు వచః పథ్యం బ్రువన్త్యాః కురు మైథిలి ॥ 24. 22 ॥

రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసామ్ ।  
విక్రాంతం రూపవంతం చ సురేశమివ వాసవమ్ ॥ 24. 23 ॥

దక్షిణం త్యాగశీలం చ సర్వస్య ప్రియదర్శనమ్ ॥ 24. 24 ॥

మానుషం కృపణం రామం త్యక్త్యా రావణమాశ్రయ ।  
దివ్యాఙ్గరాగా వైదేహి దివ్యాభరణభూషితా ॥ 24. 25 ॥

అద్యప్రభృతి సర్వేషాం లోకానామీశ్వరీ భవ ।  
అగ్నేః స్వాహా యథా దేవీ శచీవేష్టస్య శోభనే ।  
కిం తే రామేణ వైదేహి కృపణేన గతాయుషా ॥ 24. 26 ॥

ఏతదుక్తం చ మే వాక్యం యది త్వం న కరిష్యసి ।  
అస్మిన్ ముహూర్తే సర్వాస్త్యాం భక్షయిష్యామహే వయమ్ ॥ 24. 27 ॥

అన్య తు వికటా నామ అమ్బుమానపయోధరా ।  
అబ్రవీత్ కుపితా సీతాం ముష్టిముద్యమ్య గర్జతీ ॥ 24. 28 ॥

బహూన్యప్రియరూపాణి వచనాని సుదుర్మతే ।  
అనుక్రోశాన్ స్మృదుత్వాచ్చ సోధాని తవ మైథిలి ॥ 24. 29 ॥

న చ నః కురుషే వాక్యం హితం కాలపురస్సరమ్ ॥ 24. 30 ॥

ఆనీతాఽసి సముద్రస్య పారమన్వైర్దురాసదమ్ ।  
రావణాన్తఃపురం ఘోరం ప్రవిష్టా చాసి మైథిలి ॥ 24. 31 ॥

రావణస్య గృహే రుద్ధామస్మాభిస్తు సురక్షితామ్ ।  
న త్వాం శక్తః పరిత్రాతుమపి సాక్షాత్ పురన్దరః ॥ 24. 32 ॥

కురుష్య హితవాదిన్యా వచనం మమ మైథిలి ।  
అలమశ్రుప్రసాతేన త్యజ శోకమనర్థకమ్ ॥ 24. 33 ॥

భజ ప్రీతిం ప్రహర్షం చ త్యజైతాం నిత్యదైన్యతామ్ ।  
సీతే రాక్షసరాజేన సహ క్రీడ యథాసుఖమ్ ॥ 24. 34 ॥

జానాసి హి యథా భీరు స్త్రీణాం యౌవనమధ్రువమ్ ।

యావన్న తే వ్యతిక్రామేత్తావత్ సుఖమవాప్సుహి ॥ 24. 35 ॥

ఉద్యానాని చ రమ్యాణి పర్వతోపవనాని చ ।  
సహ రాక్షసరాజేన చర త్వం మదిరేక్షణే ॥ 24. 36 ॥

స్త్రీసహస్రాణి తే సప్త వశే స్థాస్యన్తి సున్దరి ।  
రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసామ్ ॥ 24. 37 ॥

ఉత్పాట్య వా తే హృదయం భక్షయిష్యామి మైథిలి ।  
యది మే వ్యాహృతం వాక్యం న యథావత్ కరిష్యసి ॥ 24. 38 ॥

తతశ్చణ్డోదరీ నామ రాక్షసీ క్రోధమూర్ఛితా ।  
భ్రామయన్తి మహాచ్యూలమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 24. 39 ॥

ఇమాం హరిణలోలాక్షీం త్రాసోత్కమ్పిపయోధరామ్ ।  
రావణేన హృతాం దృష్ట్వా దౌర్హృదో మే మహానభూత్ ॥ 24. 40 ॥

యకృత్ప్రీహమథోత్పీడం హృదయం చ సబన్ధనమ్ ।  
అన్త్రాణ్యసి తథా శీర్షం ఖాదేయమితి మే మతిః ॥ 24. 41 ॥

తతస్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।  
కణ్ఠమస్యా నృశంసాయాః పీడయామ కిమాస్యతే ॥ 24. 42 ॥

నివేద్యతాం తతో రాజ్ఞే మానుషీ సా మృతేతి హ ।  
నాత్ర కశ్చన సన్దేహాః ఖాదతేతి స వక్ష్యతి ॥ 24. 43 ॥

తతస్త్వజాముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।  
విశస్యేమాం తతః సర్వాః సమాన్ కురుత పీలుకాన్ ॥ 24. 44 ॥

విభజామ తతః సర్వా వివాదో మే న రోచతే ।  
పేయమానీయతాం క్షిప్రం లేహ్యముచ్ఛావచం బహు ॥ 24. 45 ॥

తతః శూర్పణఖా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।  
అజాముఖ్యా యదుక్తం హి తదేవ మమ రోచతే ॥ 24. 46 ॥

సురా చానీయతాం క్షీప్రం సర్వశోకవినాశినీ ।  
మానుషం మాంసమాస్వాద్య నృత్యామోఽథ నికుమ్భిలామ్ ॥ 24. 47 ॥

ఏవం సంభర్ష్యమానా సా సీతా సురసుతోపమా ।  
రాక్షసీభిః సుఘోరాభిరైర్యముత్సృజ్య రోదితి ॥ 24. 48 ॥

ఇత్యార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుర్వింశః సర్గః  
అథార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పంచవింశః సర్గః

తథా తాసాం వదంతీనాం పరుషం దారుణం బహు ।  
రాక్షసీనామసామ్యానాం రురోద జనకాత్మజా ॥ 25. 1 ॥

ఏవముక్తా తు వైదేహీ రాక్షసీభిర్మనస్వినీ ।  
ఉవాచ పరమత్రస్తా బాష్పగద్గదయా గిరా ॥ 25. 2 ॥

న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితుమర్హతి ।  
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః ॥ 25. 3 ॥

సా రాక్షసీమధ్యగతా సీతా సురసుతోపమా ।  
న శర్మ లేభే దుఃఖార్తా రావణేన చ తర్జితా ॥ 25. 4 ॥

వేపతే స్మాధికం సీతా విశంతివాఙ్మమాత్మనః ।  
వనే యూథపరిభ్రష్టా మృగీ కోకైరివార్జితా ॥ 25. 5 ॥

సా త్వశోకస్య విపులాం శాఖామాలమ్బ్య పుష్పితామ్ ।  
చింతయామాస శోకేన భర్తారం భగ్నుమానసా ॥ 25. 6 ॥

సా స్నాపయన్తి విపులా స్తనౌ నేత్రజలస్రవైః ।  
చింతయన్తి న శోకస్య తదాఽన్తమధిగచ్ఛతి ॥ 25. 7 ॥

సా వేపమానా పతితా ప్రవాతే కదలీ యథా ।  
రాక్షసీనాం భయత్రస్తా వివర్ణవదనాఽభవత్ ॥ 25. 8 ॥

తస్యాః సా దీర్ఘవిపులా వేపన్త్యా సీతయా తదా ।  
దదృశే కమ్పినీ వేణీ వ్యాలీవ పరిసర్పతీ ॥ 25. 9 ॥

సా నిఃశ్వసన్తి దుఃఖార్తా శోకోపహతచేతనా ।

ఆర్తా వ్యస్థజదశ్రూణీ మైథిలీ విలలాప హా ॥ 25. 10 ॥

హా రామేతి చ దుఃఖార్తా హా పునర్లక్షణేతి చ ।

హా శ్వశ్రు మమ కౌసల్యే హా సుమిత్రేతి భామినీ ॥ 25. 11 ॥

లోకప్రవాదః సత్యోఽయం పణ్డితైః సముదాహృతః ।

అకాలే దుర్లభో మృత్యుః స్త్రియా వా పురుషస్య వా ॥ 25. 12 ॥

యత్రాహమేవం క్రూరాభీ రాక్షసీభిరిహర్షితా ।

జీవామి హీనా రామేణ ముహూర్తమపి దుఃఖితా ॥ 25. 13 ॥

ఏషాఽల్పపుణ్యా కృపణా వినశిష్యామ్యనాథవత్ ।

సముద్రమధ్యే నౌః పూర్ణా వాయువేగైరివాహతా ॥ 25. 14 ॥

భర్తారం తమపశ్యన్తి రాక్షసీవశమాగతా ।

సీదామి ఖలు శోకేన కూలం తోయహతం యథా ॥ 25. 15 ॥

తం పద్మదలపత్రాక్షం సింహవిక్రాంతగామినమ్ ।

ధన్యాః పశ్యన్తి మే నాథం కృతజ్ఞం ప్రియవాదినమ్ ॥ 25. 16 ॥

సర్వథా తేన హీనాయా రామేణ విదితాత్మనా ।

తీక్ష్ణం విషమివాస్వాద్య దుర్లభం మమ జీవితమ్ ॥ 25. 17 ॥

కీదృశం తు మయా పాపం పురా జన్మాన్తరే కృతమ్ ।

యేనేదం ప్రాప్యతే దుఃఖం మయా ఘోరం సుదారుణమ్ ॥ 25. 18 ॥

జీవితం త్యక్తుమిచ్ఛామి శోకేన మహతా వృతా ।

రాక్షసీభిశ్చ రక్ష్యంతా రామో నాసాద్యతే మయా ॥ 25. 19 ॥

ధిగస్తు ఖలు మానుష్యం ధిగస్తు పరవశ్యతామ్ ।

న శక్యం యత్ పరిత్యక్తమాత్మచ్ఛన్దేన జీవితమ్ ॥ 25. 20 ॥

ఇత్యార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పశ్చాదశః సర్గః

**అథార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షడ్వింశః సర్గః**

ప్రసక్తాశ్రుముఖీత్యేవం బ్రువన్తి జనకాత్మజా ।  
అధోముఖముఖీ బాలా విలప్తుముపచక్రమే ॥ 26.1 ॥

ఉన్మత్తేవ ప్రమత్తేవ భ్రాన్తచిత్తేవ శోచతీ ।  
ఉసావృత్తా కిశోరీవ వివేష్టన్తి మహీతలే ॥ 26.2 ॥

రాఘవస్య ప్రమత్తస్య రక్షసా కామరూపిణా ।  
రావణేన ప్రమధ్యాహమానీతా క్రోశతీ బలాత్ ॥ 26.3 ॥

రాక్షసీవశమాపన్నా భర్త్యమానా సుదారుణమ్ ।  
చిన్తయన్తి సుదుఃఖార్తా నాహం జీవితముత్సహే ॥ 26.4 ॥

న హి మే జీవితైరథో నైవార్తైర్న చ భూషణైః ।  
వసన్త్యా రాక్షసీమధ్యే వినా రామం మహారథమ్ ॥ 26.5 ॥

అశ్మసారమిదం నూనమథవాఽప్యజరామరమ్ ।  
హృదయం మమ యేనేదం న దుఃఖేనావశీర్యతే ॥ 26.6 ॥

ధిజ్ఞామనార్యామసతీం యాఽహం తేన వినా కృతా ।  
ముహూర్తమపి రక్షామి జీవితం పాపజీవితా ॥ 26.7 ॥

కా చ మే జీవితే శ్రద్ధా సుఖే వా తం ప్రియం వినా ।  
భర్తారం సాగరాన్తాయా వసుధాయాః ప్రియంవదమ్ ॥ 26.8 ॥

భిద్యతాం భక్ష్యతాం వాఽపి శరీరం విస్సజామ్యహమ్ ।  
న చాప్యహం చిరం దుఃఖం సహేయం ప్రియవర్జితా ॥ 26.9 ॥

చరణేనాపి సవ్యేన న స్పృశేయం నిశాచరమ్ ।  
రావణం కిం పునరహం కామయేయం విగర్జితమ్ ॥ 26.10 ॥

ప్రత్యాఖ్యాతం న జానాతి నాత్మానం నాత్మనః కులమ్ ।  
యో నృశంసస్వభావేన మాం ప్రార్థయితుమిచ్ఛతి ॥ 26.11 ॥

భిన్నా భిన్నా విభక్తా వా దీప్తేవాగ్నౌ ప్రదీపితా ।  
రావణం నోపతిష్ఠేయం కిం ప్రలాపేన వశ్చిరమ్ ॥ 26.12 ॥

ఖ్యాతః ప్రాజ్ఞః కృతజ్ఞశ్చ సానుక్రోశశ్చ రాఘవః ।  
సద్వృత్తో నిరనుక్రోశః శంకే మద్భాగ్యసంక్షయాత్ ॥ 26.13 ॥

రాక్షసానాం సహస్రాణి జనస్థానే చతుర్దశ ।  
యేనైకేన నిరస్తాని స మాం కిం నాభిపద్యతే ॥ 26.14 ॥

నిరుద్ధా రావణేనాహమల్పవీర్యేణ రక్షసా ।  
సమర్థః ఖలు మే భర్తా రావణం హస్తుమాహవే ॥ 26.15 ॥

విరాధో దణ్డాకారణ్యే యేన రాక్షసపుంగవః ।  
రణే రామేణ నిహతః స మాం కిం నాభిపద్యతే ॥ 26.16 ॥

కామం మధ్యే సముద్రస్య లంకేయం దుష్ప్రధర్షణా ।  
న తు రాఘవబాణానాం గతి రోధీహ విద్యతే ॥ 26.17 ॥

కింతు తత్కారణం యేన రామో దృఢపరాక్రమః ।  
రక్షసాఽపహృతాం భార్యామిష్టాం నాభ్యవపద్యతే ॥ 26.18 ॥

ఇహస్థాం మాం న జానీతే శంకే లక్ష్మణపూర్వజః ।  
జానన్నపి హి తేజస్వీ ధర్షణం మర్షయిష్యతి ॥ 26.19 ॥

హృతేతి యోఽధిగత్వా మాం రాఘవాయ నివేదయేత్ ।  
గృధ్రరాజోఽపి స రణే రావణేన నిపాతితః ॥ 26.20 ॥

కృతం కర్మ మహత్తేన మాం తథాఽభ్యవపద్యతా ।  
తిష్ఠతా రావణద్వన్వే వృద్ధేనాపి జటాయుషా ॥ 26.21 ॥

యది మామిహ జానీయాద్వర్తమానాం స రాఘవః ।  
అద్య బాణైరభిక్రుద్ధః కుర్యాల్లోకమరాక్షసమ్ ॥ 26.22 ॥

విధమేచ్ఛ పురీం లంకాం శోషయేచ్ఛ మహేందధిమ్ ।

రావణస్య చ నీచస్య కీర్తిం నామ చ నాశయేత్ || 26.23 ||

తతో నిహతనాథానాం రాక్షసీనాం గృహే గృహే ।

యథాఽహమేవం రుదతీ తథా భూయో న సంశయః || 26.24 ||

అన్విష్య రక్షసాం లంకాం కుర్యాద్ రామః సలక్షణః ।

న హి తాభ్యాం రిపుర్దృష్టో ముహూర్తమపి జీవతి || 26.25 ||

చితాధూమాకులపథా గృధ్రమణ్డలసంకులా ।

అచిరేణ తు లంకేయం శ్మశానసదృశీ భవేత్ || 26.26 ||

అచిరేణైవ కాలేన ప్రాప్స్వామ్యేవ మనోరథమ్ ।

దుష్ప్రస్థానోఽయమాఖ్యాతి సర్వేషాం వో విపర్యయమ్ || 26.27 ||

యాదృశానీహ దృశ్యన్తే లంకాయామశుభాని వై ।

అచిరేణ తు కాలేన భవిష్యతి హతప్రభా || 26.28 ||

నూనం లంకా హతే పాపే రావణే రాక్షసాధమే ।

శోషం యాస్యతి దుర్ధర్షా ప్రమదా విధవా యథా || 26.29 ||

పుణ్యోత్సవసముత్థా చ నష్టభర్త్రీ సరాక్షసీ ।

భవిష్యతి పురీ లంకా నష్టభర్త్రీ యథాఽఙ్గనా || 26.30 ||

నూనం రాక్షసకన్యానాం రుదన్తీనాం గృహే గృహే ।

శ్రోష్యామి నచిరాదేవ దుఃఖార్తానామిహ ధ్వనిమ్ || 26.31 ||

సాన్ధికారా హతద్యోతా హతరాక్షసపుంగవా ।

భవిష్యతి పురీ లంకా నిర్లగ్నా రామసాయకైః || 26.32 ||

యది నామ స శూరో మాం రామో రక్షాన్తలోచనః ।

జానీయాద్ వర్తమానాం హి రావణస్య నివేశనే || 26.33 ||

అనేన తు నృశంసేన రావణేనాధమేన మే ।

సమయో యస్తు నిర్దిష్టస్తస్య కాలోఽయమాగతః || 26.34 ||

అకార్యం యే న జానన్తి నైర్ఋతాః పాపకారిణః ।  
అధర్మాత్తు మహోత్పాతో భవిష్యతి హి సామ్రుతమ్ ॥ 26.35 ॥

నైతే ధర్మం విజానన్తి రాక్షసాః పిశితాశనాః ।  
ధ్రువం మాం ప్రాతరాశార్థే రాక్షసః కల్పయిష్యతి ॥ 26.36 ॥

సాఽహం కథం కరిష్యామి తం వినా ప్రియదర్శనమ్ ।  
రామం రక్షాన్తనయనమపశ్యన్తి సుదుఃఖితా ॥ 26.37 ॥

యది కశ్చిత్ ప్రదాతా మే విషస్యాద్య భవేదిహ ।  
క్షీప్రం వైవస్వతం దేవం పశ్యేయం పతినా వినా ॥ 26.38 ॥

నాజానాజ్ఞీవతిం రామః స మాం లక్ష్మణపూర్వజః ।  
జానన్తా తౌ న కుర్యాతాం నోర్వ్యాం హి మమ మార్గణమ్ ॥ 26.39 ॥

నూనం మమైవ శోకేన స వీరో లక్ష్మణాగ్రజః ।  
దేవలోకమితోయాతస్త్వక్త్వా దేహం మహీతలే ॥ 26.40 ॥

ధన్యా దేవాః సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।  
మమ పశ్యన్తి యే నాథం రామం రాజీవలోచనమ్ ॥ 26.41 ॥

అథవా న హి తస్యార్థో ధర్మకామస్య ధీమతః ।  
మయా రామస్య రాజర్షేర్భార్యయా పరమాత్మనః ॥ 26.42 ॥

దృశ్యమానే భవేత్ ప్రీతిః సౌహృదం నాస్త్యపశ్యతః ।  
నాశయన్తి కృతఘ్నాస్తు న రామో నాశయిష్యతి ॥ 26.43 ॥

కిన్ను మే న గుణాః కేచిత్ కిం వా భాగ్యక్షయో మమ ।  
యాఽహం సీదామి రామేణ హీనా ముఖ్యేన భామినీ ॥ 26.44 ॥

శ్రేయో మే జీవితాన్మర్తం విహీనాయా మహాత్మనః ।  
రామాదక్లిష్టచారిత్రాచ్ఛరాచ్ఛత్రునిబర్హణాత్ ॥ 26.45 ॥

అథవా న్యస్తశస్త్రా తౌ వనే మూలఫలాశినౌ ।



భ్రాతరో హి నరశ్రేష్ఠౌ సంవృత్తౌ వనగోచరో || 26.46 ||

అథవా రాక్షసేన్ద్రేణ రావణేన దురాత్మనా ।

చద్మనా సాదితౌ శూరో భ్రాతరో రామలక్ష్మణౌ || 26.47 ||

సాఽహమేవం గతే కాలే మర్తమిచ్ఛామి సర్వథా ।

న చ మే విహితో మృత్యురస్మిన్ దుఃఖేఽపి వర్తతి || 26.48 ||

ధన్యాః ఖలు మహాత్మానో మునయస్త్వక్తిల్బిషాః ।

జితాత్మానో మహాభాగా యేషాం న స్తః ప్రియాప్రియే || 26.49 ||

ప్రియాన్న సంభవేద్దుఃఖమప్రియాదధికం భయమ్ ।

తాభ్యాం హి యే వియుజ్యన్తే నమస్తేషాం మహాత్మనామ్ || 26.50 ||

సాఽహం త్యక్తా ప్రియేణేహ రామేణ విదితాత్మనా ।

ప్రాణాంస్త్వక్ష్యామి పాపస్య రావణస్య గతా వశమ్ || 26.51 ||

ఇత్యార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షష్ఠింశః సర్గః

అథార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తవింశః సర్గః

ఇత్యుక్తాః సీతయా ఘోరా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః ।

కాశ్చిజ్జగుస్తదాఖ్యాతుం రావణస్య తరస్వినః || 27.1 ||

తతః సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యో ఘోరదర్శనాః ।

పునః పరుషమేకార్థమనర్థార్థమథాబ్రువన్ || 27.2 ||

అద్యేదానీం తవానార్యే సీతే పాపవినిశ్చయే ।

రాక్షస్యో భక్షయిష్యన్తి మాంసమేతద్యథాసుఖమ్ || 27.3 ||

సీతాం తాభిరనార్యాభిర్దృష్ట్వా సన్తర్జితాం తదా ।

రాక్షసీ త్రిజటా వృద్ధా శయానా వాక్యమబ్రవీత్ || 27.4 ||

ఆత్మానం ఖాదతానార్యా న సీతాం భక్షయిష్యథ ।

జనకస్య సుతామిష్టాం స్నుషాం దశరథస్య చ || 27.5 ||

స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః ।  
రాక్షసానామభావాయ భర్తురస్యా భవాయ చ ॥ 27.6 ॥

ఏవముక్తాస్త్రిజటయా రాక్షస్యః క్రోధమూర్చితాః ।  
సర్వా ఏవాబ్రువన్ భీతాస్త్రిజటాం తామిదం వచః ॥  
కథయస్వ త్వయా దృష్టః స్వప్నోఽయం కీదృశో నిశి ॥ 27.7 ॥

తాసాం శ్రుత్వా తు వచనం రాక్షసీనాం ముఖాచ్ఛ్యుతమ్ ।  
ఉవాచ వచనం కాలే త్రిజటా స్వప్నసంశ్రితమ్ ॥ 27.8 ॥

గజదంతమయీం దివ్యాం శిబికామంతరిక్షగామ్ ॥ 27.9 ॥

యుక్తాం హంససహస్రేణ స్వయమాస్థాయ రాఘవః ।  
శుక్లమాల్యామ్బరధరో లక్ష్మణేన సహాగతః ॥ 27.10 ॥

స్వప్నే చాద్య మయా దృష్టా సీతా శుక్లామ్బరావృతా ।  
సాగరేణ పరిక్షిప్తం శ్వేతం పర్వతమాస్థితా ॥  
రామేణ సజ్గతా సీతా భాస్కరేణ ప్రభా యథా ॥ 27.11 ॥

రాఘవశ్చ మయా దృష్టశ్చతుర్దంతం మహాగజమ్ ।  
ఆరూఢః శైలసంకాశం చచార సహలక్ష్మణః ॥ 27.12 ॥

తతస్త్తా నరశార్దూలా దీప్యమానా స్వతేజసా ।  
శుక్లమాల్యామ్బరధరా జానకీం పర్యుపస్థితా ॥ 27.13 ॥

తతస్తస్య నగస్యాగ్రే హ్యోకాశస్థస్య దన్తినః ।  
భర్తా పరిగృహీతస్య జానకీ స్కన్ధమాశ్రితా ॥ 27.14 ॥

భర్తురఙ్కాత్ సముత్పత్య తతః కమలలోచనా ।  
చన్ధసూర్యౌ మయా దృష్టౌ పాణినా పరిమార్జితీ ॥ 27.15 ॥

తతస్త్తాభ్యాం కుమారాభ్యామాస్థితః స గజోత్తమః ।  
సీతయా చ విశాలాక్ష్యా లంకాయా ఉపరి స్థితః ॥ 27.16 ॥

పాణ్డురర్షభయుక్తేన రథేనాష్టయుజా స్వయమ్ ।  
ఇహెలాపయాతః కాకుత్స్థః సీతయా సహ భార్యయా ॥ 27.17 ॥

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ వీర్యవాన్ ॥ 27.18 ॥

ఆరుహ్య పుష్పకం దివ్యం విమానం సూర్యసన్నిభమ్ ।  
ఉత్తరాం దిశమాలోక్య జగామ పురుషోత్తమః ॥ 27.19 ॥

ఏవం స్వప్నే మయా దృష్టో రామో విష్ణుపరాక్రమః ।  
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ భార్యయా ॥ 27.20 ॥

న హి రామో మహాతేజాః శక్యో జేతుం సురాసురైః ।  
రాక్షసైర్వాఽపి చాన్వైర్వా స్వర్గః పాపజనైరివ ॥ 27.21 ॥

రావణశ్చ మయా దృష్టః క్షీతో తైలసముక్షితః ।  
రక్తవాసాః పిబన్ మత్తః కరవీరకృతస్రజః ॥ 27.22 ॥

విమానాత్ పుష్పకాదద్య రావణః పతితో భువి ।  
కృష్యమాణః స్త్రియా దృష్టో ముణ్డః కృష్ణామ్బరః పునః ॥ 27.23 ॥

రథేన ఖరయుక్తేన రక్తమాల్యానులేపనః ।  
పిబంస్తైలం హసన్ నృత్యన్ భ్రాన్తచిత్తాకులేన్ద్రియః ॥  
గర్దభేన యయౌ శీఘ్రం దక్షిణాం దిశమాస్థితః ॥ 27.24 ॥

పునరేవ మయా దృష్టో రావణో రాక్షసేశ్వరః ।  
పతితోఽవాక్చిరా భూమౌ గర్దభాత్ భయమోహితః ॥ 27.25 ॥

సహసోత్థాయ సన్రూఢ్నో భయార్తో మదవిహ్వలః ।  
ఉన్మత్త ఇవ దిగ్వాసా దుర్వాక్యం ప్రలపన్ బహు ॥ 27.26 ॥

దుర్గన్ధం దుస్సహం ఘోరం తిమిరం నరకోపమమ్ ।  
మలపఙ్కం ప్రవిశ్యాశు మగ్నస్తత్ర స రావణః ॥ 27.27 ॥

కణ్ఠే బద్ధ్యా దశగ్రీవం ప్రమదా రక్తవాసినీ ।

కాలీ కర్ణమలిస్తాక్షీ దిశం యామ్యాం ప్రకర్షతి ॥ 27.28 ॥

వీవం తత్ర మయా దృష్టః కుమ్భకర్ణో నిశాచరః ।

రావణస్య సుతాః సర్వే దృష్టాస్తైలసముక్షితాః ॥ 27.29 ॥

వరాహేణ దశగ్రీవః శింశుమారేణ చేన్ద్రజిత్ ।

ఉన్ద్రేణ కుమ్భకర్ణశ్చ ప్రయాతో దక్షిణాం దిశమ్ ॥ 27.30 ॥

ఏకస్తత్ర మయా దృష్టః శ్వేతచ్ఛత్రో విభీషణః ॥ 27.31 ॥

శుక్లమాల్యామ్బరధరః శుక్లగన్ధానులేపనః ।

శంఖదున్దుభినిరోఽఘ్నేర్పత్తగీతైరలంకృతః ॥ 27.32 ॥

ఆరుహ్య శైలసంకాశం మేఘస్తనితనిఃస్వనమ్ ।

చతుర్దంతం గజం దివ్యమాస్తే తత్ర విభీషణః ॥

చతుర్భిః సచివైః సార్థం వైహాయసముపస్థితః ॥ 27.33 ॥

సమాజశ్చ మయా దృష్టో గీతవాదిత్రనిఃస్వనః ।

పిబతాం రక్తమాల్యానాం రక్షసాం రక్తవాససామ్ ॥ 27.34 ॥

లంకా చేయం పురీ రమ్యా సవాజిరథకుంజరా ।

సాగరే పతితా దృష్టా భగ్నుగోపురతోరణా ॥ 27.35 ॥

లంకా దృష్టా మయా స్వప్నే రావణేనాభిరక్షితా ।

దగ్ధా రామస్య దూతేన వానరేణ తరస్వినా ॥ 27.36 ॥

పీత్వా తైలం ప్రవృత్తాశ్చ ప్రహసంతో మహాస్వనాః ।

లంకాయాం భస్మరూక్షాయాం ప్రవిష్టా రాక్షసస్త్రియః ॥ 27.37 ॥

కుమ్భకర్ణాదయశ్చేమే సర్వే రాక్షసపుంగవాః ।

రక్తం నివసనం గృహ్య ప్రవిష్టా గోమయవ్రాదే ॥ 27.38 ॥

అపగచ్ఛత నశ్యద్ధ్వం సీతామాప స రాఘవః ।

ఘాతయేత్ పరమామర్షీ సర్వైః సార్థం హి రాక్షసైః ॥ 27.39 ॥

ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం వనవాసమనువ్రతామ్ ।  
భర్తృతాం తర్జితాం వాఽపి నానుమంస్యతి రాఘవః ॥ 27.40 ॥

తదలం క్రూరవాక్యైర్వః సాన్త్యమేవాభిధీయతామ్ ।  
అభియాచామ వైదేహీమేతద్ధి మమ రోచతే ॥ 27.41 ॥

యస్యామేవంవిధః స్వప్నో దుఃఖితాయాం ప్రదృశ్యతే ।  
సా దుఃఖైర్వివిధైర్ముక్తా ప్రియం ప్రాప్నోత్యనుత్తమమ్ ॥ 27.42 ॥

భర్తృతామపి యాచధ్వం రాక్షస్యః కిం వివక్షయా ॥  
రాఘవాద్ధి భయం ఘోరం రాక్షసానాముపస్థితమ్ ॥ 27.43 ॥

ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా ।  
అలమేషా పరిత్రాతుం రాక్షస్యో మహతో భయాత్ ॥ 27.44 ॥

అపి చాస్యా విశాలాక్ష్యా న కించిదుపలక్షయే ।  
విరూపమపి చాఙ్గేషు సుసూక్ష్మమపి లక్షణమ్ ॥ 27.45 ॥

ఛాయావైగుణ్యమాత్రం తు శక్యే దుఃఖముపస్థితమ్ ।  
అదుఃఖార్హామిమాం దేవీం వైహోయసముపస్థితామ్ ॥ 27.46 ॥

అర్థసిద్ధిం తు వైదేహ్యః వశ్యామ్యహముపస్థితామ్ ।  
రాక్షసేన్ద్రవినాశం చ విజయం రాఘవస్య చ ॥ 27.47 ॥

నిమిత్తభూతమేతత్తు శ్రోతుమస్యా మహాత్ ప్రియమ్ ॥ 27.48 ॥

దృశ్యతే చ స్ఫురచ్ఛక్తుః పద్మపత్రమివాయతమ్ ।  
ఈషచ్ఛ హృషితో వాఽస్యా దక్షిణాయా హ్యదక్షిణః ॥ 27.49 ॥

అకస్మాదేవ వైదేహ్య బాహురేకః ప్రకమ్పతే ।  
కరేణుహస్తప్రతిమః సవ్యశ్చోరురనుత్తమః ॥  
వేపమానః సూచయతి రాఘవం పురతః స్థితమ్ ॥ 27.50 ॥

పక్షీ చ శాఖానిలయః ప్రహృష్టః పునః పునశ్చోత్తమసాన్త్యవాదీ ।

సుస్వాగతాం వాచముదీరయానః పునః పునశ్చోదయతీవ హృష్టః ॥ 27.51 ॥

ఇత్యార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణే సప్తవింశః సర్గః

అథార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టావింశః సర్గః

సా రాక్షసేన్ద్రస్య వచో నిశమ్య తద్రావణస్యాప్రియమప్రియార్తా ।

సీతా వితత్రాస యథా వనాన్తే సింహాభిపన్నా గజరాజకన్యా ॥ 28.1 ॥

సా రాక్షసీమధ్యగతా చ భీరుర్వాగ్భిర్భృశం రావణతర్జితా చ ।

కాన్తారమధ్యే విజనే విసృష్టా బాలేవ కన్యా విలలాప సీతా ॥ 28.2 ॥

సత్యం బతేదం ప్రవదన్తి లోకే నాకాలమృత్యుర్భవతీతి సన్తః ।

యత్రాహమేవం పరిభర్త్యమానా జీవామి కించిత్క్షణమప్యపుణ్యా ॥ 28.3 ॥

సుఖాద్విహీనం బహుదుఃఖపూర్ణమిదం తు నూనం హృదయం స్థిరం మే ।

విశీర్యతే యన్న సహస్రధా౨ద్య వజ్రాహతం శృంగమివాచలస్య ॥ 28.4 ॥

నైవాస్తి దోషం మమ నూనమత్ర వధ్యా౨హమస్యాప్రియదర్శనస్య ।

భావం నచాస్యాహమనుప్రదాతుమలం ద్విజో మన్తమివాద్విజాయ ॥ 28.5 ॥

నూనం మమాఙ్గాన్యచిరాదనార్యః శస్త్రైః శితైశ్చేత్యతి రాక్షసేన్ద్రః ।

తస్మిన్ననాగచ్ఛతి లోకనాథే గర్భస్థజన్తోరివ శల్యకృన్తః ॥ 28.6 ॥

దుఃఖం బతేదం మమ దుఃఖితాయా మాసౌ చిరాయాధిగమిష్యతో ద్వౌ ।

బద్ధస్య వధ్యస్య తథా నిశాన్తే రాజాపరాధాదివ తస్కరస్య ॥ 28.7 ॥

హో రామ హో లక్ష్మణ హో సుమిత్రే హో రామమాతః సహ మే జనన్యా ।

ఏషా విపద్యామ్యహమల్పభాగ్యా మహార్ణవే నౌరివ మూఢవతా ॥ 28.8 ॥

తరస్వినౌ ధారయతా మృగస్య సత్వేన రూపం మనుజేన్ద్రపుత్రౌ ।

నూనం విశస్తౌ మమ కారణా త్తై సింహర్షభౌ ద్వావివ వైద్యుతేన ॥ 28.9 ॥

నూనం స కాలో మృగరూపధారీ మామల్పభాగ్యాం లలుభే తదానీమ్ ।

యత్రార్యపుత్రం విససర్జ మూఢా రామానుజం లక్ష్మణపూర్వజం చ ॥ 28.10 ॥

హో రామ సత్యవ్రత దీర్ఘబాహో హో పూర్ణచంద్రప్రతిమానవక్త్ర ।  
హో జీవలోకస్య హితః ప్రియశ్చ వధ్యాం న మాం వేత్సి హి రాక్షసానామ్ ॥ 28.11 ॥

అనన్యదేవత్వమియం క్షమా చ భూమౌ చ శయ్యా నియమశ్చ ధర్మే ।  
పతివ్రతాత్వం విఫలం మమేదం కృతం కృతఘ్నేష్వివ మానుషాణామ్ ॥ 28.12 ॥

మోఘో హి ధర్మశ్చరితో మయాఽయం తథైకపత్నీత్వమిదం నిరర్థమ్ ।  
యా త్వాం న పశ్యామి కృశా వివర్ణా హీనా త్వయా సజ్జమనే నిరాశా ॥ 28.13 ॥

పితుర్నిదేశం నియమేన కృత్వా వనాన్నివృత్తశ్చరితవ్రతశ్చ ।  
స్త్రీభిస్తు మన్యే విపులేక్షణాభిష్టం రంస్యసే వీతభయః కృతార్థః ॥ 28.14 ॥

అహం తు రామ త్వయి జాతకామా చిరం వినాశాయ నిబద్ధభావా ।  
మోఘం చరిత్వాఽథ తపో వ్రతం చ త్యక్త్వామి ధిగ్ జీవితమల్పభాగ్యా ॥ 28.15 ॥

సా జీవితం క్షీప్రమహం త్యజేయం విషేణ శస్త్రేణ శితేన వాఽపి ।  
విషస్య దాతా న హి మేఽస్తి కశ్చిచ్ఛస్త్రస్య వా వేశ్మని రాక్షసస్య ॥ 28.16 ॥

ఇతీవ దేవీ బహుధా విలప్య సర్వాత్మనా రామమనుస్మరన్తి ।  
ప్రవేపమానా పరిశుష్కవక్త్రా నగోత్తమం పుష్పితమాససాద ॥ 28.17 ॥

శోకాభితప్తా బహుధా విచిన్త్య సీతాఽథ వేణ్యుర్ధ్రధనం గృహీత్వా ।  
ఉద్బుధ్య వేణ్యుర్ధ్రధనేన శీఘ్రమహం గమిష్యామి యమస్య మూలమ్ ॥ 28.18 ॥

ఉపస్థితా సా మృదుసర్వగాత్రా శాఖాం గృహీత్వాఽథ నగస్య తస్య । 28.19 ॥

తస్యాస్తు రామం ప్రవిచిన్తయన్త్యా రామానుజం స్వం చ కులం శుభాఙ్గాః ।  
శోకానిమిత్తాని తథా బహూని ధైర్యార్జితాని ప్రవరాణి లోకే ।

ప్రాదుర్నిమిత్తాని తదా బభూవుః పురాఽపి సిద్ధాన్యపలక్షితాని ॥ 28.20 ॥

ఇత్యార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టావింశః సర్గః

అథార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకోనత్రింశః సర్గః

తథాగతాం తాం వ్యథితామనిన్దితాం వ్యపేతహర్షాం పరిదీనమానసామ్ ।



శుభాం నిమిత్తాని శుభాని భేజిరే నరం శ్రియా జుష్టమివోపజీవినః ॥ 29.1 ॥

తస్యాః శుభం వామమరాలపక్షరాజీవృతం కృష్ణవిశాలశుక్లమ్ ।  
ప్రాస్పన్దతైకం నయనం సుకేశ్యా మీనాహతం పద్మమివాభితామ్రమ్ ॥ 29.2 ॥

భుజశ్చ చార్వశ్చీతపీనవృత్తః పరార్ధ్యకాలాగరుచన్దనార్హః ।  
అనుత్తమేనాధ్యుషితః ప్రియేణ చిరేణ వామః సమవేపతాశు ॥ 29.3 ॥

గజేన్ద్రహస్తప్రతిమశ్చ పీనస్తయోర్ద్యయోః సంహతయోః సుజాతః ।  
ప్రాస్పన్దమానః పునరూరురస్యా రామం పురస్తాత్ స్థితమాచచక్షే ॥ 29.4 ॥

శుభం పునర్దేమసమానవర్ణమీషద్రజోధ్వస్తమివామలాక్ష్యాః ।  
వాసః స్థితాయాః శిఖరాగ్రదత్యాః కించిత్ పరిస్రంసత చారుగాత్ర్యాః ॥ 29.5 ॥

ఏతైర్నిమిత్తైరపరైశ్చ సుభ్రూః సంబోధితా ప్రాగపి సాధు సిద్ధైః ।  
వతాతపక్లాన్తమివ ప్రనష్టం వర్షేణ బీజం ప్రతిసంజహర్ష ॥ 29.6 ॥

తస్యాః పునర్బిమ్బఫలాధరోష్ఠం స్వక్షీభ్రు కేశాన్తమరాలపక్షమ్ ।  
వక్త్రం బభాసే సితశుక్లదంష్ట్రం రాహూర్ముఖాచ్ఛ్రవ్ణ ఇవ ప్రముక్తః ॥ 29.7 ॥

సా వీతశోకా వ్యపనీతతప్త్రీ శాన్తజ్వరా హర్షవివృద్ధసత్త్వా ।  
అశోభతార్యా వదనేన శుక్లే శీతాంశునా రాత్రిరివోదితేన ॥ 29.8 ॥

ఇత్యార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణే ఏకోనత్రింశః సర్గః

అథార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్ణే త్రింశః సర్గః

హనుమానపి విశ్రాన్తః సర్వం శుశ్రావ తత్త్వతః ।  
సీతాయా స్త్రిజటాయాశ్చ రాక్షసీనాం చ తర్జనమ్ ॥ 30.1 ॥

అవేక్షమాణస్తాం దేవీం దేవతామివ నన్దనే ।  
తతో బహువిధాం చిన్తాం చిన్తయామాస వానరః ॥ 30.2 ॥

యాం కపీనాం సహస్రాణి సుబహూన్యయుతాని చ ।  
దిక్షు సర్వాసు మార్గన్తే సేయమాసాదితా మయా ॥ 30.3 ॥



చారేణ తు సుయుక్తేన శత్రోః శక్తిమవేక్షతా ।  
గూఢేన చరతా తావదవేక్షితమిదం మయా ॥ 30.4 ॥

రాక్షసానాం విశేషశ్చ పురీ చేయమవేక్షితా ।  
రాక్షసాధిపతేరస్య ప్రభావో రావణస్య చ ॥ 30.5 ॥

యుక్తం తస్యాప్రమేయస్య సర్వసత్త్వదయావతః ।  
సమాశ్వాసయితుం భార్యాం పతిదర్శనకాంక్షిణీమ్ ॥ 30.6 ॥

అహమాశ్వాసయామ్యేనాం పూర్ణచన్ద్రనిభాననామ్ ।  
అదృష్టదుఃఖాం దుఃఖార్తాం దుఃఖస్యాన్తమగచ్ఛతీమ్ ॥ 30.7 ॥

యద్యప్యహమిమాం దేవీం శోకోపహతచేతనామ్ ।  
అనాశ్వాస్య గమిష్యామి దోషవద్ గమనం భవేత్ ॥ 30.8 ॥

గతే హి మయి తత్రేయం రాజపుత్రీ యశస్వినీ ।  
పరిత్రాణమవిన్దన్తి జానకీ జీవితం త్యజేత్ ॥ 30.9 ॥

మయా చ స మహాబాహుః పూర్ణచన్ద్రనిభాననః ।  
సమాశ్వాసయితుం న్యాయ్యః సీతాదర్శనలాలసః ॥ 30.10 ॥

నిశాచరీణాం ప్రత్యక్షమనర్హం చాపి భాషణమ్ ।  
కథం ను ఖలు కర్తవ్యమిదం కృచ్ఛగతో హ్యహమ్ ॥ 30.11 ॥

అనేన రాత్రిశేషేణ యది నాశ్వాస్యతే మయా ।  
సర్వథా నాస్తి సన్దేహః పరిత్యక్ష్వతి జీవితమ్ ॥ 30.12 ॥

రామశ్చ యది పృచ్ఛేన్మాం కిం మాం సీతాబ్రవీద్వచః ।  
కిమహం తం ప్రతిబ్రూయామసమ్భాష్య సుమధ్యమామ్ ॥ 30.13 ॥

సీతాసన్దేశరహితం మామితస్త్వరయా గతమ్ ।  
నిర్దోహదపి కాకుత్స్థః క్రుద్ధస్త్రీవ్రేణ చక్షుషా ॥ 30.14 ॥

యది చోద్యో జయిష్యామి భర్తారం రామకారణాత్ ।  
వ్యర్థమాగమనం తస్య ససైన్యస్య భవిష్యతి ॥ 30.15 ॥

అన్తరం త్వహమాసాద్య రాక్షసీనామిహ స్థితః ।  
శనైరాశ్వాసయిష్యామి సన్తాపబహులామిమామ్ ॥ 30.16 ॥

అహం త్వతితనుశ్చైవ వానరశ్చ విశేషతః ।  
వాచం చోదాహరిష్యామి మానుషీమిహ సంస్కృతామ్ ॥ 30.17 ॥

యది వాచం ప్రదాస్యామి ద్విజాతిరివ సంస్కృతామ్ ।  
రావణం మన్యమానా మాం సీతా భీతా భవిష్యతి ॥  
వానరస్య విశేషేణ కథం స్యాదభిభాషణమ్ ॥ 30.18 ॥

అవశ్యమేవ వక్తవ్యం మానుషం వాక్యమర్థవత్ ।  
మయా సాన్త్యయితుం శక్యా నాన్యథేయమనిన్దితా ॥ 30.19 ॥

సేయమాలోక్య మే రూపం జానకీ భాషితం తథా ।  
రక్షోభిస్రాసితా పూర్వం భూయస్త్రాసం గమిష్యతి ॥ 30.20 ॥

తతో జాతపరిత్రాసా శబ్దం కుర్యాన్మనస్వినీ ।  
జానమానా విశాలాక్షీ రావణం కామరూపిణమ్ ॥ 30.21 ॥

సీతయా చ కృతే శబ్దే సహసా రాక్షసీగణః ।  
నానాప్రహరణో ఘోరః సమేయాదన్తకోపమః ॥ 30.22 ॥

తతో మాం సంపరిక్షిప్య సర్వతో వికృతాననాః ।  
వధే చ గ్రహణే చైవ కుర్యుర్యత్నం యథాబలమ్ ॥ 30.23 ॥

గృహ్యశాఖాః ప్రశాఖాశ్చ స్కన్ధాంశ్చోత్తమశాఖినామ్ ।  
దృష్ట్వా విపరిధావన్తం భవేయుర్భయశక్చితాః ॥ 30.24 ॥

మమ రూపం చ సప్రేక్ష్య వనే విచరతో మహత్ ।  
రాక్షస్యో భయవిత్రస్తా భవేయుర్వికృతాననాః ॥ 30.25 ॥

తతః కుర్యుః సమాహ్వానం రాక్షస్యో రక్షసామపి ।  
రాక్షసేన్ద్రనియుక్తానాం రాక్షసేన్ద్రనివేశనే ॥ 30.26 ॥

తే శూలశక్తినిస్త్రింశవివిధాయుధపాణయః ।

ఆపతేయుర్విమర్దేఽస్మిన్ వేగేనోద్విగ్నకారిణః ॥ 30.27 ॥

సంరుద్ధస్తైస్తు పరితో విధమన్ రక్షసాం బలమ్ ।

శక్కుయాం న తు సంప్రాప్తుం పరం పారం మహేలాదధేః ॥ 30.28 ॥

మాం వా గ్నహ్నియూరాప్లుత్య బహవః శీఘ్రకారిణః ।

స్యాదియం చాగృహీతార్థా మమ చ గ్రహణం భవేత్ ॥ 30.29 ॥

హింసాభిరుచయో హింస్యురిమాం వా జనకాత్మజామ్ ।

విపన్నం స్యాత్తతః కార్యం రామసుగ్రీవయోరిదమ్ ॥ 30.30 ॥

ఉద్దేశే నష్టమార్గేఽస్మిన్ రాక్షసైః పరివారితే ।

సాగరేణ పరిక్షిప్తే గుప్తే వసతి జానకీ ॥ 30.31 ॥

విశస్తే వా గృహీతే వా రక్షోభిర్మయి సంయుగే ।

నాన్యం పశ్యామి రామస్య సాహాయ్యం కార్యసాధనే ॥ 30.32 ॥

విమృశంశ్య న పశ్యామి యో హతే మయి వానరః ।

శతయోజనవిస్తీర్ణం లఙ్ఘయేత మహేలాదధిమ్ ॥ 30.33 ॥

కామం హస్తుం సమర్థో-స్మి సహస్రాణ్యపి రక్షసామ్ ।

న తు శక్త్యామి సంప్రాప్తుం పరం పారం మహేలాదధేః ॥ 30.34 ॥

అసత్యాని చ యుద్ధాని సంశయో మే న రోచతే ।

కశ్య నిస్సంశయం కార్యం కుర్యాత్ ప్రాజ్ఞః ససంశయమ్ ॥ 30.35 ॥

ప్రాణత్యాగశ్చ వైదేహ్య భవేదనభిభాషణే ।

ఏష దోషో మహాన్ హి స్యాన్మమ సీతాభిభాషణే ॥ 30.36 ॥

భూతాశ్చార్థా వినశ్యంతి దేశకాలవిరోధితాః ।

విక్లబం దూతమాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా ॥ 30.37 ॥

అర్థానర్థాన్తరే బుద్ధిర్నిశ్చితాఽపి న శోభతే ।

ఘాతయన్తి హి కార్యాణి దూతాః పణ్డితమానినః ॥ 30.38 ॥

న వినశ్యేత్ కథం కార్యం వైక్లవ్యం న కథం భవేత్ ।  
లజ్ఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్ ॥ 30.39 ॥

కథం ను ఖలు వాక్యం మే శృణుయాన్నోద్విజేత వా ।  
ఇతి సంచిన్త్య హనుమాంశ్చకార మతిమాన్ మతిమ్ ॥ 30.40 ॥

రామమక్లిష్టకర్మాణం స్వబన్ధమనుకీర్తయన్ ।  
వైనాముద్వేజయిష్యామి తద్బన్ధగతమానసమ్ ॥ 30.41 ॥

ఇక్ష్యాకూణాం వరిష్ఠస్య రామస్య విదితాత్మనః ।  
శుభాని ధర్మయుక్తాని వచనాని సమర్చయన్ ॥ 30.42 ॥

శ్రావయిష్యామి సర్వాణి మధురాం ప్రబ్రువన్ గిరమ్ ।  
శ్రద్ధాస్యతి యథా హీయం తథా సర్వం సమాదధే ॥ 30.43 ॥

ఇతి స బహువిధం మహానుభావో జగతిపతేః ప్రమదామవేక్షమాణః ।  
మధురమవితథం జగాద వాక్యం ద్రుమవిటపాన్తరమాస్థితో హనూమాన్ ॥ 30.44 ॥

ఇత్యార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రింశః సర్గః

అథార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకత్రింశః సర్గః

ఏవం బహువిధాం చింతాం చింతయిత్వా మహాకపిః ।  
సంశ్రవే మధురం వాక్యం వైదేహ్యో వ్యాజహార హ ॥ 31.1 ॥

రాజా దశరథో నామ రథకుంజరవాజిమాన్ ।  
పుణ్యశీలో మహాకీర్తిర్యజురాసీన్మహాయశాః ॥ 31.2 ॥

రాజర్షీణాం గుణశ్రేష్ఠస్తపసా చర్షిభిః సమః ।  
చక్రవర్తికులేజాతః పురన్దరసమో బలే ॥ 31.3 ॥

అహింసారతిరక్షుద్రో ఘృణీ సత్యపరాక్రమః ।  
ముఖ్యశ్చేక్ష్యాకువంశస్య లక్ష్మీవాన్ లక్ష్మీవర్ధనః ॥ 31.4 ॥

పార్థివవ్యంజనైర్యుక్తః పృథుశ్రీః పార్థివర్షభః ।  
పృథివ్యాం చతురన్తాయాం విశ్రుతః సుఖదః సుఖీ ॥ 31.5 ॥

తస్య పుత్రః ప్రియో జ్యేష్ఠస్తారాధిపనిభాననః ।  
రామో నామ విశేషజ్ఞః శ్రేష్ఠః సర్వధనుష్మతామ్ ॥ 31.6 ॥

రక్షితా స్వస్య ధర్మస్య స్వజనస్య చ రక్షితా ।  
రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య చ పరస్తపః ॥ 31.7 ॥

తస్య సత్యాభిసన్ధస్య వృద్ధస్య వచనాత్ పితుః ।  
సభార్యః సహ చ భ్రాత్రా వీరః ప్రవ్రాజితో వనమ్ ॥ 31.8 ॥

తేన తత్ర మహారణ్యే మృగయాం పరిధావతా ।  
రాక్షసా నిహతాః శూరా బహవః కామరూపిణః ॥ 31.9 ॥

జనస్థానవధం శ్రుత్వా హతౌ చ ఖరదూషణౌ ।  
తతస్త్వమర్వాపహృతా జానకీ రావణేన తు ।  
వంచయిత్వా వనే రామం మృగరూపేణ మాయయా ॥ 31.10 ॥

స మార్గమాణస్తాం దేవీం రామః సీతామనిన్దితామ్ ।  
ఆససాద వనే మిత్రం సుగ్రీవం నామ వానరమ్ ॥ 31.11 ॥

తతః స వాలినం హత్వా రామః పరపురంజయః ।  
ప్రాయచ్ఛత్ కపిరాజ్యం తత్ సుగ్రీవాయ మహాబలః ॥ 31.12 ॥

సుగ్రీవేణాపి సన్నిష్టా హరయః కామరూపిణః ।  
దిక్షు సర్వాసు తాం దేవీం విచిన్వన్తి సహస్రశః ॥ 31.13 ॥

అహం సంపాతివచనాత్ శతయోజనమాయతమ్ ।  
అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యాః సాగరం వేగవాన్ ప్లుతః ॥ 31.14 ॥

యథారూపాం యథావర్ణాం యథాలక్ష్మీం చ నిశ్చితామ్ ।  
అశ్రౌషం రాఘవస్యాహం సేయమాసాదితా మయా ॥ 31.15 ॥

విరరామైవముక్త్వాఽసౌ వాచం వానరపుంగవః ।  
జానకీ చాపి తచ్ఛ్చత్వా విస్మయం పరమం గతా ॥ 31.16 ॥

తతః సా వక్రకేశాన్తా సుకేశీ కేశసంవృతమ్ ।  
ఉన్నమ్య వదనం భీరుః శింశుపావృక్షమైక్షత ॥ 31.17 ॥

నిశమ్య సీతా వచనం కపేశ్చ దిశశ్చ సర్వాః ప్రదిశశ్చ వీక్ష్య ।  
స్వయం ప్రహర్షం పరమం జగామ సర్వాత్మనా రామమనుస్మరన్తి ॥ 31.18 ॥

సా తిర్యగూర్ధ్వం చ తథాఽప్యధస్తాన్నిరీక్షమాణా తమచిన్త్వబుద్ధిమ్ ।  
దదర్శ పింగాధిపతేరమాత్యం వాతాత్మజం సూర్యమివోదయస్థమ్ ॥ 31.19 ॥

ఇత్యార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకత్రింశః సర్గః

అథార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్వాత్రింశః సర్గః

తతః శాఖాన్తరే లీనం దృష్ట్వా చలితమానసా ।  
వేష్టితార్జునవస్త్రం తం విద్యుత్సంఘాతపింగలమ్ ॥ 32.1 ॥

సా దదర్శ కపిం తత్ర ప్రశ్రితం ప్రియవాదినమ్ ।  
పుల్లాశోకోత్కరాభాసం తప్త చామీకరేక్షణమ్ ॥ 32.2 ॥

సాఽథ దృష్ట్వా హరిశ్రేష్ఠం వినీతవదవస్థితమ్ ।  
మైథిలీ చింతయామాస విస్మయం పరమం గతా ॥

అహో భీమమిదం రూపం వానరస్య దురాసదమ్ ।  
దుర్నిరీక్ష్యమితి జ్ఞాత్వా పునరేవ ముమోహ సా ॥ 32.3 ॥

విలలాప భృశం సీతా కరుణం భయమోహితా ।  
రామరామేతి దుఃఖార్తా లక్ష్మణేతి చ భామినీ ॥ 32.4 ॥

రురోద బహుధా సీతా మన్దం మన్దస్వరా సతీ ॥ 32.5 ॥

సా తం దృష్ట్వా హరిశ్రేష్ఠం వినీతవదుపస్థితమ్ ।  
మైథిలీ చింతయామాస స్వప్నోఽయమితి భామినీ ॥ 32.6 ॥

సా వీక్షమాణా పృథుభుగ్నవక్త్రం శాఖామృగేష్టస్య యథోక్తకారమ్ ।  
దదర్శ పింగాధిపతేరమాత్యం వాతాత్మజం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠమ్ ॥7॥

సా తం సమీక్ష్యైవ భృశం విసంజ్ఞా గతాసుకల్పేవ బభూవ సీతా ।  
చిరేణ సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్య భూయో విచింతయామాస విశాలనేత్రా ॥ 32.8 ॥

స్వప్నే మయాఽయం వికృతోఽద్య దృష్టః శాఖామృగః శాస్త్రగణైర్నిషిద్ధః ।  
స్వస్త్యస్తు రామాయ సలక్షణాయ తథా పితుర్మే జనకస్య రాజ్ఞః ॥ 32.9 ॥

స్వప్నోఽపి నాయం న హి మేఽస్తి నిద్రా శోకేన దుఃఖేన చ పీడితాయాః ।  
సుఖం హి మే నాస్తి యతోఽస్మి హీనా తేనేన్దుపూర్ణ ప్రతిమాననేన ॥ 32.10 ॥

రామేతి రామేతి సదైవ బుద్ధ్యా విచిన్త్య వాచా బ్రువతీ తమేవ ।  
తస్యానురూపాం చ కథాం తమర్థమేవం ప్రపశ్యామి తథా శృణోమి ॥ 32.11 ॥

అహం హి తస్యాద్య మనోభవేన సంపీడితా తద్గతసర్వభావా ।  
విచిన్తయన్తీ సతతం తమేవ తదైవ పశ్యామి తథా శృణోమి ॥ 32.12 ॥

మనోరథః స్యాదితి చింతయామి తథాపి బుద్ధ్యా చ వితర్కయామి ।

కిం కారణం తస్య హి నాస్తి రూపం సువ్యక్తరూపశ్చ వదత్యయం మామ్ ॥ 32.13 ॥

నమోఽస్తు వాచస్పతయే సవజ్రిణే స్వయంబువే చైవ హుతాశనాయ చ ।

అనేన చోక్తం యదిదం మమాగ్రతో వనాకసా తచ్చ తథాఽస్తు నాన్యథా ॥ 32.14 ॥

ఇత్యార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్వాత్రింశః సర్గః

అథార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రయస్త్రింశః సర్గః

సోఽవతీర్య ద్రుమాత్తస్మాద్విద్రుమప్రతిమాననః ।

వినీతవేషః కృపణః ప్రణిపత్యోపసృత్య చ ॥ 33.1 ॥

తామబ్రవీన్మహాతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।

శిరస్యంజలిమాధాయ సీతాం మధురయా గిరా ॥ 33.2 ॥

కా ను పద్మపలాశాక్షి క్లిష్టకౌశేయవాసిని ।

ద్రుమస్య శాఖామాలమ్భ్య తిష్ఠసి త్వమనిన్దితే ॥ 33.3 ॥

కిమర్థం తవ నేత్రాభ్యాం వారి స్రవతి శోకజమ్ ।

పుణ్డరీకపలాశాభ్యాం విప్రకీర్ణమివోదకమ్ ॥ 33.4 ॥

సురాణామసురాణాం వా నాగగన్ధర్వరక్షసామ్ ।

యక్షాణాం కిన్నరాణాం వా కా త్వం భవసి శోభనే ॥ 33.5 ॥

కా త్వం భవసి రుద్రాణాం మరుతాం వా వరాననే ।

వసూనాం వా వరారోహే దేవతా ప్రతిభాసి మే ॥ 33.6 ॥

కిన్ను చన్ద్రమసా హీనా పతితా విబుధాలయాత్ ।

రోహిణీ జ్యోతిషాం శ్రేష్ఠా శ్రేష్ఠసర్వ గుణాన్వితా ॥ 33.7 ॥

కా త్వం భవసి కల్యాణీ త్వమనిన్దితలోచనే ॥ 33.8 ॥

కోపాద్వా యది వా మోహాద్భర్తారమసితేక్షణే ।

వసిష్ఠం కోపయిత్వా త్వం నాసి కల్యాణ్యరున్దతీ ॥ 33.9 ॥



కో ను పుత్రః పితా భ్రాతా భర్తా వా తే సుమధ్యమే ।  
అస్మాల్లోకాదముం లోకం గతం త్వమనుశోచసి ॥ 33.10 ॥

రోదనాదతినిఃశ్వాసాద్భూమిసంస్పర్శనాదపి ।  
న త్వాం దేవీమహం మన్యే రాజ్ఞః సంజ్ఞావధారణాత్ ॥ 33.11 ॥

వ్యజ్ఞానాని చ తే యాని లక్షణాని చ లక్షయే ।  
మహిషీ భూమిపాలస్య రాజకన్యాఽసి మే మతా ॥ 33.12 ॥

రావణేన జనస్థానాద్ బలాదపహృతా యది ।  
సీతా త్వమసి భద్రం తే తన్మమాచక్ష్య పృచ్ఛతః ॥ 33.13 ॥

యథా హి తవ వై దైన్యం రూపం చాప్యతిమానుషమ్ ।  
తపసా చాన్వితో వేషస్త్వం రామమహిషీ ధ్రువమ్ ॥ 33.14 ॥

సా తస్య వచనం శ్రుత్వా రామకీర్తనహర్షితా ।  
ఉవాచ వాక్యం వైదేహీ హనుమంతం ద్రుమాశ్రితమ్ ॥ 33.15 ॥

పృథివ్యాం రాజసింహానాం ముఖ్యస్య విదితాత్మనః ।  
స్నుషా దశరథస్యాహం శత్రుసైన్యప్రతాపినః ॥ 33.16 ॥

దుహితా జనకస్యాహం వైదేహస్య మహాత్మనః ।  
సీతా చ నామ నామ్నాఽహం భార్యా రామస్య ధీమతః ॥ 33.17 ॥

సమా ద్వాదశ తత్రాహం రాఘవస్య నివేశనే ।  
భుంజానా మానుషాన్ భోగాన్ సర్వకామసమ్పద్ధినీ ॥ 33.18 ॥

తత్ర త్రయోదశే వర్షే రాజ్యేనేక్ష్యాకునన్దనమ్ ।  
అభిషేచయితుం రాజా సోపాధ్యాయః ప్రచక్రమే ॥ 33.19 ॥

తస్మిన్ సంభియమాణే తు రాఘవస్యాభిషేచనే ।  
కైకేయీ నామ భర్తారం దేవీ వచనమబ్రవీత్ ॥ 33.20 ॥

న పిబేయం న ఖాదేయం ప్రత్యహం మమ భోజనమ్ ।  
ఏష మే జీవితస్యాన్తో రామో యద్యభిషిచ్యతే ॥ 33.21 ॥

యత్తదుక్తం త్వయా వాక్యం ప్రీత్యా నృపతి సత్తమ ।  
తచ్ఛేన్న వితథం కార్యం వనం గచ్ఛతు రాఘవః ॥ 33.22 ॥

స రాజా సత్యవాగ్ దేవ్యా వరదానమనుస్మరన్ ।  
ముమోహా వచనం శ్రుత్వా కైకేయాః క్రూరమప్రియమ్ ॥ 33.23 ॥

తతస్తు స్థవిరో రాజా సత్యే ధర్మే వ్యవస్థితః ॥  
జ్యేష్ఠం యశస్వినం పుత్రం రుదన్ రాజ్యమయాచత ॥ 33.24 ॥

స పితుర్వచనం శ్రీమానభిషేకాత్ పరం ప్రియమ్ ।  
మనసా పూర్వమాసాద్య వాచా ప్రతిగృహీతవాన్ ॥ 33.25 ॥

దద్యాన్న ప్రతిగృహీణ్ణాయాన్న బ్రూయాత్ కించిదప్రియమ్ ।  
అపి జీవితహేతోర్వా రామః సత్యపరాక్రమః ॥ 33.26 ॥

స విహాయోత్తరీయాణి మహార్థాణి మహాయశాః ।  
విసృజ్య మనసా రాజ్యం జనన్వై మాం సమాదిశత్ ॥ 33.27 ॥

సాఽహం తస్యాగ్రతస్తూర్లం ప్రస్థితా వనచారిణీ ।  
న హి మే తేన హీనాయా వాసః స్వర్గేఽపి రోచతే ॥ 33.28 ॥

ప్రాగేవ తు మహాభాగః సౌమిత్రిర్మిత్రనన్దనః ।  
పూర్వజస్యానుయాత్రార్థే ద్రుమచీరైరలంకృతః ॥ 33.29 ॥

తే వయం భర్తురాదేశం బహుమాన్య దృఢవ్రతాః ।  
ప్రవిష్టాః స్మ పురాఽదృష్టం వనం గమ్భీరదర్శనమ్ ॥ 33.30 ॥

వసతో దణ్డకారణ్యే తస్యాహమమితౌజసః ।  
రక్షసాఽపహృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా ॥ 33.31 ॥

ద్వా మాసౌ తేన మే కాలో జీవితానుగ్రహః కృతః ।  
ఊర్ష్యం ద్వాభ్యాం తు మాసాభ్యాం తతస్తక్ష్మామి జీవితమ్ ॥ 33.32 ॥

ఇత్యార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రయస్త్రింశః సర్గః

అథార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుస్త్రింశః సర్గః

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా హనుమాన్ హరియూథపః ।  
దుఃఖాద్దుఃఖాభిభూతాయాః సాన్వ్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 34.1 ॥

అహం రామస్య సన్దేశాద్దేవి దూతస్తవాగతః ।  
వైదేహి కుశలీ రామస్త్వాం చ కౌశలమబ్రవీత్ ॥ 34.2 ॥

యో బ్రాహ్మమస్త్రం వేదాశ్చ వేద వేదవిదాం వరః ।  
స త్వాం దాశరథీ రామో దేవి కౌశలమబ్రవీత్ ॥ 34.3 ॥

లక్ష్మణశ్చ మహాతేజా భర్తుస్తేఽనుచరః ప్రియః ।  
కృతవాన్ శోకసన్తప్తః శిరసా తేఽభివాదనమ్ ॥ 34.4 ॥

సా తయోః కుశలం దేవీ నిశమ్య నరసింహయోః ।  
ప్రీతిసంహృష్టస్వర్వాంగీ హనుమన్తమథాబ్రవీత్ ॥ 34.5 ॥

కల్యాణీ బత గాథేయం లౌకికీ ప్రతిభాతి మా ।  
ఏతి జీవన్తమానన్దో నరం వర్షతాదపి ॥ 34.6 ॥

తయా సమాగతే తస్మిన్ ప్రీతిరుత్పాదితాఽద్భుతా ।  
పరస్పరేణ చాలాపం విశ్వస్త్వౌ తౌ ప్రచక్రతుః ॥ 34.7 ॥

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా హనుమాన్ హరియూథపః ।  
సీతాయాః శోకదీనాయాః సమీపముపచక్రమే ॥ 34.8 ॥

యథా యథా సమీపం స హనుమానుపసర్పతి ।  
తథా తథా రావణం సా తం సీతా పరిశంకతే ॥ 34.9 ॥

అహో ధిగ్ దుష్కృతమిదం కథితం హి యదస్య మే ।  
రూపాన్తరముపాగమ్య స ఏవాయం హి రావణః ॥ 34.10 ॥

తామశోకస్య శాఖాం సా విముక్త్యా శోకకర్చితా ।  
తస్యామేవానవద్యాంగీ ధరణ్యాం సముపావిశత్ ॥ 34.11 ॥

హనుమానపి దుఃఖార్తాం తాం దృష్ట్వా భయమోహితామ్ ।  
అవన్దత మహాబాహుస్తతస్తాం జనకాత్మజామ్ ।  
సా చైనం భయవిత్రస్తా భూయో నైవాభ్యుదైక్షత ॥ 34.12 ॥

తం దృష్ట్వా వన్దమానం తు సీతా శశినిభాననా ।  
అబ్రవీద్దీర్ఘముచ్చ్యస్య వానరం మధురస్వరా ॥ 34.13 ॥

మాయాం ప్రవిష్టో మాయావీ యది త్వం రావణః స్వయమ్ ।  
ఉత్పాదయసి మే భూయః సన్తాపం తన్న శోభనమ్ ॥ 34.14 ॥

స్వం పరిత్యజ్య రూపం యః పరివ్రాజకరూపధృత్ ।  
జనస్థానే మయా దృష్ట్వస్త్వం స ఏవాసి రావణః ॥ 34.15 ॥

ఉపవాసకృశాం దీనాం కామరూప నిశాచర ।  
సన్తాపయసి మాం భూయః సన్తస్తాం తన్న శోభనమ్ ॥ 34.16 ॥

అథవా నైతదేవం హి యన్మయా పరిశంకితమ్ ।  
మనసో హి మమ ప్రీతిరుత్పన్నా తవ దర్శనాత్ ॥ 34.17 ॥

యది రామస్య దూతస్త్వమాగతో భద్రమస్తు తే ।  
పుచ్చామి త్వాం హరిశ్రేష్ఠ ప్రియా రామకథా హి మే ।  
గుణాన్ రామస్య కథయ ప్రియస్య మమ వానర ॥ 34.18 ॥

చిత్తం హరసి మే సౌమ్య నదీకూలం యథా రయః ॥ 34.19 ॥

అహో స్వప్నస్య సుఖతా యాఽహమేవం చిరాహృతా ।  
ప్రేషితం నామ పశ్యామి రాఘవేణ వనాకసమ్ ॥ 34.20 ॥

స్వప్నేఽపి యద్యహం వీరం రాఘవం సహ లక్ష్మణమ్ ।  
పశ్యేయం నావసీదేయం స్వప్నోఽపి మమ మత్సరీ ॥ 34.21 ॥

నాహం స్వప్నమిమం మన్యే స్వప్నే దృష్ట్వా హి వానరమ్ ।  
న శక్యోఽభ్యుదయఃప్రాప్తుం ప్రాప్తశ్చాభ్యుదయో మమ ॥ 34.22 ॥

కిన్ను స్యాచ్చిత్తమోహోఽయం భవేద్వాతగతిస్త్వియమ్ ।  
ఉన్మాదజో వికారో వా స్యాదియం మృగతృష్ణికా ॥ 34.23 ॥

అథవా నాయమున్మాదో మోహోఽప్యన్మాద లక్షణః ।  
సంబుద్ధ్యే చాహమాత్మానమిమం చాపి వనౌకసమ్ ॥ 34.24 ॥

ఇత్యేవం బహుధా సీతా సంప్రధార్య బలాబలమ్ ।  
రక్షసాం కామరూపత్వాన్మేనే తం రాక్షసాధిపమ్ ॥ 34.25 ॥

ఏతాం బుద్ధిం తదా కృత్వా సీతా సా తనుమధ్యమా ।  
న ప్రతివ్యాజహారాథ వానరం జనకాత్మజా ॥ 34.26 ॥

సీతాయాశ్చిన్తితం బుద్ధ్యా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।  
శ్రోత్రానుకూలైర్వచనైస్తదా తాం సమ్ప్రహర్షయత్ ॥ 34.27 ॥

ఆదిత్య ఇవ తేజస్వీ లోకకాంతః శశీ యథా ।  
రాజా సర్వస్య లోకస్య దేవో వైశ్రవణో యథా ।  
విక్రమేణోపపన్నశ్చ యథా విష్ణుర్మహాయశాః ॥ 34.28 ॥

సత్యవాదీ మధురవాగ్ దేవో వాచస్పతిర్యథా ।  
రూపవాన్ సుభగః శ్రీమాన్ కన్దర్ప ఇవ మూర్తిమాన్ ॥ 34.29 ॥

స్థానక్రోధః ప్రహర్తా చ శ్రేష్ఠో లోకే మహారథః ॥ 34.30 ॥

బాహుచ్ఛాయామవష్టబ్ధో యస్య లోకో మహాత్మనః ॥ 34.31 ॥

అపకృష్యాశ్రమపదాన్ప్రగరూపేణ రాఘవమ్ ।  
శూన్యే యేనాపనీతాఽసి తస్య ద్రక్ష్యసి యత్ఫలమ్ ॥ 34.32 ॥

న చిరాద్రావణం సంఖ్యే యో వధిష్యతి వీర్యవాన్ ।  
రోషప్రముఖైరిషుభిర్జ్వలద్భిరివ పావకైః ॥ 34.33 ॥

తేనాహం ప్రేషితో దూతస్త్వత్పకాశమిహాగతః ।  
త్వద్వియోగేన దుఃఖార్తః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ ॥ 34.34 ॥

లక్షణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానన్దవర్ధనః ।  
అభివాద్య మహాబాహుః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ ॥ 34.35 ॥

రామస్య చ సఖా దేవి సుగ్రీవో నామ వానరః ।  
రాజా వానరముఖ్యానాం స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ ॥ 34.36 ॥

నిత్యం స్మరతి రామస్త్వాం ససుగ్రీవః సలక్షణః ।  
దిష్ట్వా జీవసి వైదేహీ రాక్షసీవశమాగతా ॥ 34.37 ॥

న చిరాద్ధుక్త్యసే రామం లక్షణం చ మహాబలమ్ ।  
మధ్యే వానరకోటీనాం సుగ్రీవం చామితౌజసమ్ ॥ 34.38 ॥

అహం సుగ్రీవసచివో హనుమాన్నామ వానరః ।  
ప్రవిష్టో నగరీం లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిమ్ ॥ 34.39 ॥

కృత్వా మూర్ధ్ని పదన్యాసం రావణస్య దురాత్మనః ।  
త్వాం ద్రష్టుముపయాతోఽహం సమాశ్రిత్య పరాక్రమమ్ ॥ 34.40 ॥

నాహమస్మి తథా దేవి యథా మామవగచ్ఛసి ।  
విశంకా త్యజ్యతామేషా శ్రద్ధత్స్య వదతో మమ ॥ 34.41 ॥

ఇత్యార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుస్త్రింశః సర్గః

అథార్థే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పంచత్రింశః సర్గః

తాం తు రామకథాం శ్రుత్వా వైదేహీ వానరర్షభాత్ ।  
ఉవాచ వచనం సాన్త్వమిదం మధురయా గిరా ॥ 35.1 ॥

క్వ తే రామేణ సంసర్గః కథం జానాసి లక్షణమ్ ।  
వానరాణాం నరాణాం చ కథమాసీత్ సమాగమః ॥ 35.2 ॥

యాని రామస్య లింగాని లక్షణస్య చ వానర ।  
తాని భూయః సమాచక్ష్య న మాం శోకః సమావిశేత్ ॥ 35.3 ॥

కీదృశం తస్య సంస్థానం రూపం రామస్య కీదృశమ్ ।

కథమూరూ కథం బాహూ లక్ష్మణస్య చ శంస మే ॥ 35.4 ॥

ఏవముక్తస్తు వైదేహ్య హనుమాన్ మారుతాత్మజః ।

తతో రామం యథా తత్త్వమాఖ్యాతుముపచక్రమే ॥ 35.5 ॥

జానన్తి బత దిష్ట్యా మాం వైదేహి పరిపృచ్ఛసి ।

భర్తుః కమలపత్రాక్షి సంస్థానం లక్ష్మణస్య చ ॥ 35.6 ॥

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ యాని వై ।

లక్ష్మితాని విశాలాక్షి వదతః శృణు తాని మే ॥ 35.7 ॥

రామః కమలపత్రాక్షః సర్వసత్త్వమనోహరః ।

రూపదాక్షిణ్యసంపన్నః ప్రసూతో జనకాత్మజే ॥ 35.8 ॥

తేజసాఽఽ దిత్యసంకాశః క్షమయా పృథివీసమః ।

బృహస్పతిసమో బుద్ధ్యా యశసా వాసవోపమః ॥ 35.9 ॥

రక్షితా జీవలోకస్య స్వజనస్వాభిరక్షితా ।

రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య ధర్మస్య చ పరస్తపః ॥ 35.10 ॥

రామో భామిని లోకస్య చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా ।

మర్యాదానాం చ లోకస్య కర్తా కారయితా చ సః ॥ 35.11 ॥

అర్చిష్మానర్చితోఽత్యర్థం బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః ।

సాధూనాముపకారజ్ఞః ప్రచారజ్ఞశ్చ కర్మణామ్ ॥ 35.12 ॥

రాజవిద్యావినీతశ్చ బ్రాహ్మణానాముపాసితా ।

శ్రుతవాన్ శీలసంపన్నో వినీతశ్చ పరస్తపః ॥ 35.13 ॥

యజుర్వేదవినీతశ్చ వేదవిద్భిః సుపూజితః ।

ధనుర్వేదే చ వేదేషు వేదాజ్ఞేషు చ నిష్ఠితః ॥ 35.14 ॥

విపులాంసో మహాబాహుః కమ్బుగ్రీవః శుభాననః ।

గూఢజత్రుః సుతామ్రాక్షో రామో దేవి జనైః శ్రుతః ॥ 35.15 ॥

దున్దుభిస్వన నిర్హోషః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్ ।  
సమః సమవిభక్తాజ్ఞో వర్ణం శ్యామం సమాశ్రితః ॥ 35.16 ॥

త్రిస్థిరస్త్రిప్రలమ్బశ్చ త్రిసమస్త్రిషు చోన్నతః ।  
త్రితామ్రస్త్రిషు చ స్నిగ్ధో గమ్భీరస్త్రిషు నిత్యశః ॥ 35.17 ॥

త్రివలీవాంస్త్రివనతశ్చతుర్వ్యజ్ఞస్త్రిశీర్షవాన్ ।  
చతుష్కులశ్చతుర్లేఖశ్చతుష్కిష్కుశ్చతుఃసమః ॥ 35.18 ॥

చతుర్దశసమద్వన్ద్వశ్చతుర్దంష్ట్రశ్చతుర్గతిః ।  
మహోష్ఠహనునాసశ్చ పశ్చస్నిగ్ధోఽష్టవంశవాన్ ॥ 35.19 ॥

దశపద్మో దశబృహత్ త్రిభిర్వ్యాప్తో ద్విశుక్లవాన్ ।  
షడున్నతో నవతనుస్త్రిభిర్వ్యాప్తోతి రాఘవః ॥ 35.20 ॥

సత్యధర్మపరః శ్రీమాన్ సంగ్రహానుగ్రహే రతః ।  
దేశకాలవిభాగజ్ఞః సర్వలోకప్రియంవదః ॥ 35.21 ॥

భ్రాతా చ తస్య ద్వైమాత్రః సౌమిత్రిరపరాజితః ।  
అనురాగేణ రూపేణ గుణైశ్చైవ తథావిధః ॥ 35.22 ॥

తావుభౌ నరశార్దూలౌ త్వద్దర్శనసముత్సుకౌ ।  
విచిన్వన్తౌ మహీం కృత్వామస్మాభిరభిసజ్గతౌ ॥ 35.23 ॥

త్వామేవ మార్గమాణౌ తౌ విచరన్తౌ వసున్దరామ్ ।  
దదర్శతుర్మృగపతిం పూర్వజేనావరోపితమ్ ॥ 35.24 ॥

ఋశ్యమూకస్య పృష్ఠే తు బహుపాదపసంకులే ।  
భ్రాతుర్భయార్తమాసీనం సుగ్రీవం ప్రియదర్శనమ్ ॥ 35.25 ॥

వయం తు హారిరాజం తం సుగ్రీవం సత్యసంగరమ్ ।  
పరిచర్యాస్మహే రాజ్యాత్ పూర్వజేనావరోపితమ్ ॥ 35.26 ॥

తతస్త్వా చీరవసనౌ ధనుఃప్రవరపాణినౌ ।



ఋశ్యమూకస్య శైలస్య రమ్యం దేశముపాగతౌ || 35.27 ||

స తౌ దృష్ట్వా నరవ్యాఘ్రౌ ధన్వినౌ వానరర్షభః |  
అవఘ్నతో గిరేస్తస్య శిఖరం భయమోహితః || 35.28 ||

తతః స శిఖరే తస్మిన్ వానరేన్ద్రో వ్యవస్థితః |  
తయోః సమీపం మామేవ ప్రేషయామాస సత్వరమ్ || 35.29 ||

తావహం పురుషవ్యాఘ్రౌ సుగ్రీవచచనాత్ ప్రభూ |  
రూపలక్షణసంపన్నౌ కృతాంజలిరుపస్థితః || 35.30 ||

తౌ పరిజ్ఞాత తత్త్వార్థౌ మయా ప్రీతిసమన్వితౌ |  
పుష్టమారోప్య తం దేశం ప్రాపితౌ పురుషర్షభౌ || 35.31 ||

నివేదితౌ చ తత్త్వేన సుగ్రీవాయ మహాత్మనే |  
తయోరన్యోన్యసంలాపాద్భుశం ప్రీతిరజాయత || 35.32 ||

తతస్త్వా ప్రీతిసంపన్నౌ హరీశ్వరనరేశ్వరౌ |  
పరస్పరకృతాశ్వాసౌ కథయా పూర్వవృత్తయా || 35.33 ||

తతః స సాన్త్యయామాస సుగ్రీవం లక్ష్మణాగ్రజః |  
స్త్రీహేతోర్వాలినీ భ్రాత్రా నిరస్తమురుతేజసా || 35.34 ||

తతస్త్వన్నాశజం శోకం రామస్యాక్లిష్టకర్మణః |  
లక్ష్మణో వానరేన్ద్రాయ సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్ || 35.35 ||

స శ్రుత్వా వానరేన్ద్రస్తు లక్ష్మణేనేరితం వచః |  
తదాఽఽసీన్నిష్ప్రభోఽత్యర్థం గ్రహగ్రస్త ఇవాంశుమాన్ || 35.36 ||

తతస్త్వద్గ్రాత్రశోభీని రక్షసా హ్రియమాణయా |  
యాన్యాభరణజాలాని పాతితాని మహీతలే || 35.37 ||

తాని సర్వాణి రామాయ ఆనీయ హరియూథపాః |  
సంహృష్టా దర్శయామాసుర్గతిం తు న విదుస్తవ || 35.38 ||

తాని రామాయ దత్తాని మయైవోపహృతాని చ ।  
స్వనవన్తవకీర్ణాని తస్మిన్ విగతచేతసి ॥ 35.39 ॥

తాన్యజ్కే దర్శనీయాని కృత్వా బహువిధం తవ ।  
తేన దేవప్రకాశేన దేవేన పరిదేవితమ్ ॥ 35.40 ॥

పశ్యతస్తాని రుదతస్తామ్యతశ్చ పునః పునః ।  
ప్రాదీపయన్ దాశరథీస్తాని శోకహుతాశనమ్ ॥ 35.41 ॥

శయితం చ చిరం తేన దుఃఖారేన మహాత్మనా ।  
మయాఽపి వివిధైర్వాక్యైః కృచ్ఛాదుత్థాపితః పునః ॥ 35.42 ॥

తాని దృష్ట్వా మహాబాహుర్దర్శయిత్వా ముహుర్ముహుః ।  
రాఘవః సహసామిత్రిః సుగ్రీవే సంన్యవేదయత్ ॥ 35.43 ॥

స తవాదర్శనాదార్యే రాఘవః పరితప్యతే ।  
మహతా జ్వలతా నిత్యమగ్ని నేవాగ్నిపర్వతః ॥ 35.44 ॥

త్వత్కృతే తమనిద్రా చ శోకశ్చింతా చ రాఘవమ్ ।  
తాపయన్తి మహాత్మానమగ్న్యగారమివాగ్నయః ॥ 35.45 ॥

తవాదర్శనశోకేన రాఘవః ప్రవిచాల్యతే ।  
మహతా భూమికమ్పేన మహానివ శిలోచ్ఛయః ॥ 35.46 ॥

కాననాని సురమ్యాణి నదీః ప్రప్రవణాని చ ।  
చరన్తు రతిమాప్నోతి త్వామపశ్యన్ ప్రాప్నోతి ॥ 35.47 ॥

స త్వాం మనుజశార్దూలః క్షీప్రం ప్రాప్యతి రాఘవః ।  
సమిత్రబాన్ధవం హత్వా రావణం జనకాత్మజే ॥ 35.48 ॥

సహితౌ రామసుగ్రీవావుభావకురుతాం తదా ।  
సమయం వాలినం హన్తుం తవ చాన్వేషణం తథా ॥ 35.49 ॥

తతస్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం వీరాభ్యాం స హరీశ్వరః ।

కిష్కిన్దాం సముపాగమ్య వాలీ యుద్ధే నిసాతితః ॥ 35.50 ॥

తతో నిహత్య తరసా రామో వాలినమాహవే ।  
సర్వర్క్షహరిసంఘానాం సుగ్రీవమకరోత్ పతిమ్ ॥ 35.51 ॥

రామసుగ్రీవయోరైక్యం దేవ్యేవం సమజాయత ।  
హనుమంతం చ మాం విద్ధి తయోర్ద్దాతమిహాగతమ్ ॥ 35.52 ॥

స్వరాజ్యం ప్రాప్య సుగ్రీవః సమానీయ హరీశ్వరాన్ ।  
త్వదర్థం ప్రేషయామాస దిశో దశ మహాబలాన్ ॥ 35.53 ॥

ఆదిష్టా వానరేన్ద్రేణ సుగ్రీవేణ మహాజసా ।  
అద్రిరాజ ప్రతీకాశాః సర్వతః ప్రస్థితా మహీమ్ ॥ 35.54 ॥

తతస్తే మార్గమాణా వై సుగ్రీవవచనాతురాః ।  
చరన్తి వసుధాం కృత్వాం వయ మన్యే చ వానరాః ॥ 35.55 ॥

అంగదో నామ లక్ష్మీవాన్ వాలిసూనుర్మహాబలః ।  
ప్రస్థితః కపిశార్దూలస్త్రీభాగబలసంవృతః ॥ 35.56 ॥

తేషాం నో విప్రనష్టానాం విన్ద్యే పర్వతసత్తమే ।  
భృశం శోకపరీతానామహోరాత్రగణా గతాః ॥ 35.57 ॥

తే వయం కార్యవైరాశ్యాత్ కాలస్యాతిక్రమేణ చ ।  
భయాచ్ఛ కపిరాజస్య ప్రాణాంస్త్యక్తుం వ్యవస్థితాః ॥ 35.58 ॥

విచిత్వ వనదుర్గాణి గిరిప్రప్రవణాని చ ।  
అనాసాద్య పదం దేవ్యాః ప్రాణాంస్త్యక్తుం సముద్యతాః ॥ 35.59 ॥

దృష్ట్వా ప్రాయోపవిష్టాంశ్చ సర్వాన్ వానరపుంగవాన్ ।  
భృశం శోకార్ణవే మగ్నః పర్యదేవయదంగదః ॥ 35.60 ॥

తవ నాశం చ వైదేహి వాలినశ్చ వధం తథా ।  
ప్రాయోపవేశమస్మాకం మరణం చ జటాయుషః ॥ 35.61 ॥

తేషాం నః స్వామిసన్దేశాన్నిరాశానాం ముమూర్షతామ్ ।  
కార్యహేతో రివాయాతః శకునిర్వీర్యవాన్ మహాన్ ॥ 35.62 ॥

గృధ్రరాజస్య సోదర్యః సమ్పాతిర్నామ గృధ్రరాట్ ।  
శ్రుత్వా భ్రాతృవధం కోపాదిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 35.63 ॥

యవీయాన్ కేన మే భ్రాతా హతః క్వ చ నిపాతితః ।  
ఏతదాఖ్యాతుమిచ్ఛామి భవద్భిర్వానరోత్తమాః ॥ 35.64 ॥

అంగదోఽకథయత్తస్య జనస్థానే మహద్వధమ్ ।  
రక్షసా భీమరూపేణ త్వాముద్దిశ్య యథాతథమ్ ॥ 35.65 ॥

జటాయుషో వధం శ్రుత్వా దుఃఖితః సోఽరుణాత్మజః ।  
త్వాం శశంస వరారోహే వసన్తిం రావణాలయే ॥ 35.66 ॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సమ్పాతేః ప్రీతివర్ణనమ్ ।  
అంగదప్రముఖాస్తూర్ణం తతః సంప్రస్థితా వయమ్ ॥ 35.67 ॥

విన్ధ్యాదుత్థాయ సంప్రాప్తాః సాగరస్యాన్తముత్తరమ్ ।  
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహ హృష్టాస్తృష్టాః ప్లవంగమాః ॥ 35.68 ॥

అంగదప్రముఖాః సర్వే వేలోపాన్తముపస్థితాః ।  
చిన్తాం జగ్ముః పునర్భీతాస్త్వద్దర్శనసముత్సుకాః ॥ 35.69 ॥

తథాఽహం హరిసైన్యస్య సాగరం ప్రేక్ష్య సీదతః ।  
వ్యవధూయ భయం తీవ్రం యోజనానాం శతం ప్లుతః ॥ 35.70 ॥

లంకా చాపి మయా రాత్రౌ ప్రవిష్టా రాక్షసాకులా ।  
రావణశ్చ మయా దృష్టస్త్వం చ శోకపరిప్లుతా ॥ 35.71 ॥

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం యథావృత్తమనిన్దితే ।  
అభిభాషస్వ మాం దేవి దూతో దాశరథేరహమ్ ॥ 35.72 ॥

తం మాం రామకృతోద్యోగం త్వన్నిమిత్తమిహోగతమ్ ।

సుగ్రీవ సచివం దేవి బుధ్యస్వ పవనాత్మజమ్ || 35.73 ||

కుశలీ తవ కాకుత్స్థః సర్వశస్త్రభృతాం వరః |

గురోరారాధనే యుక్తో లక్ష్మణశ్చ సులక్షణః || 35.74 ||

తస్య వీర్యవతో దేవి భర్తుస్తవ హితే రతః |

అహమేకస్తు సంప్రాప్తః సుగ్రీవవచనాదిహ || 35.75 ||

మయేయమసహాయేన చరతా కామరూపిణా |

దక్షిణా దిగనుక్రాంతా త్వన్మార్గవిచయైషిణా || 35.76 ||

దిష్ట్వాఽహం హరిసైన్యానాం త్వన్నాశమనుశోచతామ్ |

అపనేష్యామి సంతాపం తవాభిగమశంసనాత్ || 35.77 ||

దిష్ట్వా హి మమ న వ్యర్థం దేవి సాగరలంఘనమ్ |

ప్రాప్స్యామ్యహమిదం దిష్ట్వా త్వద్దర్శనకృతం యశః || 35.78 ||

రాఘవశ్చ మహావీర్యః క్షిప్రం త్వామభిపత్యతే |

సమిత్రబాన్ధవం హత్వా రావణం రాక్షసాధిపమ్ || 35.79 ||

మాల్యవాన్నామ వైదేహి గిరీణాముత్తమో గిరిః |

తతో గచ్ఛతి గోకర్ణం పర్వతం కేసరీ హరిః || 35.80 ||

స చ దేవర్షిభిర్దిష్టః పితా మమ మహాకపిః |

తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే శమ్భుసాదనముద్ధరత్ || 35.81 ||

తస్యాహం హరిణః క్షేత్రే జాతో వాతేన మైథిలి |

హనుమానితి విఖ్యాతో లోకే స్వేనైవ కర్మణా || 35.82 ||

విశ్వాసార్థం తు వైదేహి భర్తురుక్తా మయా గుణాః |

అచిరాద్ రాఘవో దేవి త్వామితో నయితాఽనఘే || 35.83 ||

ఏవం విశ్వాసితా సీతా హేతుభిఃశోకకర్చితా |

ఉపపన్నైరభిజ్ఞానైర్దూతం తమవగచ్ఛతి || 35.84 ||

అతులం చ గతా హర్షం ప్రహర్షేణ చ జానకీ ।  
నేత్రాభ్యాం వక్రపక్షుభ్యాం ముమోచానన్దజం జలమ్ ॥ 35.85 ॥

చారు తద్వదనం తస్యాస్తామశుక్లాయతేక్షణమ్ ।  
అశోభత విశాలాక్ష్యా రాహుముక్త ఇవోడురాట్ ॥ 35.86 ॥

హనూమన్తం కపిం వ్యక్తం మన్యతే నాన్యథేతి సా ।  
అథోవాచ హనూమాన్తాముత్తరం ప్రియదర్శనామ్ ॥ 35.87 ॥

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం సమాశ్వసిహి మైథిలి ।  
కిం కరోమి కథం వా తే రోచతే ప్రతియామ్యహమ్ ॥ 35.88 ॥

హతేఽసురే సంయతి శమ్భుసాదనే కపిప్రవీరేణ మహర్షిచోదనాత్ ।  
తతోఽస్మి వాయుప్రభవో హి మైథిలి ప్రభావతస్తత్రప్రతిమశ్చ వానరః ॥ 35.89 ॥

ఇత్యార్షే వాల్మీకీయే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పంచమోఽశ్వాసాః సర్గః